

2

Matti Kurikka

Jumalaton kirkko

Kustantaja
Vihtori Kosonen, Helsinki

2729.

MATTI KURIKKA

„Jumalaton kirkko“

KUSTANTAJA
VIHTORI KOSONEN, HELSINKI

Helsinki 1908,
Vihtori Kososen
Kirjapaino.

Jumalaton Kirkko.

Lauloi muinoin Väinämöinen
Henkeviä laulujaan.
Jyskytteli Ilmarinen
Teräksistä alastaan.
Lemminkäinen taisteli ja voitti,
Kullervoinen kohtalonsa koitti.
Kaikki tuo ol' meikäläistä omaa,
Suomalaista tuttua ja somaa.

Väinö luonnon henget nosti;
Päivän nosti paistamaan.
Ilmarinen miekoin kosti,
Mit' ei voinut laulullaan.
Kansassamme silloin oli suurta,
Sitä luonnon hengen alkujuurta,
Mikä kansaa kohottaa ja kokoo,
Uuden ajan asehia takoo.

Miksi siis me sallisimme
Väinön kansan kuolla pois.
Kielin mielin hukkuisimme,
Niinkuin ollut meit' ei ois.
Miksi alkaa emme jälleen voisi
Uutta aikaa, mikä meille toisi
Kaikki kalleudet, mitkä kadotimme,
Menneisyyden syvyytteen menetimme.

Ken se vanhan Väinämöisen
Karkotutti kotoaan?
Ken se tuotti opin öisen
Päivää vuoreen sulkemaan?
Ken se poltti kansan pyhät puistot,
Juuri pois sen rakkahimmat muistot,
Hävitti sen sananlaskut, laulut,
Särki siltä kummat taikataulut?

Kenpä muu kuin *jumalaton kirkko*:
Pappien ja perkeleitten kirkko;
Sakramenttein, tunnustusten kirkko,
Vallanhimon, vainon verikirkko,
Kaiken vääryyden ja valheen alkujuuri,
Ihmiskunnan vainolainen suuri.
Sen kun irralleen me valtiosta saamme,
Silloin jälleen elää alkakaamme.

Alkulause.

Suomen kansa on jo julistanut naisen miehen vertaiseksi. Suomen kansa on lopullisesti ratkaissut alkoholikysymyksen.

Mutta taloudellisen luokkataistelun raatelemana sillä ei ole vielä aikaa vetämään tilille sitä historiallista laitosta, joka korkeimman totuuden nimessä yhä edelleen kieltää kansalaistemme järjeltä sen oikeudet, joka opettaa, ettei ihminen muka olekaan vastuunalainen kaikista teoistaan.

Vaikka me luonnon tieteitten turvissa jo olemme pääsemäisillämme luonnon syntyjen syvien perille, vaikka totuus useilla tieteitten aloilla on meillä ehdotomana tietonamme, ja vaikka me tiedämme, että kaikki suurimmat ihmiskunnan opettajat ovat aina rakentaneet oppinsa samoille järjen peruslaeille, uskaltaa jumalaton kirkko edelleen kieltää meitä elämän arimpain kysymysten aloilla turvautumasta omaan vapaaseen harkintaamme. Kirkonoppi on kaikkina aikoina ollut tieteen verivihollinen. Kirkko väittää, että sillä on aikoja sitten ollut totuus lopullissa muodossaan käytettävänä; meidän on vaan alaikäisellä uskolla otettava se arvostelematta vastaan. Tiede sen

sijaan vakuuttaa, että lopullista totuutta me emme voi ihmisinä milloinkaan vastaanottaa, sillä meidän rajallilla käsitteillä työskentelevä ajatteemme, ei voi rajatomuuden täydellistä totuutta vastaan ottaa.

Kuitenkin me janoamme tietoa tuolta rajallisuuden toiselta puolen, me kyselemme, me etsimme. Me emme tule toimeen ilman uskontoa; ja siksi me nimittämme sitä tutkimusalaa, jossa me omin päin hapuillemme ilman oppineitten turvaa ja ohjausta.

Tieteet ovat meille liian hitaita, liian epäileviä. Kirkko taas on meidän tiellämme, meitä estelemässä uusille urille rientämästä.

Mitä on meidän siis tehtävä, kirkon huostassa olevilta ahtailta vesiltä vapaalle ulapalle päästäksemme?

V. 1898 kirjoitin minä „Ulapalle” nimisen vihkon esipuheessa:

„Riennämme vanhan vuosisadan loppua, uuden alkua kohti; elämme ajan voimakkaitten virtausten ristiaallokossa. On niitä, jotka voisivat muille suuntaa neuvoa, mutta pysyvät etäällä ajan virtauksista; ovat laskeneet purtensa tuonne lahden pohjaan ankkuriin ja yhäti siellä pelokkaina viipyvät, vaikka lahden pinnan peittää lika ja saasta. Vaan ne, joitten henki kaihoaa eteenpäin, elämän suuren salaisuuden ymmärtämiseen, ne istuvat, huolimatta heidän varoituksistaan, kukin purressaan, purjeita tuulille tarjoten. Mutta leikkiä ei ole ristituulella purjehtiminen. Kutka huolestuneina tuijottavat eteensä, lähellä olevaan kariin vilkasten, kutka epätoivoisina koettavat soutamalla estää purttansa matalikolle ajautumasta. Kalpeina heiluu tuolla jo muuan purressaan, jonka köli pohjaan

kolahtelee, laineen harjalla yhä matalammalle viskau-
tuen. Mutta onpa niitä pursia jo ulapallakin. Soreasti
pulleine purjeineen ne aaltojen harjoja viiltävät, raik-
kaan tuulen mukaan kallistellen. Silloin tällöin kuuluu
sieltä iloisia huutoja: tänne, tänne!

Miksi en rientäisi ulapalle, nähdessäni, mikä tuuli
voi purteni sinne liidättää. Onhan omatuntoni kom-
passina ja järkeni luottavasti peräsintä puristaa. Mik-
sikä en luottaissi niihin. Ei muut minun purttani kum-
minkaan tule ohjaamaan. Jokaisella näkyy olevan
kyllyksi tekemistä omansa kanssa. Rohkeutta siis.
Ulapalle!"

Se oli uhkarohkeata haaveilua silloin. Nyt se ei
ole enää haaveilua. Kymmenvuotinen kehitys on teh-
nyt tehtävänsä.

Kansamme suurin valtiollinen puolue on kyllä
ottanut ohjelmaansa: „Uskonto on yksityinen asia.
Kirkko erilleen valtiosta.” Mutta on paljon meillä
vielä työtä, ennenkuin kansamme oppii kunnioittamaan
todellista uskontoa kansalaisten yksityisenä kaikkein
pyhimpänä asiana ja kuitenkin ryhtyy vapauttamaan
uutta valtiolaitostamme kirkon kirotuista jarrulai-
toksista.

Siihen tarvitaan järjestelmällistä, varovaista kas-
vatustyötä. Meidän on tarkoin tunnettava „Ajatusten
laki” ennenkuin voimme ohjata holhouksenalaisuudessa
uinuvan ajatuksen itsenäiseen vastuunalaiseen työhön.
Meidän on varovasti saatettava sen eteen vertauskuvia,
käsitteitten vastakohtia, jotta se oppii omin neuvoin
ajatusaskeleitansa tasapainolain mukaisesti ottamaan.
Pitäkäämme, näet, mielessämme, että ajatusten alalla

on olemassa yhtä suuri kompastumisen vaara kuin fyysillisiäkin askeleita ottaessamme. Toisella puolen näemme valheen ja ahneuden talutettavana olevan sokean uskon, toisella puolen kaikkea korkeampaa pyrkimystä halveksivan ja pilkkaavan epäilyksen; toisella yksinvaltiuden, toisella anarkiaan.

Uskonto ei toki ole sorronalaisuutta eikä anarkiaa. Se on vastuunalaista vapautta. Se on minuuden tieto siitä, että kun hän kolkuttaa, niin hänelle avataan; kun hän etsii, niin hän löytää. Se on vakaumus siitä, että uuden kysymyksen syntyminen merkitsee sitä, että siihen on vastaus jo valmiina. Se on aavistus siitä, että niinkuin aine on kaikkialla läsnäolevaa voimaa, niin on myöskin voima kaikkialla läsnäolevaa ajatusta ja tietoa.

Julaistessani nämä eri aikoina ja eri tilaisuuksissa kyhäämäni tutkimukset, on minulla toki vakuutena se tieto, että ne jo ovat ennen siellä täällä olleet ensimmäisenä töytäyksenä eräille kansalaisilleni itsestä ajattelua kohti. Kenties ne nyt yhteen koottuina voivat tehdä sen laajoissa kansan kerroksissa, mitä ne tähän asti ovat harvain keskuudessa vaikuttaneet.

Kirkon päävalheet.

Uskonto ja sosialismi.

Aivan tavallinen on se väite, että uskonnollisia kysymyksiä ei pitäisi „sekoittaa” elämän käytännöllisiin kysymyksiin.

On siis syytä meidän sosialistien tässä kohden kantamme selittää.

Meidän on tähän ruvetessamme noudatettava tiedemiehen taattua analysoimis-keinoa, joka oikein käytettynä ei petä milloinkaan. Meidän on ensin tultava tarkoin selville, mitä on sosialismi, tahi oikeammin, mitä me sillä ymmärrämme (siinä kohden on yhtä monta mieltä kuin miestäkin), ja toiseksi tarkastettava, mitä me uskonnolla käsitämme.

Sosialismia on tietysti ollut olemassa siitä asti kuin on ollut sortoakin. Mutta siinä merkityksessä, kuin me nykyään tätä kysymystä ymmärrämme, se sai alkunsa suurteollisuuden synnystä. Uudenaikaiset koneet ne ovat sosialismin synnyttäjiä. Sen mukaan kuin uudenaikaiset koneet ovat hajoittaneet entisajan kotiteollisuutta ja, yhdistäessään eri paikkakunnat ja eri maat läheiseen vuorovaikutukseen, ovat saatta-

neet työväen muuttelamaan asuinsijojaan ja siten vaputtaneet ammattikunnat kaupungeissa ja maalaiskunnat siitä vastuunalaisuudesta jäseniensä suhteen, missä ne entisaikoina olivat, sen mukaan on työväestö alkanut yhä enemmän tuntea turvattomuutta. Persoonallisten työnantajain (mestarien) sijaan ovat sitten astuneet armottomat osakeyhtiöt, joitten palvelijoina työnjohtajien on täytynyt vieraantua kaikesta hellyydestä ja lähimmäisrakkaudesta. Siten on työväestö, kokonaan uusien olosuhteitten vaatiman lainsäädännön puutteessa, painunut pelkäksi kauppatavaraksi työmarkkinoilla, jossa työnostajain yhteisenä ohjesääntönä on: „Tunto pois!”

Tämän yhteiskunnallisen vääryyden lopettaminen se nyt on ahtaimmassa merkityksessä sosialismin tarkoitus.

Jos me voisimme saada yhteiskuntalaitoksen päätehtäväksi jälleen heikkojen turmaamisen väkevämpien sortoa vastaan, niin sillä olisi asia autettu.

Mutta siinäpä se! Kehitys menee huimaavaa vauhtia eteenpäin tulvaveden tavalla, joka kaataa aidat ja huuhtoo mukanaan vanhain yhteiskuntalaitosten perustukset. Se mikä pari vuosikymmentä sitten oli pelkkä kotoinen työväenkysymys, on nyt laaja, koko ihmiskuntaa koskeva kysymys kapitalismin kukistamisesta.

Kun tuli on sammalissa, niin sen pian sammuttaa, mutta kun sen liekit jo loimottavat korkeitten honkain latvoissa ja hurjasti paukkuen rientävät eteenpäin, nielen kaikki mitä eteen sattuu, silloin ei auta enää pieni kotiruisku. Sosialismia taloudellisena tieteenä, joka kyllä tarkalleen opettaa syyt nykyiseen yhteiskunnalliseen sekasortoon, on pidetty riittävänä keinona kaikki

oikealle kannalle järjestämään. Mutta sitä arvostelemaan ruvettaessa, huomaamme, ettei sekään enää riitä siinä merkityksessä, kuin tavallisesti sosialismia ymmärretään. Meidän tarvitsee vaan johdattaa mieleemme, ettei edes ehdoton raittius kuulu sosialistien ohjelmaan, käsittääksemme, että „uutta viiniä ei voi panna vanhoihin leileihin.”

Onhan niin kehittyneissä oloissa, niinkuin Ranskassa, näyttänyt mahdottomalta saada sosialisteja toimimaan sovinnossa keskenään ja meidän rauhallisen kansamme keskuudessa on ollut ihan mahdoton hillitä noita hajottavia persoonallisia pikkumaisuuksia, vaikka alkujaan oli vaan tärkeimpäin oikeuksien puollustaminen kysymyksessä. Kun aina on ensi asiana vähänkään muitten edelle päässeitten piirissä kysymys: „kuka meistä suurin on”, niin kuinka voi ajatella sellaisten joukkojen voivan nousta yht’äkkiä järjestämään asioita mieleisikseen ja kuitenkin noudattavan ehdottoman oikeuden vaatimuksia. Ei Rousseau opettanut verilöylyjen aikaan saamista ja kuitenkin hänen oppinsa johtivat Ranskan vallankumouksen hirmutöihin. Amerikassa, jossa rahasta tuntensa myyminen on jokapäiväisenä lakina, tuskin voi ajatella sellaista äkillistä mullistusta, mikä ei johtaisi yhdestä vääryydestä toiseen kahta kauheampaan vääryyteen.

Se työväenkysymys, se sosialismi, joka rakentaa tulevaisuutensa repäisevää kumousta tarkoittavalle taistelulle, ei vie ihmiskuntaa onneen ja uuteen elämään. Jos syynä ihmiskunnan nykyiseen hätätilaan on hajaannus ja viha, sorto, niin on ainoa tie parempaan järjestymisessä, rakkaudessa ja avuliaisuudessa. Mutta

se ei käy päinsä yht'äkkiä. Tulee alkaa jostakin piiristä, saada siinä toteutetuksi keskinäiselle avuliaisuudelle, s. o. sopusointuisalle työlle rakettu järjestö ja se sitten, jos se on oikea, voi ruveta laajenemaan ja pakottamaan ympärillään olevaa sekamelskaa myöskin asettumaan järjestykseen.

Mutta jos me kerran tämän myönnämme, niin onko meidän vaikea käsittää, mikä se on, jota me tarvitsemme sosialismin lisäksi työväenkysymystä ratkaisemaan.

Kuka se oli, joka meille rakkauden ja sopusointuisuuden opin julisti voimakkaammin kuin kukaan muu? Eikö se ollut Jeesus Natsarealainen?

Me näemme siis, että jos me tahdomme kylliksi kauas eteemme katsoa, niin meidän on sosialismin taloudellisten oppien lisäksi opittava ymmärtämään sitä elämän filosofiaa, joka opettaa meille, ettei ole muuta tiedettä, kuin yksi suuri „luonnon” tiede. Se meille opettaa kaiken olevaisen synnyt ja kehityksen; se opettaa meitä jokapäiväisinä havaintoina huomaamaan, että kaikki mitä me kuulemme, näemme ja olevaksi käsitämme, on yksi ainoa olemus, jonka meille näkyvänä ilmausmuotona on luonto, mutta jonka henkisenä olemuksena on se suuri Henki, jota Jeesus meidän „Isäksemme” nimitti.

Jos tahdomme poistaa sitä hätää, minkä me työväen keskuudessa näemme ja sitä turmiollista ylellisyyttä ja häpeällistä tapain turmelusta, minkä tiedämme yhteiskunnan etunenässä olevain keskuudessa vallitsevan, niin on meidän pyrittävä jälleen sopusointuun luonnon kanssa, päästä „luonnon kannalle” niinkuin

Rousseau ja moni muu on sanonut. Ja siihen ohjaa meitä paremmin kuin mikään muu, sellainen luonnon-tiede, joka on välikappaleena sen sopusointuisuuden saavuttamiseen, minkä Jeesus sanoo olevan ainoan tien ajalliseen autuuteen.

Sen sijaan että me siis seuraisimme niitten esimerkkiä, joille Natsarealaisen opin noudattaminen alkoi tuntua tukalalta ja he juutalaisten vanhaan tapaan siirtivät Isän tahdon täyttämisen jokapäiväisestä elämästä yhdelle viikonpäivälle, olisi meidän pidettävä kaikkia viikon päiviä pyhinä, pidettävä Isän tahdon täyttämistä, veljemme ja sisariemme vaalimista alituisena tehtävänämmä. Meidän uskontomme tulee silloin olemaan sosialismia, sosialismi uskontoa.

Aika olisi meidän jo tästä tulla selville, jotta täydellä tarmolla voisimme ruveta historiallisen kirkon kanssa lopputiliin valmistumaan.

Kirkon lähetystyö.

Me tiedämme, että kun ruotsalainen kirkko päätti laajentaa valtaansa Pohjanlahden itäpuolelle, niin piti se tärkeinnä tehtävänänsä upottaa vereen kaiken sen luonnonomaisen sivistyksen, joka Suomen heimoilla siihen asti oli ollut. Kuoleman uhalla kiellettiin Suomen kansan jäseniä palvelemasta lehdoissaan luonnon suurta henkeä, Ukko Ylimmäistä. Heidän oli sensijaan tul-tava pappien rakentamiin latoihin katsomaan niitä outoja hullunkurisia menoja, joilla pappien kolmihaarukka jumalaa palveltiin. He eivät saaneet käyttää iki-

muinaisajoista, sukupolvesta sukupolveen säilyneitä tietojansa kasvien ominaisuuksista tautien parannukseen, vaan oli opittava käyttämään pyhimysten luita ja pappien siunaamia vesiä tautiensä parannukseksi tahi annettava omaistensa kuolla — jotta papit hautajaisrahoja saisivat. Heidän oli opittava halveksimaan ihanaa kansallista muinaisrunouttansa ja harjaannuttava määkimään pappien perässä kirkkomessuja.

Mutta huolimatta tästä hävitystyöstä, tuli aika, jolloin pohjoiset kansat hetkeksi vapautettiin kirkon piennyksestä. Se alkoi Pohjois-Saksassa ja jatkui mahtavana kaikuna Skandinaavian maissa luterilaisuuden nimellä. Mutta tämä vapauden ja valistuksen mahtava tulva johdettiin takasin kirkon vanhaan väylään vaikkakin uudella nimellä ja puhtaammassa muodossa. Kansa sai kyllä lukutaidon ja raamatun kirjat tutkimus-alakseen, josta se saattoi pimeimpinäkin aikoina ammentaa ajatustyölleen virkistystä. Mutta yhäti edelleen on kirkko jatkanut taisteluansa kaikkea luonnonomaista valistusta vastaan. Yhäti on se edelleen hämmentänyt kansan pyrkimystä luonnon suurien salaisuuksien tuntemiseen. Missä ikänä on lääkäri opettanut kansalle terveysoppia ja luonnon horjumattomia lakeja, siellä on pappi ollut hänellä esteenä. Vielä pari kolmekymmentä vuotta sitten oli tavallisena ilmiönä Suomessa, että pappi soimasi kuolevaa sairasta siitä, että hän oli turvautunut lääkärin apuun.

Sillä kirkko ja luonnontiede ovat vastakohtia. Missä toinen voittaa alaa, sieltä toinen täytyy väistyä.

Kun eurooppalaiset lähetyssaarnaajat ensin tulivat Grönlantiin, kertoo Nansen teoksessaan „Eskimojen

elämä”, niin löysivät he siellä hiljaisen, kärsivällisen, sovinnollisen kansan, jonka keskuudessa elantotarpeitten veljellinen jako oli yleisenä lakina, ja joka oli niin siivoluontoista, että heidän kielessään ei ollut edes min-käänlaisia haukkuma- eli kirous-sanoja. Näille nyt lähetyssaarnaajat rupesivat opettamaan israelilaisten veristä historiaa ja jumalatonta helvetti-oppia.

„Eskimot kuuntelivat ihmetellen muukalaisia; he olivat siihen asti olleet tyytyväisiä itseensä ja elämänsä, tietämättä, että elämä ja ihmiset olivat niin kurjia, niinkuin lähetyssaarnaajat alituisen vakuuttivat; he olivat, niinkuin pappi Egede sanoi — ihan vailla oikeata käsitystä omasta syvästä turmeluksestaan — ja heidän oli vaikea ymmärtää niin julmaa uskontoa, joka tuomitsi ihmisiä ijankaikkiseen tuleen; perisynti saattoi kyllä olla ihan luonnollinen kovdlunakeilla (eurooppalaisilla), sillä sen he kyllä näkivät, että ne olivat enimmäkseen pähoja ihmisiä, mutta kun he, kaladlit, olivat hyviä ihmisiä, niin pitäisihän heidän muutta mutkitta päästä taivaaseen.”

„Tunnustaa täytyy”, sanoo Nansen toisessa paikassa, „että eskimolaisten alkuperäinen siveys monessa suhteessa on hyvin lähellä ihanteellista kristittyä, vieläpä eräissä kohti saattaa se olla kyllä ristiriidassa sen paha kyllä yleisen väitteen kanssa, että siveys ja kirkko ovat erottamattomia ja että edellistä ei voi olla ilman jälkimäistä. Että siveys on luonnonlaki, jonka juuret ovat luonnossa itsessään ja kehittyvät siitä, käynee sangen selväksi eskimolaisten elämää tutkittaessa.”

Nansen tyytyy todistamaan, että siveyttä on olemassa ilman kirkonoppiakin, sillä hänen teoksensa tar-

koituksena ei ollut koko kirkon opin sekavan vyyhdin selvittelyminen arvostelijan leikkuupöydällä. Jos hän siihen olisi tahtonut ruveta, niin hän kyllä pian olisi huomauttanut kuinka katalaa on se siveysoppi, joka yhdellä hengen vedolla sanoo: „ei sinun pidä tappaman”, mutta toisella kertoo jumalan pyhänä sanana tarinoita sel-laisias kuin esim.: „Mene nyt ja hävitä Amalek ja hävitä perinpohjin kaikki mitä heillä on, ja älä heitä säästä, vaan lyö mies sekä vaimo, lapsi sekä vakahainen”, vieläpä vakuuttaen, että Meidän Isämme, joka on taivaassa”, „viskasi alas suuria kiviä taivaasta heidän päällensä ja he kuolivat.” Tämä tapahtui kuitenkin yksinomaan siitä syystä, että tuo kristillisen kirkon suosikki-kansa, jonka hurjuuksia ja julmuuksia se on ottanut ihmiskuntaan istuttaakseen, näki Amalekilaisten maat niin viljaviksi, että heidän mielensä teki päästä niitten omistajiksi.

Etevä amerikailainen kirjailija Hamlin Garland kertoo „North American Reviewin” eräässä vihkossa havainnoistaan intianien keskuudessa: „Yleinen tulos niitten ehdottomasta lainsäädännöstä, jotka tahtovat muuttaa kivikauden ihmisen kristilliseksi kansalaiseksi, on”, sanoo hän, „jotenkin seuraavaa:

„Sinun Whiteshield, on heti jätettävä iloinen kotisi lehdossa Washilan rannalla ja mentävä maa-palstallesi. Sinun on heitettävä pois „tepee” ja kaikki sinun nahka-vaatteesi. Sinun on hylättävä mokkasini-kenkäsi ja hankittava saappaat. Sinun on rakennettava tupia ja asuttava siinä. Sinun on leikattava tukkasi lyhyeksi ja lakattava naamaasi maalaamasta. Sinun on lakattava laulamasta ja tanssimasta. Kaikki muistot ja jään-

nökset entisyydestä ovat katalia, — heitä ne pois. Sinun on lähetettävä lapsesi kouluun, pienien viisivuotistenkin tulee mennä. Helmityön tekeminen ja korien punominen on pakanallista; sinun vaimosi on lakattava siitä. Sinun on heti ruvettava kasvattamaan porsaita ja kanoja ja tekemään raskasta työtä joka päivä, sillä työnteko on hyväksi. Jotta sinä tietäisit, kuinka ihanaa on valkean farmarin elämä, mene kirkkoon sunnuntaina kuulemaan virsiä, joita valkeat ihmiset laulavat kun heillä ei ole mitään muuta tekemistä.”

Tämän kuvauksen tehtyään, jatkaa mainittu tutkija: „Minä en voi kärsiä niitä, jotka kaikin keinoin koettavat masentaa heidän johtajiansa ja moittivat kaikkia heidän kansallisia huvituksiansa, pakottaen heimot ilottomien pappien holhoukseen. Näitten tekopyhän vaikutus yhäti pienenee maailmassa. Mitäpä yhteiselämää voikaan siinä syntyä, missä katkeramielinen uskonintoilija saa järjestää kansalaisten huvitukset ja kasvatuksen?”

Mutta me emme sittenkään käsitä riittävästi todellista kirkkohistoriaa, jollemme laajemmalta alalta tarkasta kristillisen kirkon vaikutusta.

„Minä kuulen jonkun kirkonmiehen huomauttavan (nykyaikaa Rooman pakanuus-aikaan verratessa) että Roomassa oli orjia”, sanoo muuan englantilainen ajattelijä. „Mutta minkä vähemmän kristityt puhuvat orjuudesta, sen parempi.” Clarkson ja Wilberforce saivat käyttää kaiken mahtavan kaunopuheliaisuutensa, ennenkuin he saivat voitetuksi Englannin alahuoneessa uskonnollisten vastarinnan ja hyväksytyksi orjuuden hävittämisen, ja vielä sittenkin ylähuoneessa kristityt

piispat vastustivat orjuuden lakkauttamista Länsi-Intian saaristossa. Monta pyhän raamatun paikkaa on pappi lukenut Vanhassa sekä Uudessa maailmassa orjuuden puollustukseksi.

Ensimmäinen laiva joka John Hawkinsin johdolla lähti v. 1562 perkeleelliselle matkalleen Afrikkaan, nimittäin ostamaan ihmisolentoja, myydäkseen ne orjiksi Länsi-Intiaan, oli nimeltä „Jesus”, ja Espanjan hallitus teki kahden vuosisadan kuluessa „pyhän kolminaisuuden nimessä” yli kymmenen virallista „sopimusta”, jotka tekivät lailliseksi 5 miljoonan ihmis-olennon kauppaamisen, ja se sai siitä verotuloja yli 50,000 livreä.”

Hän sanoo toisessa paikassa: „Käyttäytyikö Rooma Espanjassa niinkuin kristitty Englanti käyttäytyi Intiassa. Repikö Rooma Helvetsialaisten asuntojen katot ja jätti heikot vanhukset, hennot naiset ja pienet lapset kuolemaan pelloille ja maantien vieruksille? Kohdeliko Rooma Dacialaisia, niinkuin me olemme kohdelleet hinduja, ampuessamme heitä kanuunan suulta? Kohteliko Rooma Gallialaisia niinkuin me olemme kohdelleet Amerikan alkuasukkaita, pakottaessamme heitä vastaan ottamaan pipliaa, paloviinaa, ruutia? Tehdessämme heitä kristityiksi, olemme hävittäneet heidät jo melkein sukupuuttoon.”

Kun kristinuskko on tällä tavalla levitetty ja ylläpidetty, niin ei ole ihme, että se alue, jossa evankeliumia saarnataan, pienenemistään pienenee. Evankeliumia saarnattiin, näet, miljoonille jo ensimmäisellä vuosituhanella Kiinassa, Persiassa, Hindustanissa, Kaldeassa, Mesopotaamiassa, Vähässä Aasiassa, Egyptissä, Araa-

piassa, Ceylonilla ja itse Konstantinopolissa. Mitä arvoa on kristityllä kirkolla siellä nyt? Mohammed on karkottanut kristityt pois siitakin kaupungista, jossa itse kirkko varsinaisesti perustettiin. Ja viimeisistäkin lähetyssaarnaaja-syöpälaisistä päästäkseen, nousi Kiinan kansa vastikään taisteluun, jossa kristityt ovat kymmeniä tuhansia syyttömiä armotta teurastaneet, jotta lähetyssaarnaajat saisivat edelleen harjoittaa perkeleellistä hävitystyötänsä.

Muuan tiedemies on laskenut, että se alue, jolla kristinuskoa saarnattiin tuhat vuotta sitten, oli kolme kertaa niin suuri, kuin se on nyt. Kolmas osa on enään Constantinuksen kätyrien perintönä ja silläkin alalla vaan tietämätön kansa, yksinkertaisimmat ja alempiroituiset kansakunnat ovat heidän vaikutustensa alaisina. Katsokaa, miten jo Espanjassa on hävitetty luostareita ja Belgiassa kivitetty piispain asuntoja. Mitä se tietää? — Se tietää, että uusi aika on tulossa, todellisen vapauden, aineellisen sekä henkisen vapauden aika, jolloin tieto tulee kohottamaan ihmiskunnan uskon saastutetusta rapakosta korkealle valoon ja onnellisuuteen

Sabatti.

Jos joku henkilö esiintyy innokkaana raittiuden puoltajana, pitää puheita alkohoolin turmiollisuudesta ja kehottaa kansalaisiaan heittämään pois silmiltään sen verhon, joka jokaista alkohoolimyrkytyksen alaista estää näkemästä totuutta kaikessa kirkkaudessaan

mutta jos tämä mies samalla itse kuitenkin ottaa ryyp-
pyjä, niin millä silmin katsomme me sellaista miestä?
Eikö ihmiset useissa paikoin ole tälläkin alalla vielä
niin pimitettyjä, että kunnioituksella kuuntelevat juo-
pon papin raittiuspuhetta? Hänen tarvitsee vaan sanoa :
„Älkää tehkö niinkuin minä teen, vaan tehkää niinkuin
minä sanon”, niin seurakunta katsoo hänen oikein pu-
huneen.

Katsokaamme yleensä pappeja. Ovatko he kris-
tittyjä? Onko Jeesuksen oppi heitä varten vai he Jee-
suksen oppia varten. Onko Jeesuksen oppi heillä elä-
mänoppina, jota on pakko elämässä noudattaa, vai onko
se vaan ammatti-aineena niinkuin musiikki positiivin
soittajalla? Meillä on kylliksi tilaisuus nähdä, että
Jeesuksen oppi on heille kuolleena kirjaimena, unoh-
dettuna olemattomiin, niinkuin näemme lain ja oikeu-
denkin olevan nykyisin unohdetun. Laki ja oikeus on
heikompain turvaamista varten väkevämpäin sortoa
vastaan, mutta sitä käytetään nykyaikana väkevämpäin
vääryyden turvaamiseksi. Samaten tiedämme Jeesuk-
sen opettavan rakkauden ja laupeuden oppia, syntien
anteeksi antamista kaikille, jotka vaan parempaa elä-
mää kaivaten ovelle kolkuttavat, kehitystä elämän
oikeaan ymmärtämiseen ja taisteluun eläimellisiä viet-
tejämme vastaan, jotta me oppisimme ymmärtämään
henki-elämää, rakastamaan toisiamme ja palvelemaan
toisiamme. Mutta joskin papin huulilta pääsee joskus
sanoja, joissa he ikäänkuin koettavat, hetken kosketel-
len Jeesuksen meille jättämää kannelta, saattaa kuulu-
ville totuuden säveleitä, onko se yleensä heillä muuta
kuin juopon raittiuspuhetta. Millä nimellä on sellaista

mainittava, joka yhdellä hetkellä puhuu Jeesuksen opista ja toisella jo rikkaille ja kapakoitsijoille sielukelloja soitattaa, aseita siunaa, Jeesuksen veritippoja kaupitsee, luomistarinalla ja helvetti-opilla ihmisten järkeä himmentää?

Me tiedämme kaikki Matheuksen evankeliumissa kerrotun tapauksen (XII 1—12), mitenkä papit hätyyttivät Jeesusta siitä, että hän ja hänen seuralaisensa eivät noudattaneet kirkon sabattilakia tehdessään sabattina työtä elantotarpeitten saamiseksi. Oliko Jeesus sitä mieltä, että sabattina ei saa hankkia elantotarpeita, s. o. tehdä työtä? Ei. Hän päinvastoin johdatti papeille mieleen tapahtuman heidän omalta ammatti-alaltaan, joka osotti, että kun ihminen on kylliksi vapautunut kirkon kahleista valistuksessa ja maallisessa vallassa, kuten David, niin hän rohkenee missä muodossa hyvänsä tallata jalkoihinsa kirkon hullutuksia. Osottaakseen, kuinka vähän arvoa hän antoi kirkon tekopyhyydelle, teki David, mikä toiselle olisi tuottanut kuoleman: söi näkyleivät ja antoi seuralaisilleen. Se olisi nykyaikana samaa, kuin jos joku kuningas menisi kirkkoon ja ryyppäisi kalkki-viinit muun viinin puutteessa.

Ja Jeesus sanoo selvään ja kumoamattomasti, että „ihmisen poika on myös sabatin herra”, ja että „sabatti on ihmistä varten tehty, eikä ihminen sabattia varten. (Mark. II. 27).

Mutta opettavatko nykyajan fariseukset tätä Jeesuksen oppia? Saako kukaan muu harjottaa ammatiansa sunnuntaina kuin he?

He sen kyllä tietävät, että ensimmäisinä vuosisatoina kristityillä oli seitsemän sunnuntaita viikossa s. o. he tutkivat totuutta ja elivät Jeesuksen opin mukaisesti kaikki päivät viikossa. He tietävät myöskin että sabatti pantiin varsinaisesti käytäntöön kristittyjen kesken vasta Konstantinus Suuren aikana, tuon rikoksellisen hallitsijan, joka tappoi vaimonsa, lankonsa. veljensä pojan, vanhimman poikansa ja appensa. He tietävät myöskin, että niissä Nicean ja Konstantinopolin piispain kokouksissa, joissa nämä asiat lopullisesti ratkaistiin, nuo leipäpapit, joista useat eivät osanneet edes nimeään kirjoittaa, toimivat keisarin ruoskan alla. Siellähän (Niceassa) 318 piispaa esim. päättivät, mitkä uuden testamentin kirjat on pidettävä jumalan-sanana, mitkä ihmisten kirjoittamina. Ja me tiedämme, että Mattheus, Lucas, Marcus ja Johannes y. m. pääsivät tuohon kahdehdittavaan kunniaan. Mutta millä tavalla? Kirkko-isä Pappus kertoo teoksessaan Synodicon, että kun sellaisia teoksia, joita väitettiin jumalan-sanaksi oli niin suuri lukumäärä, että piispat eivät olisi parhaalla tahdollakaan voineet niistä paraita valita, niin pantiin kaikki nuo kirjat kokouspöydän alle ja toimitettiin yleinen rukous, jossa rukottiin, että ne kirjat, jotka ovat ehtaa jumalansanaa, hypäisivät pöydälle. Ja niin tapahtuikin!

Nyt rohkenevat toki miehet sellaiset kuin Tolstoi ja muut väittää, että niissä pöydän alle jääneissä kirjoissa on yhtä paljon totuutta, kuin noissa hyppytaitoisissa ja muuan tutkija väittää suorastaan, että hänen mielestään ne kirjat, jotka jäivät pöydän

alle, olivat paljon lähempänä totuutta kuin ne, jotka pöydälle hyppäsivät.

Mutta oli nyt tämän asian laita miten hyvänsä. Meidän ei uuden ajan tiedon valossa tarvitse olla noista seikoista huolissamme enemmän kuin David näkyleivistä. Me tiedämme, että „ainoastaan järjen kautta saattaa ilmestys tulla meidän tykömme” ja että „totuus ei ole seisova rapakko vaan alituisen virtaava lähde.”

Oli siis kysymys sabbatista tahi muista kirkon asioista, me pidämme totuutena vaan sitä, minkä me totuudeksi tiedämme. Uskominen on ala-ikäisten ja holhouksen alaisten asia.

Millä silmin on meidän siis katsottava pappeja, jotka käyvät ympäri kuin kiljuvat jalopeurat ja etsivät meidän hellätunteisia naisiamme nielläksensä. He tietävät oikeina ammattimiehinä kauppaamien tavaroitensa myrkyllisyyden paremmin kuin kukaan muu. He tietävät kyllä oikeina ammattimiehinä valehtelevansa, pettävänsä, väärentävänsä ja sillä ihmisiä — meidän heikoimpiamme — eksyttävänsä. Kuitenkin he jatkavat työtänsä. „Parempi olisi että myllynkivi ripustettaisiin heidän kaulaansa ja he upotettaisiin meren syvyyteen.”

Uskon-tunnustukset.

Ne kaksi pää-asiallista keinoa, joitten avulla kirkko on vuosisatojen läpi pitänyt ihmiskuntaa kahleissaan, ovat uskon-tunnustukset ja sakramentit.

Ennenkuin me olemme saaneet „kristillisen kirkon” aasinsorkat ja pukinsarvet näkyviin, täytyy meidän ottaa perinpohjaisen tarkastuksen alaisiksi nämä kaksi katoollisen kirkon nerokasta keksintöä, joita suurimmat hengenmiehet turhaan ovat koettaneet edes osaksi rikkirepiä.

Voidaksemme oikein ymmärtää ensiksi uskontunnustusten merkitystä, on meidän tarkastettava eräitä ilmiöitä ihan meidän omalta ajaltamme, joissa kirkon miesten toimintaa ohjaamassa on aivan sama ohjelma kuin uskontunnustustenkin varvaamisessa.

Muistaako kukaan, mitä Suomen kristillinen papisto teki, kun kansakouluja ryhdyttiin Suomen kansalle puuhaamaan. Käsitettiin että pienen henkisiä lahjoja uhkuvan kansamme tulevaisuus riippui valistuksesta, tiedoista, itsenäisestä arvostelu-kyvystä, ja ryhdyttiin siitä syystä puuhaamaan kansakouluja Suomen kansan lapsia varten. Mitä teki silloin papisto? Se nosti hirveän melun tätä puuhaa vastaan. Pitihän se kylänlukusilla ja rippikoulussa huolta siitä, että kansa sai sen verran tietoja, minkä se tarvitsi, kirkollisessa „uskossa” pysyäkseen. Sille purettiin tosiaan Mooseksen epätieteellisiä tarinoita ihmiskunnan alkuhistoriasta ja Israelin kansan veritöistä, sille luetettiin ulkoa katekismuksen lukuja. Siinä se valistus, mitä kirkko piti tarpeellisena kansalle, tahi totta puhuen, siinä ne yksinkertaiset keinot, joilla kansaa kasvatettiin ja nukutettiin tietämättömyyteen.

Mutta kun uusiaika papiston vastarinnasta huolimatta suoritti tehtävänsä, mitä teki papisto silloin? Se asettui johtamaan kansakoulu-laitosta, ja ennen pitkää

oli kansakoulujen pääaineina piplian-historia ja katkesmus.

Mutta kansan valistus edistyi kirkon vastustuksesta huolimatta, ja sen edistys halu puhkesi vihdoin esille m. m. raittius-aatteen leimahtamisella. Mitä teki nyt kirkko? Se asettui jyrkkään vastarintaan. Mutta kun raittiusasia siitä huolimatta edistyi, niin mikä oli nyt kirkon toimintaohjelman mukaista? Se asettui johtamaan raittiusliikettä. Ja esim. Amerikassa, jossa raa'at papit ovat esteettömminkin saaneet viime vuosiin asti rähmäästä, on toiminta raittiusseurain kokouksissa yhtä tarkoin edeltäpäin pyykitettyä kuin kirkon menot uskontunnustuksineen, messuineen ja muine taikatemppuineen konsanaan.

Mutta Suomen kansa on siitä huolimatta pyrkinyt eteenpäin. Kun raittiusseuroista oli vapauden elähtämää edistuksen henki kadonnut, niin puhkesi valistuksen tarve m. m. innostuksena kansanopistojen perustamiseen. Mitä teki kirkko? Se vastusti ja jyrkästi vastusti kansanopistoja. Mutta kun niitä kuitenkin perustettiin, niin ketä löydätte useimmissa tapauksissa kansanopistojen johtavina miehinä. Pappeja!

Ja Suomen kansanopistot eivät vielä tänä päivänä tiedä mitään niistä voimista ja luonnonlaeista, jotka ukkosen tavalla täristyttävät eurooppalaista yhteiskuntajärjestyksen muotoa, hajottaakseen ne muutamien vuosien kuluessa.

Onko arv. lukija ymmärtänyt, mitä näillä esimerkeillä on koetettu selittää? Kun kristillisen kirkon päätehtävänä kerran on kansan pitäminen ylimystön kerittävänä, ja tätä varten tietämättömyyden suojele-

minen on kirkon palvelijain pää-velvollisuutena, niin siitä luonnollisesti seuraa, että kirkon on aina

1:ksi vastustettava kaikkia uusia kansan-valistus-pyrkimyksiä,

2:ksi — jos vastustus ei ole onnistunut uutta liikettä tukahduttamaan, — asettua sitä varovasti johdattamaan, kuni keväistä tulvavettä takasin vanhaan uomaansa.

Kun me nyt olemme tästä selvillä, niin ottakaamme tarkastaaksemme, millä tavalla kirkko on tuota toiminta-ohjelmaansa noudattanut suurien uskonpuhdistajain suhteen.

Me emme voi lähteä tässä seuraamaan Lutherin toimittaman työn vaihteita. Mainitsemme vaan esimerkkejä.

Kun Luther paljasti sen julkean petoksen, minkä kirkko oli hullun kolminaisuus-oppinsa tueksi lisännyt Joh. I Ep. 5 l. 7—8 värsyyn, (Alkutekstin väärentämättömät sanat ovat: „sillä kolme on, jotka todistavat: henki ja vesi ja veri; ja ne kolme yhdessä ovat.” Mitä 7 ja 8 värsyssä sanotaan Isästä, Sanasta ja Pyhästä Hengestä on todistettu väärennys, jonka m. m. suuri ruotsalainen Rydberg seikkaperäisesti todistaa) niin mitä teki kirkko? Huolimatta Lutherin edeltäpäin lausumasta kirouksesta, väärennys uudistettiin siinä raamatun painoksessa, joka julaistiin Lutherin kuoleman jälkeen.

Ja koko Lutherin työn merkityksestä sanoo mainittu uuden ajan ajattelija:

„Se on suuri turmiollinen erehdys, että uskonpuhdistus olisi päättynyt Lutheriin. Hän itsekin oli

siitä toista mieltä: hän piti työtänsä vaan uskonpuhdistuksen alkuna. Turmiollinen oli sekin askel, mikä siten otettiin, kun, näet, niin kutsutut symboliset kirjat korotettiin ihmisellisestä, ajallisesta ja parannusta kaipaavasta arvostaan, mikä niille kuuluu, pysyvälle erehtymättömyyden kunniasijalle. Se ei auttanut, että niitten kirjain tekijät itse olivat vakuuttaneet olevansa epätäydellisiä järkensä ja tietojensa puolesta, niinkuin ihmiset yleensä ovat; se ei auttanut, että he kielsivät itseltään sen, mitä he olivat paavilta ja kirkonkokouksiltakin kieltäneet: erehtymättömyyden. Niissä miehissä, joitten oli jatkettava heidän työtänsä, pääsi taasen paavillinen henki valtaan. Maailmaa ei voitu yhdellä kertaa uudestaan luoda; orjamaisuuden vanha Aatami elpyi taasen eikä tyytynyt ennenkuin se löysi uuden paavin, minkä alle se saattoi kumartua. Augsburgin tunnustus oli tämä uusi paavi. Sen kautta protestantit itse kielsivät protestantismin s. o. uskonpuhdistustoitmen alkukohdan ja pääperusteen.”

Näitten sanain jälkeen tuskin asia enää kaipaa pitempää selitystä.

Mutta syytä on kuitenkin johdattaa lukijan mieleen vielä muita tätä kirkon kavalaa taktiikkaa paljastavia seikkoja.

Kun Franciscus Assicilainen, johdonmukaisin kaikista Issan aatteiden toteuttajista elämässään, ryhtyi uskonpuhdistustyöhönsä, niin eikö kristillinen kirkko silloin osannut puheenalaista taktillista ohjesääntöä noudattaa? Siksi, että hänen työnsä saatiin perinpohjaisesti kavaluudella tukahutetuksi, ei kirkko kaivannut uutta uskontunnustusta, vaan se riitti, kun Franciscus julistettiin pyhäksi. Kukapa olisi sitten enää uskalta-

nut hänen elämäänsä vedoten vaatia jokapäiväisessä elämässä Isän tahdon täyttämistä. Hätäkös hänen, pyhimyksen, muka oli elää puhdasta elämää, mutta meidän jokapäiväisten ihmisten täytyy rypeä liassa, jotta pappien „saunalaitos” tuottaisi tuloja!

Jos me sitten silmäämme Constantinus Suuren aikakauteen, niin mitä opettaa se meille uskontunnustusten merkityksestä? Se opettaa, että kristikunta oli siihen asti ollut vapaa edistysvirta, joka kaikista ulkonaisista esteistä huolimatta varmasti lupasi ihmiskunnalle uuden onnen ja rakkauden aikakauden. Jos kehitys olisi vaan saanut vapaasti jatkua „lakkaamatta jatkuvan ilmestyksen” (niinkuin Farrar sanoo) vaikutuksen alaisena, niin ihmiskunnan ei olisi tarvinnut enää alentua eurooppalaista rosvo-sivistystä kehittämään. Mutta kehitys seisautettiin, edistys tukahutettiin. Valanhimon ja ylellisyyden sokasema papisto alisti kristikunnan raa'an maallisen vallan komentoon, muovasi Constantinuksen käskystä uskontunnustuksensa ja lopetti sen kautta vapaan ajattelemis-oikeuden, tukahdutti omantunnon määräämisvallan.

Onko meillä nyt selvillä, mikä merkitys on ihmiskunnan historiassa ollut uskontunnustuksilla?

Ne ovat kaikkina aikoina muodostuneet edistyksen seisauttamiseksi, esiintyivät ne sitten missä muodossa hyvänsä.

„Tähän asti, mutta ei kauemmas!” on kaikkina aikoina ollut kirkon tunnussanana, sanoo tanskalainen ajattelija Kierkegaard. Ja uskontunnustukset ovat juuri olleet tuon jarruamistyön mahtavimpana tukena.

Mutta katsokaamme, mistä syystä sakramentit muodostettiin.

Sakramentit.

Teoksessaan „Mikä on minun uskontoni” lausui Leo Tolstoi parikymmentä vuotta sitten: „Kun kristillisen kirkon oikea tarkoitus ensi kerran selveni, olin minä kaukana siitä luulosta, että tämä havaintoni saattaisi minun hylkäämään kirkon opin. Minä suorastaan pelkäsin kaikkea sellaista. Tutkimuksissani en siis mitenkään koettanut päästä kirkon hairahdusten jälille, vaan koetin päinvastoin ummistaa silmäni niille opinkappaleille, jotka näyttivät minusta hämäriltä ja kummallisilta, kun ne kuitenkin eivät olleet ilmeisessä ristiriidassa sen kanssa, mikä minulle oli kristillisyyden ydin.

Mutta minkä kauemmas minä tulin evankelisissa tutkimuksissani, sen selvemmäksi kävi minulle Jeesuksen opin tarkoitus, ja sen suuremmaksi pakko valita: joko Jeesuksen oppi — järjen mukainen, selvä, sopusointuisa omantuntoni kanssa ja omansa minua pelastamaan — tahi toinen aivan päinvastainen oppi, ristiriitainen järkeni ja omantuntoni kanssa ja joka ei antanut minulle muuta kuin varmuuden omasta ja kaikkien muitten kadotuksesta. En voinut muuta kuin hyljätä yhden kirkon opinkappaleen toisensa jälkeen. Minä tein sen vastenmielisesti, sisäistä taistelua käyden, sillä minä koetin saada eroni kirkosta niin lieväksi kuin mahdollista, — en, näet, olisi halunnut erota siitä, luopua korkeimmasta onnesta, minkä uskonto voi tarjota — vertaisteni yhteydestä. Mutta kun minä olin lopettanut työni, huomasin, ettei minulla ollut mitään järeällä kir-

kon opista, vaikka olin koettanut ainakin jotakin siitä itselleni säilyttää.

Ja vielä enemmän, — minun oli pakko tunnustaa, ettei se voinut olla muulla tavalla.”

Jokainen lukija, joka vielä ei ole saanut henges-
sään vakaantumaan sitä ehdotonta, peruuttamatonta
totuutta, että Jeesuksen oppi on toista kuin kirkon oppi,
että ne ovat kaksi yhtä suurta vastakohtaa kuin höyry-
kone ja jarru ovat ovat junassa, — ne tarkoin paina-
koot mieleensä edelliset sanat. Kun niitten merkitys
on selvänä, silloin voimme arastelematta ottaa kirkon
rakennuksen purkaaksemme, asettaa sen „pyhät” sak-
ramentit pihamaalle ja ruveta niitä muinaisjäännöksinä
kylmäverisesti tutkimaan.

Mitä varten keksi paavikunta sakramenttinsa?

Siitä lähtien kun ensi vuosisatain itsenäinen tutki-
mishalu oli uskontunnustusten avulla saatu talttumaan
ja kirkon ulkonainen valta yhäti paisui ja vahvistui,
tiedämme kirkon kehityksen horjumatta tähtäävän sii-
hen rautaiseen järjestymiseen, miksi sen paavikunta
muodosti. Me tiedämme, että paavi keskiaikana oli
niin mahtava, että kuninkaat ja keisarit ottivat häneltä
vastaan kruununsa ja aivan yleisenä oli mielipide paa-
vin jumalallisesta erehtymättömyydestä jo satoja vuo-
sia ennen sen virallista julistusta.

Onko, tällaisen vallan perusjuuria tutkimaan ruve-
tessamme, vaikea niitä löytää? Kuinka saattoi paavi
päästä sellaiseen äärettömään valtaan koko tunnetun
ihmiskunnan yli? Itsevaltiuturvautuu satoihin tuhan-
siin sotamiehiin, poliiseihin, salapoliiseihin, kirjeitten

urkkijoihin y. m. Mutta eihän paavilla ollut tällaista armeijaa. Vai oliko?

Paavikunta tosiaan rakensi valtansa syvemmälle kuin mikään itsevaltius. Itsevaltius niinkuin tiedämme rakentaa valtansa pääasiassa ulkonaisen ihmisen orjuuttamiselle. Paavi tiesi, että henki se on, joka ihmisessä on isäntä ja käskijä, ja hän rakensi mahtinsa, ottamalla valtaansa tämän mahtavimman aineksen ihmisessä. Ja millä tavalla?

Seitsemän sakramenttinsa avulla.

Ihminen ei saanut siitä, ei syntyä, ei tulla naimaikään, ei mennä naimisiin, ei kulkea puhtaalla omalla tunnolla, eikä kuolla ilman paavin poliisikunnan lupaa. Ja jokaisen, joka tahtoi päästä paavin poliisikuntaan, sen oli pyhässä sakramentissa myytävä itsensä ehdottomasti täyttämään sotilaan tavalla kaikki päällikkönsä käskyt.

Onko siis vaikea ymmärtää, miksi juuri kaste, ehtoollinen, ripille pääsy, avioliitto, synninpäästö, viimeinen voitelu ja papinvihkiminen asetettiin niin korkealle kaiken arvostelun yläpuolelle kuin mahdollista? Sillä koko paavin valta rankentui niille.

Ainoastaan laittomuuden maassa rohkenee yhteiskunnan järjestysmahti kutsumatta tunkeutua yksityiseen asuntoon. Mutta paavin kätyreillä oli valta olla mukana kaikkialla, missä jotakin yksityistä, salaista, pyhää tapahtui. Heillä oli oikeus nuuskia perhe-salaisuudet, rakkauden salaisen idun viattoman neidon sydämmestä ja olla omien tarkoitustensa varalle aiotujen sekä tehtyjen rikosten jälillä.

Kaiken tämän tekivät sakramentit mahdolliseksi, yksinomaan sakramentit.

Millä tavalla näitten kavalain noitakeinojen pyhyyttä ihmiset saatiin uskomaan, se on meille jo todistettu niin seikkaperäisesti, että siihen ei tässä yhteydessä tarvitse ryhtyä. Käyköön arv. lukija läpi edes 16 luvun Farrarin Pipliasta, niin hän huomaa, millaisia silmänkääntämistemppuja tosiaan kirkko käytti ihmiskuntaa jumalattomaan verkkoonsa kietoesaan. Aivan yhtä hyvin kuin sanat „tämä on minun ruumiini” ymmärrettäisiin sananmukaisesti, voisi vaatia, että Faraon unta selitettäessä „ne seitsemän kunnista lehmää *ovat* seitsemän vuotta.”

Semmoisesta aineellisesta selityksestä pidetään kiinni (sanoo Farrar) huolimatta meidän Herramme Kristuksen omasta selityksestä ja varoituksesta: „Ei liha ole mitään; ne sanat, joita minä teille puhun, ovat henki ja elämä.” Aivan yhtä hyvällä syyllä kuin kastaminen, ehtoollinen ja muut, olisi kirkko voinut kohottaa sakramenteiksi sairaitten parantamisen, köyhäin ravitsemisen, omaisuuden köyhille jakamisen. Miksi ei se niitä asettanut sakramenteiksi, vaikka Jeesus niin suurta painoa elämässään niille toimille pani? Siksi, että kirkon valta ei niitten kautta olisi kasvanut, vaan heikontunut.

Me näemme siis, että aikoja sitten „sivistyneitten” piirissä selvillä ollut kirkon petos on suurien miesten tutkimusten avulla saatu tälläkin alalla paljastetuksi. Kynttilä on otettu pois vakan alta ja jokaisella on tilaisuus eroittaa valhe totuudesta.

Voi niitä, jotka eivät käytä tilaisuutta, silloin, kun se on tarjolla.

Mutta ne, jotka jo ovat uuden ajan sisälle astuneet ja ihmettelevät sitä, mitenkä heitä ensi askeleitten ottaminen niin kovasti oudoksutti ja peloitti, ne heittäkööt pois teeskennellyn kunnioituksen vanhoja valheita kohtaan.

Tehkööt niinkuin von Döbeln teki: „Ulos prelaatti!” niin tulevat huomaamaan, että heissä on enemmän voimaa pimeyden valtaa kukistamaan, kuin he luulevatkaan.

Mutta mitä sisältää tämä kauhea oppi? Vastatkoon siihen seuraava tapaus. Protestantti pappi joutui Intiassa keskusteluun etevän bramiinin kanssa.

„Onko teidän oppinne mukaan Jumala kaikkivaltias?” kysyi bramiini.

„Luonnollisesti”, oli vastaus.

„Onko hän korkein rakkaus?” kysyi taas intialainen ja sai myöntävän vastauksen.

„Sallikaa minun kysyä, mikä voima se on, joka luopi ne henki-olennot, jotka lapsina syntyvät maailmaan?”

„Jumala tietysti.”

„Vai niin”, sanoi bramiini päätään puistaen. „Teidän oppinne mukaan siis korkeinta rakkautta uhkuva kaikkivaltius luopi joka vuorokausi tuhansia olentoja maailmaan, tietäessään niistä suurimman osan menevän auttamattomasti ijankaikkiseen räkkäykseen. Tahtoisitteko Te olla hänen sijassaan?”

Protestantti pappi suuttui ja meni tiehensä.

Kuitenkin on helvetti-oppi sen kirkon yhtenä peruskivenä, jota Suomen valtio suojelee ja ylläpitää.

Kenties Suomenkin kansa nyt jo on päässyt sille kehitystaselle, että se yhden kieltolain säätäessään, myöskin valmistuu toista: *kirkollista keltolakia* säätämään.

Joulu.

Kerran vuodessa yli koko Suomen ovat kirkot jouluaamuna varhain valaistuina, kansalle puhutaan kauniita sanoja iloisesta sanomasta, julistetaan: „Kunnia olkoon Jumalalle, maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto.” Jeesus Natsarealaisen syntymän muistoa silloin juhlallisesti vietetään, miehen joka, roomalaisen ahneuden hallitessa tunnettua maailmaa, rohkeni nousta aikansa papistoa, sitä laitosta vastaan, joka oli varsinaisena syynä kansan paatumukseen ja sitä seuraavaan alennustilaan.

Voi, polosta ihmiskuntaa! Se antaa yhäti paatuneen papiston pöyhkeillessä viettää *Issan* syntymäpäivää, miehen, jonka elämäntyötä juuri tuo papisto pilkkaa ja häväisee enemmän kuin kukaan muu. Jos markkinamies pettää, niin on se hänelle anteeksi annettavaa, sillä ei ole pakko sellaisten ihmisten mennä markkinoille, jotka voivat petetyiksi tulla. Jos kapakoitsija juottaa humalaan, niin hänkin voipi vielä puollustaa tekoaan sillä, että ryypyn ottaja itse tietää, mitä hän juopi. Mutta pappi ei voi puollustaa itseään millään; sillä hän juottaa ihmisille myrkyä,

sanoen sitä elämän eleksiiriksi, hän sanoo opettavansa totuutta, mutta himmentää ihmisten järkeä, hän sanoo ohjaavansa ihmisiä taivaaseen, mutta viepi heitä hullujenhuoneeseen.

Mitä sanoisimme me, jos paavi olisi joku sata vuotta sitten määrännyt esim. Giordano Brunon syntymäpäivän suureksi kirkolliseksi riemujuhlaksi? Me tiedämme, että Bruno oli se tiedemies, joka Euroopalle lopullisesti opetti avaruus-opin suuren totuuden ja kirkko, kuusi vuotta häntä rääkättyään, poltti hänet lopulta elävältä. Niin, suostuismmeko me ottamaan osaa tällaiseen juhlaan, ollessamme jo selvillä, että virallisen kirkkohistorian varsinaisena tarkoituksena on puollustaa ja peitellä kirkon rikoksia, tieteen historian todistaessa meille, että kaiken todellisen kansan-valistuksen varsinaisena vihollisena on ollut läpi vuosisatojen juuri tuo samanen virallinen noita-ammattikunta.

Joulujuhla „kristillisen kirkon” virallisena juhlanä on häväistys Issan muistolle. Sillä sitä vietetään joka vuosi joulukuussa ja jo pääsiäisenä vietetään toista juhlaa, joka todistaa, ettei Issa kirkolle ole tarpeen jumalallisen oppinsa takia, vaan siitä syystä, että sen afääri ei kannattaisi, jollei ihmisten mielikuvituksessa aina kerran vuodessa uudistettaisi sitä uhripässi-seremoniaa, joka tuottaa kirkolle tuon välttämättömän lihan ja veren.

Kristillisellä kirkolla lunastus-, ehtoollis- ja helvetti-oppeineen, uskontunnustuksineen* ja sakramentteineen ei ole mitään tekemistä sen suuren tiedemiehen opin kanssa, jonka oikea nimi *Issa* on väärennetty Jeesukseksi. Se, joka kirkon mukana viettää joulua, ottaa

osaa pyhyiden pilkkaan, jonka veroista ei ihmiskunta tunne.

Häpeä Suomen kansan enemmistölle, joka kaiken sen valistustyön jälkeen, jota sen keskuudessa on harjoitettu, yhä vielä yhtyy huutamaan „hallelujaa” sen ammattikunnan kanssa, jonka koko historia on valhetta, väärennystä, vainoa, salajuonia ja kansan pimitystä.

Kirkon kultuurityö.

Meille on koulussa ja yliopistossa päähän pöntetty melkein yksinomaan vallananastajain historiaa, niitten, jotka ovat eri aikakausina osanneet anastaa itselleen kansojen oikeudet; kuitenkin on tätä vääryyksien sarjaa nimitetty „ihmiskunnan historiaksi.” Samaten on kirkkohistoria pelkkä häpeällinen pöytäkirja kaikesta siitä juonien ja salavehkeitten sarjasta, minkä kirkko on jättänyt jälkeensä taistelussaan kansan valistamista ja vapautusta vastaan. Missä uskonpuhdistus on tapahtunut, niin on se tapahtunut kirkkoa vastaan ja kirkon verisen vainon alla. Missä kansa on saatu valveutumaan, niin on se tapahtunut siitä syystä, että kirkon kätyreillä ei ole ollut kylliksi keinoja profeettain työtä vastaan. Missä tiede on päässyt siunausta tuottamaan pimeydessä vaeltavain kansain keskuuteen, niin on se siellä tapahtunut siten, että on ollut kylliksi voimakkaita ja kylliksi uhrautuvia tiedemiehiä valon soihtua kantamaan niin korkealla, ettei kirkon kääpiöt ole uletuneet sitä sammuttamaan.

Tämä on nyt jo meille niin tuttua, että meidän tuskin tarvitsee sitä enää uudistaa. Mutta kun kirkon miehet yhäti vielä uskaltavat julkisesti väittää sen olevan Suomen kansan varsinainen valistaja, niin syytä on meillä ottaa tarkastaaksemme, mitä parasta nämä Kalevalan runouden hävittäjät ja Israelin kansan veritöitten opettajat ovat Suomen kansalle antaneet.

Suomen valtiokirkon suurimmat kulttuuri-tuotteet ovat ne kirkolliset käsitteet, joille se on keksinyt nimet: „äpäpä“, „huora“, „pakana“, „perkele“, „synti“, „helvetti.“

Tarkastakaamme näitä suuria kulttuuri-tuotteita, niin me näemme „kristillisen kirkon“ ansiot kaikessa alastomuudessaan.

Äpäpä

Mitä on äpäpä?

Se on kauhea kirosana, jolla kirkko tuomitsee kaikki ne ihmisolennot, jotka luonnon majesteetti lähettää rajalliseen maailmaan kirkolta lupaa kysymättä. Kirkko pitää itseään kaikkivaltiaana. Se on keksinyt sakramenttinsa sitä varten, ettei kukaan saisi siitä, ei syntyä, ei tulla naimaikään, ei mennä naimisiin, ei kuolla, eikä päästä maan poveenkaan ilman kirkon lupaa, ja siitä kirkolle veroa suorittamatta.

Sorrettuja, eksytettyjä ihmisraukkoja on kyllä saatu koukistamaan niskansa kirkon ikeelle, mutta luonnon jumaluutta ei paraskaan Pyhän Pietarin edustaja ole saanut suostumaan sen kujeisiin. Luonto on

yhä edelleen antanut hengen uudelle olennolle vasten kirkon määräystä, kun vaan kaksi olentoa ovat luonnon säättämää järjestystä noudattaneet. Onpa luonto aivan kuin kiusalla sellaisissa tapauksissa, missä pappi ei ole saanut rakkauden pyhyiksiä sorkkia, lähettänyt useimmiten lahjakkaampia olentoja rajalliseen elämään kuin papin siunaaman avio-vuoteen kautta. Ja noita viattomia, syyttömiä pienokaisia on kirkko vainonnut, katke-roittanut ja paaduttanut kaikilla sille tarjolla olevilla keinoilla, milloinkaan hetkeksikään leppymättä tunnustamaan, että lapset toki jokatapauksessa ovat yhden-arvoisia, jos vanhempain käytös antaisikin aihetta eri käsityksiin ja rikksellisten tuomitsemiseen. Käsitépäpä on siis vääryyden, tahallisen vainonhalun tuote. Kirkko yksin on voinut sellaisen kulttuurihedelmän tuottaa.

Huora.

Mitä on huora?

Se on sana, jolla puhtaimpia, jaloimpia naisia on syösty elinkautiseen alennustilaan. Se nainen, joka, kirkolta lupaa kysymättä, on sallinut rakkauden pyhän tulen syttyä rinnassaan ja, tahtomatta hetkenkään epäillä lemmittynsä rehellisiä aikomuksia, on antautunut todellisen naisen tavalla sulholleen niin kokonaan, että ei ole voinut vastustaa mitään hänen toivomuksiaan, — se nainen on huora. Vaikkapa hän olisi vuoden, kaksi, kolme kärsivällisesti odottanut sitä aikaa, milloin hänen sulhonsa voisi oman kodin perustaa, odottanut

ja hillinnyt omia sekä sulhonsa luonnollisia vietillisiä taipumuksia, — hän on huora, jos hän hetkellisessä lemmenhurmauksessa menetti vastustuskykynsä; — ja siitä luonnon jumalallisen lain mukaisesti oli uuden olennon syntyminen seurauksena.

Mutta hän ei ole huora, jos hän menee pappilaan, alistuu asianmukaisille noituuksille ja suorittaa siitä kirkon vaatiman veron. Siitä lähtien hän saapi milloin ja missä hyvänsä harjottaa epäsideellisuutta sen kanssa, johon hänet on kiinni noiduttu. Yhdentekevää onko aviomies humalassa tahi hulluna, oli vaimo sairaana tahi raskaana. Aviorutsaus on aina kirkon siunaamaa, kun vaan siihen on saatu lupa kirkollisessa järjestyksessä.

Oman sulhonsa sylissä hurmaukseen antautunut ihana neitonen on huora; mutta alkohoolin saastuttaman miehen kiroileva astinlauta on sideellinen aviovaimo. Siinä taasen tulos kirkon kulttuurityöstä.

Pakana.

Mitä on pakana?

Siinä on kolmas suuri valhe, jonka maahamme juurtunut muukalainen petosjärjestö on kansaamme istuttanut. Tällä sanalla on kirkko kaikkina aikoina kasvattanut inhoa, vihaa, vainoa kaikkia niitä satoihin nousevia vieraita kansoja kohtaan, jotka eivät ole alistuneet Rooman kirkon eikä siitä irtautuneitten tytär-kirkkojen komennon alaisiksi. Mitä kauheita

valheita onkaan meille kirkko antanut kertoa hindulaisista ja kiinalaisista! Mitä hirvittävää raha-huijausta onkaan kirkko harjottanut pakanalähetyksen nimellä! Kuitenkin sanoo esim. lähetys-saarnaaja Egede että Grönlannin pakanat eskimolaiset eivät tunteneet yhtään ainoata haukkuma- eikä kirosanaa, eivät alkohoolia eikä yksityisomistusta ennenkuin kristityt lähetys-saarnaajat saapuivat maahan. Aivan samaten ovat kiinalaiset kauhuissaan siitä valheen ja ahneuden-koulusta, jota eurooppalaiset kirkkokunnat Kiinassa ylläpitävät, Bobrikoffin tavalla vietellen puoleensa sellaisia, joilla ei ole jälellä mitään siveyden, mitään kunnian tuntoa. Kaikki mitä kristityllä Euroopalla on tietoa ja valistusta, on sille tullut vasten kirkon tahtoa, etupäässä pakanallisten maurilaisten kautta Intiasta tahi muinaisajan pakanallisilta kreikkalaisilta. Kuitenkin on kirkko istuttanut kieleemme sanan „pakana” yhtenä niistä kirosanoista, jotka se on kansallemme lahjottanut Kalevala runouden sijalle.

Perkele.

Mitä on perkele?

Kirkon opetuksen mukaan se on hyvin monipuolinen otus. Hänellä on sarvet kuin pukilla, kaviot kuin aasilla, ja muu ruumis kuin käärmeellä ja ääni kuin leijonalla. Hän kuuluu olevan jumalan luoma, langennut enkeli, mutta kuitenkin niin ovela ja mahtava, että kaikkivaltias ei ole vielä saanut vihollistaan tuho-

tuksi, vaikka hän on jo ainoan poikansa uhrannut taistelussa.

Tätä perkele-satua kertaavat meidän kansamme yksinkertaiselle enemmistölle suurta palkkaa ja kansalaiskunnioitusta nauttivat opettavat yhä edelleen. Ja kuitenkin heidän johtavat miehensä ovat jo täydellisesti selvillä siitä, että Jumalan kaikkialla läsnä-olevaisuus on nyt jo täydelleen selitettävissä. Hän — avaruuden ja ijankaikkisuuden meille rajallisille tutkijoille käsittämätön olemus — on tosiaan kaikkialla läsnä tietona, voimana sekä aineena. Ei löydy mitään luonnon vireilyä, ei mitään elämän liikettä, mikä ei olisi jumaluutta itseään ja sopusoinnussa hänen ehdottoman lainmukaisuutensa kanssa.

Mutta missä on silloin perkele, kun jumala lakkaa olemasta rajallinen, partasuu ukko, inhimillisillä ominaisuuksilla varustettu?

Perkele on mahdollinen ainoastaan pimeydessä, tietämättömyydessä, kirkossa. Valossa, elämässä ei ole tilaa kirkon perkeleellä.

Synti.

Mitä on synti?

On sangen vaikea vastata tähän kysymykseen. Syntiä on ollut lukeminen ja kirjottaminen; syntiä on ollut oppiminen ja ajattelevinen; syntiä on ollut teellinen tutkiminen ja kansan valistaminen.

„Miehiä ja naisia on poltettu sentähden, että he uskoivat olevan ainoastaan yhden jumalan ja myöskin

siksi, että uskoivat, ettei jumalaa ole lainkaan ole-massa”, sanoo muuan kirkon ansioitten tutkija. „Ihmi-siä on poltettu siksi, että sanoivat pyhään henkeä nuorem-maksi kuin jumala, ja myöskin siksi, että uskoivat jumalaa vähän vanhemmaksi kuin hänen poikaansa; siksi, että he olivat väittäneet hyvän töitten voivan pelastaa uskottoman kadotuksesta, ja siksi, että viaton lapsi ei voi palaa ijankaikkisesti, vaikka heidän van-hempansa olivatkin laiminlyöneet kastamisen; siksi, että olivat kieltäneet Kristuksen voivan olla oman isänsä tahi olivat väittäneet kolmen henkilön olevan oikein laskettuna enemmän kuin yhden; tahi olivat kiel-täneet helvetin; olivat kieltäneet paavin voivan antaa syntejä anteeksi; olivat väittäneet, etteivät noidat voi ratsastaa luudilla; olivat evänneet toisen puolesta suo-ritetun hyväntöiden pätevyyden; olivat uskoneet Marian syntyneet niinkuin muutkin ihmiset; olivat väittäneet, etteivät taudit ole rangaistuksia uskottomuudesta; oli-vat ottaneet osaa messuun tahi olleet sitä tekemättä j. n. e. loppumattomiin.” „Huomattavaa kuitenkin on näissä synty-luetteloissa, että hyveet ovat aina olleet rikoksia ja rikokset hyveitä”, sanoo sama arvostelija.

Tästä päättäen siis synty kirkkohistorialliselta kan-nalta katsottuna on rikos valhetta vastaan.

Tämän on kirkko myöskin liittänyt Suomen kan-san kulttuuriin.

Helvetti.

Mitä on helvetti?

Siinä taas kysymys, johon ei saa kirkolta pyytää järkevää vastausta.

Meille on kuitenkin tuttua, mitenkä luterilaisten ijankaikkinen helvetti syntyi. Saksan kieleen raamatua kääntäessään tuli Lutherille eteen kysymys, miten kääntää sanat „hades” ja „gehenna” (molemmat muuten teosofisen kehitysopin valossa järjellisesti ymmärrettäviä olotiloja) oli käännettävä. Hyvää tarkottavassa lyhytnäköisyydessään, ajatteli Luther, että jos ihmiset saavat toivoa vielä kuoleman virran toisella puolellakin voivansa tulla pelastetuiksi, niin turhaa on silloin yritys tapain turmeluksen poistamiseen. Luther ei luottanut *valistukseen*, hän päätti vedota eläimelliseen pelkoon, ja käänsi molemmat sanat saksaksi „Hölle.” Siitä suomeksi helvetti.

Viimeinen voitelu.

Muuan pappi teki kerran julkisesti seuraavan kysymyksen: Mitä tekisi sosialisti, jos hänen kuolevan vuoteen ääreen tuotuna olisi annettava viimeinen lohdutus kuolevalle?

Tässä siihen vastaus:

Kirkollinen pappi elää Mooseksen rajallisessa maailmassa, siinä, joka luotiin kuutena päivänä; jossa

alla on litteä maa, ja jonka päällä on neljän patsaan nojassa oleva taivaan laki. Tässä kirkollisen papin rajallisessa maailmassa hallitsee rajallinen, puutteellinen Jehova, partasuu ukko, joka muovasi tämän rakennuksen, niinkuin mikä muu rakennusmestari, omaksi ilokseen, sitä katsellakseen ja siitä ylpeilläkseen ja asetti tähän rajalliseen maailmaan rajallisen ihmisparin asumaan. Tämä rajallinen ihmispari sai häneltä sikiämiskyvyn, niinkuin muutkin eläimet. Minkä enemmän sikiöitä tämä pariskunta tulisi saamaan, sen suuremmassa määrässä se täyttäisi tarkoituksensa. Mutta tuo partasuu pettyi laskuissaan. Itsekylläisyydessään hän ei muistanutkaan, että hänellä oli vihamies, oli häntä ovelampi. Tämä käärmeen laatuinen otus nimeltä Perkele, jolla on sarvet kuin pukilla ja sorkat kuin aasilla ja ääni kuin leijonalla, tämä se sotki pois Jehovan suuret tuumat.

Eikö se kirkollisten pappien maailma, jota he opettavat, ole tällainen?

Me tiedämme vielä, että tuo partasuu, harmissaan kärsimästään tappiosta, itse rikkoi loputkin siitä hyvyydestä, mitä hän oli omaksi ilokseen luonut. Sen sijaan, että hän olisi antanut luomansa ihmisen elää „mailman loppuun asti”, määräsi hän kuoleman rangaistukseksi siitä, että nuo poloiset olivat antaneet Perkeleen puijata itseään, vaikka sama veijari ilmeisesti oli vetänyt nenästä häntä, Jehovaa, itseäänkin. Ja vielä määräsi hän kiukuissaan kaikki nuo turvattomat ihmisrukat loppumattomassa tulimeressä rangaistaviksi rikoksen takia, jonka ilmeisesti oli tehnyt yksi ainoa olento, tuo Jehovan itsensä kukistamaton kilpailija.

Loppuuko kirkon satu rajallisesta maailmasta, rajallisesta jumalasta ja rajallisesta ihmisestä tähän?

Ei. Se jatkuu vielä. Meille on kirkko opettanut, että tuolla rajallisella jumalalla on muitakin ihmisellisiä ominaisuuksia, ei vaan pettyväisyys, suuttumus ja kostonhalu. Hänellä on myös sääli ja katumus.

Hän katui armotonta tyrannituomiotansa, jonka mukaan kaikki maailman asukkaat — hänen omaksi huvikseen luodut — joutuivat tulimeressä kidutettaviksi. Hänelle tuli sääli noita matoisia, jotka vääntelevät tuskissaan, Perkeleen kohennellessa tulta heidän allansa. Lie tullut kateuskin joukkoon. Voisi kai hän ottaa edes osan noista miljoonista oman kattonsa alle, kun itse ei enkeleineen kumminkaan voinut kaikkia taivaan rikkauksia nauttia. Mutta se tyrannin ylpeys ei sallinut tunnustaa tehtyä erehdystä. Kyllä se vihan vimmassa langetettu tuomio oli oikea sittenkin ja peruuttamaton!

Tähän pulaan Jehovan saatettuaan, oli kirkon nyt keksittävä mestarillinen temppu, miten päästää Jehova pälkähästä. Hänen Majesteettinsa oli lepyttävä uhrilla. Se oli ainoa laillinen keino. Ja hänen kolmipäinen Majesteettinsa pääsi pulasta. Ensimmäinen persoona oli suuttunut ja langettanut tuomionsa, toisen persoonan oli alistuttava piinattavaksi ja kuolettavaksi. Silloin oli uhri yhtä suurenarvoinen kuin tuomarikin ja ne menisivät vastakkain. Näin syntyi nyt lunastusoppi. Riippuen tuon kolmihaarukan kolmannen persoonan oikeista, saattoi nyt pieni osa tämän rajallisen maailman rajallisista asukkaista pelastua tulimerestä ja päästä taivaan iloihin nauttimaan huna-

jaa ja loikomaan siimeksessä. Että tuon kolmannen persoonan oikullinen valinta-oikeus käytännössä on siirretty kirkolle, jonka jäsenet toisen persoonan lihaa ja verta kauppaamalla saavat täällä rajallisessa pimentolassa harjoittaa edullista ahveria, — sen me jokainen tiedämme. Mutta siihen sitten päättyikin itse asiassa kirkon tarina rajallisesta maailmasta. Mitä siihen muuta kuuluu, ovat vähäpätöisiä sivuseikkoja.

Kun me nyt tämän tarinan tunnemme, niin siirtykäämme vainajan vuoteen viereen, joka on kaiken elämänsä kamppaillut järkeänsä ja omaatuntoansa vastaan voidakseen uskoa tuota kirkon tarinata ja nyt, mielikuvitus kiintyneenä tuohon armottomaan Jehovaan, kauhulla kysyy vuoteensa viereen kutsutulta papilta:

„Voitko sinä taata, että minä en joudu tuohon hirvittävään tulimereen?”

Mitä vastaa silloin pappi? Kauhistun ajatellessani teoistaan vastuunalaista ihmistä siinä asemassa. Jos hän sanoo, mitä hän tietää todeksi, että koko tuo juttu on sulaa valhetta, lapsellinen ihmiskunnan alaikäisyyden aikana muodostunut tarina, jota sittemmin on paikkaeltu ja laajennettu, niin hän rikkoo papillisen valansa. Mutta tuskallista on valehteleminenkin kuolevan edessä, sillä paatuneinkin tuntee sillä hetkellä, että kukaan meistä ei vapaudu kärsimästä tekojensa seurauksia.

Kieltämättä on tuo kysyjä pappi siis valinnut tapauksen, joka hänen asemassaan on vaikein ja tuskallisin. Mutta hän, polonen, ei muistanut, että me aatteen miehet emme elä kirkon rajallisessa maailmassa

emmeikä ole valalla sitoutuneet kirkon hirvittäviä valheita totuutena opettamaan. Meidän asemamme kuolevan vuoteen ääressä on siis aivan toinen. Ennenkuin voimme tätä asemaa käsittää, on meidän oltava selvillä siitä maailmasta, jossa me elämme ja siitä iankaikkisuuden Hengettärestä, joka ei voi kostaa eikä katua siksi, että hän ei voi erehtyäkään, ja joka ei voi luoda rajallista maailmaa siksi, että hänelle rajallisuus on mahdottomuutta.

Mikä ja millainen on nyt meidän uusimman ajan aatteen miesten maailma? Missä suhteessa eroaa se siitä Jehovan maailmasta, johon Euroopan nykyiset sivistyskansat kuoleman uhalla olivat ahdattuina vielä tuhat vuotta sitten? Me tiedämme, että silloin oli lukeminen ja ajattelevinen ja kaikkien tietojen hankinta sekä luonnon tutkiminen kuoleman uhalla kiellettyä. Kuitenkaan ei pimeys kaikessa laajuudessaan ja syvyydessään kyennyt valoa vastustamaan. Raamatustako se valo sitten Eurooppaan levisi? Eipä toki! Sillä raamattua ei väärennetyimmässäkään muodossaan saaneet lukea muut kuin papit, mutta niiden raakuus ja aistillisuus oli vielä Lutherin esille astuessa rajatonta. Mistä tuli sitten se valo, joka alkoi avata tietä sille maailmalle, johon me kuulumme? Se tuli Itämailta, Vedantan ikivanhoista tiedon lähteistä se saapui Arapian kautta Espanjan maurilaisille ja sieltä se Cordovan mahtavan tulisoihdun valossa alkoi levitä kirkon pimittämään kristikuntaan. Se on sittemmin yhäti levinnyt ja varttunut. Jeesuksen ihana oppi pääsi raamatun kirjain kautta vihdoinkin kansan syviä rivejä lohduttamaan. Ja Euroopassa on yhä enemmän alettu

päästä totuuden ijankaikkisten lähteitten ääreen. Kopernik ja Galilei julkilausuvat puutteellisen oppinsa avaruudesta, joka Intiassa on kaikessa täydellisyydessään ollut tietty tuhansia vuosia sitten; ja Kolumbus vihdoin Amerikan löydettyään avasi tien maanpallon ympäri, kukistaen lopullisesti sen Jehovan maailman, jossa taivaan laki on neljän patsaan päässä. Kaikki eri tieteen haarat suurennuslasin ja muitten koneitten turvissa ovat sittemmin askel askeleelta ajaneet kirkon pois kansaa pimittämästä. Sen paavilliset opit ovat sulaneet kuin talviset jäät kevään tullessa. Ja kauan ei kestä, ennenkuin kirkko uskontunnustuksineen ja sakramenteineen ja ihmeitä tekevine pyhimysjäännöksineen on jäänyt valistuksen kulkuväylän tiepuoleen vanhaksi raunioksi, jota peläten ja kammoksuksen uuden ajan lapset käyvät katsomassa.

Mutta millainen on nyt siis tämä uuden ajan lasten maailma?

Onko rajallisuutta laisinkaan?

Me tiedämme, että suurin totuus jokapäiväisenä edessämme on avaruus, rajattomuus. Me tiedämme myöskin suurennuslasimme avulla, että rajallisuutta pienuuteen, s. o. hiukkasiin päin ei ole olemassa. Me tiedämme, että kaikki, mitä me aineellisilla silmillämme näemme, korvillamme kuulemme ja muilla aistimillamme tajuamme, on harhaa. Valo, lämpö, ääni ovat erilaisimpia ilmiöitä, mitä me tunnemme, ja kuitenkin ovat ne ihan sama ilmiö, joitten merkitys on vaan suhteellinen. Kärpäsen kävely on kovaa kohinaa hyttysten korvissa, mutta meille ei sitä ole olemassa.

Suuruus ja pienuus, etäisyys ja läheisyys ovat vaan harhaa, sillä niitten olemassa-olo on vaan suhteellista. Aika on vaan harhaa, sillä korenon koko elämä on vaan yksi päivä ja hän ehtii siinä ajassa täyttää elämäntarkoituksensa. Alku ja loppu on harhaa, sillä me näemme, ettei avaruudessa ole mitään alkua eikä loppua. Ei siis voi olla ajassakaan. Lyhyesti sanoen: rajallisuutta ei ole olemassa laisinkaan. Se on vaan harhaa, jolle ihminen joutuu alttiiksi, astuesaan tänne kompastusten maailmaan kokemuksia kokoamaan. Ihmisen olemassa-olossakaan ei voi siis olla alkua eikä loppua, vaan on hän olemassa ennen syntymistään ja pysyy olemassa kuolemansa jälkeen.

Mutta kaikki avaruudessa on liikkeessä, mikään ei ole paikallaan, kaikki liikkuu, muodostuu, kehittyy. Siis me ihmisetkin. Ja me tulemmekin tänne kompastusten maailmaan omaa kehitystämme varten. Ja meidän kehityksemme riippuu siitä, missä määrin me kykenemme täällä ijankaikkisuuden lakeja ymmärtämään ja niitten mukaisesti kokemus-helmiä itsellemme kokoamaan. Kun kaikki käsitys, tieto riippuu vertailusta, jonka avulla me opimme suhteellisuuden lain hämmennystä välttämään, tulemmekin me tänne rajallisuuden harhakäsitykseen tutustumaan juuri sitä varten, että meillä todellisuuteen palatessamme (avaruuden ja ijankaikkisuuden kanssa sopusoinnussa olevaan todellisuuteen) olisi käsitteitä, joihin niitä siinä olo-tilassa olevia käsitteitä voimme verrata.

Hyvyys ja pahuus on sekin suhteellista. Kellä paljon on, siltä enemmän vaaditaan. Suurin on se, joka on valmis antamaan kaikki ja vaikka kärsi-

mään häpeällisimmän kuoleman hirsipuussa totuuden puolesta.

Mutta kun niin on, kun kaikki tehdyt rikokset ovat ijankaikkisuuden silmillä katsottuina aivan toisenlaisia kuin ahtailla ajallisilla, niin mikä merkitys on silloin synneillä ja niitten poispesemisellä? Ne ovat vaan seurauksia meidän omista intohimoistamme ja ajatuksistamme ja me saamme niittää niitten hedelmät omassa itsessämme; mutta niinkuin teot ovat ajallisia ja rajallisia, niin niitten seurauksetkin. Meidän ijankaikkisen henkemme lopullinen kohtalo ei voi riippua ajallisista vaiheista. Kenties alenee joku meistä, joka ei ansaitse olla jumalallisesta alkuperästään itsetietoisena soluna, takasin luonnon alemmille asteille, mutta ijankaikkisuuden suuressa kiertokulussa on jokaisella solulla mahdollisuutensa päästä siihen kirkkauteen, mihin kaiken päämäärä on.

Ei ole mitään rajaa ihmiskunnan ja eläinkunnan välillä. Darwin todistaa, että Gorilla, Orangutang ja Shimpansi ovat läheisempiä sukulaisia ihmiselle kuin alemmille apinaroduille sekä ruumiillisten ominaisuuksiensa että henkisten lahjainsa puolesta. Paavali taa-sen myöntää, että eläimetkin odottavat heidän heräämisensä aikaa. Meidän tarvitsee vaan ymmärtää Jeesuksen keskustelua Nikodemuksen kanssa ilman kirkon vääristelyä, niin näemme edessämme luonnonomaisen kehitys-opin, joka alkaa avaruuden hiukkasten utuisesta liikkeestä, käy läpi mineraalikauden, kasvikauden, eläin-kauden ja ihmiskauden ihanne-ihmiskuntaa kohti, jolloin rajallisuuden harha haihtuu ja ihmiset tässäkin olotilassa alkavat elää ijankaikkisuuden jumalelämää.

Mutta missä on silloin se Mooseksen maailma, jonka Jehova asetti neljän patsaan päälle, missä kirkon helvetti-oppi, lunastus-oppi ja sen muut kujeet menestyvät?

Me lähdemme nyt siis kuolevan vuoteen ääreen ja hän kysyy meiltä:

„Voitko sinä taata minulle sen, että minä en joudu siihen tuliseen mereen?”

„Voi veikkonen”, me sanomme. „Ummista rauhassa silmäsi ja odota kärsivällisesti. Hetken päästä alat tuntea ikäänkuin ruumiisi rupeaisi heilumaan, sinä tunnet nousevasi — pois ruumiistasi ja näet olevasi ihan terveenä ja täysivoimaisena vuoteessa makaavan ruumiisi vieressä. Ei kuolema ole muu kuin siirtyminen yhdestä olotilasta toiseen. Ei ruumis ole ihminen, vaan ainoastaan ihmisen kuori, josta hän perhosen tavalla astuu ulos. Ei ihminen kuole sitä varten, että hänet vietäisiin rangaistavaksi, vaan menee hän lepäämään pitkän päivän vaivoista. Pikemmin on syntyminen rangaistukseen astumista, sillä silloin hänen on aloitettava koulun käynti siitä, mihin hän viimeksi lopetti, ja onneton on vaan se, joka intohimoisena eläimenä erosi pois viimeisestä ihmisruumiistaan.”

Onko siis kuolemaa pelättävä? Ei suinkaan! Luonnollinen kuolema on hyvään pyrkivän ihmisen riemunhetki. Se on hänen pääsemisensä hetki koulupenkiltä tiedon ja vapauden valtakuntaan.

Väittelyä.

Vakava yritys on näinä päivinä tehty meidän kotimaisten teologiemme puolelta kirkonopin saattamiseksi täyteen sopusointuun tieteen kanssa.

Tämän merkille pantavan teon, jota meidän on pidettävä yhtenä vakavimmista tapauksista näinä suurien uudistusten aikoina, on tehnyt jumaluusopin tohtori Erkki Kaila.

Teoksen nimi on „Soveltuuko kristinuskko nykyaiseen maailmankuvaan?” ja tunnustaa täytyy, että tietääkseni ei Suomessa vielä ole mitään julaistu kirkolliselta taholta, millä näin avomielisen repäisevästi koetettaisiin vapautua katoollisen kirkon jäännöksistä, voidaksemme sitten kohottaa uskonnon todelliseksi, sisintä ja pyhintä totuutta tavottavaksi tieteeksi.

Teoksen alkaa kirjoittaja katsahduksella „maailmankuvan kehitykseen.” Hän selittää, mitenkä „ikivanha babylonialainen ahdas maailmankäsitys” eroittaa maailmassa kolme piiriä eli kerrosta: ylinnä on taivas, sen alla maa ja alinna meri. Tämä alkuperäinen maailmankuva esiintyy myöskin Vanhassa Testamentissa. 2 Moos. 20: 4 sanotaan: „Älä tee itsellesi kuvaa siitä, joka ylhäällä *taivaassa* on tahi siitä, mikä alhaalla *maan päällä* on tahi siitä, joka *vedessä* maan alla on. Sama maailmankuva on myöskin luomiskertomuksen pohjana.”

Sitten esittää tekijä Kreikassa muodostunutta n. s. maankeskeistä maailmankäsitystä, jonka Egyptissä kehitti Ptolemaios. Sen mukaan „keskellä maailman-

avaruutta sijaitsee pallonmuotoinen maa, jonka ympärillä pyörii useita kiinteitä kehiä. Äärimmäisen kehän muodostaa kiintotähtitaivas, joka kerran vuorokaudessa pyörii maan ympäri. Se on maailman rajana.” „Tietysti ei ollut niinkään helppoa tämän teorian mukaan selittää taivaankappalten liikuntoja.” „Niitten liikkeitten selvittämiseksi täytyi keksiä mutkikkaita aputeorioja, jotka tekivät koko silloisen tähtitieteen hyvin sekavaksi ja vaikeatajuiseksi.”

Mutta sitten ilmestyi Kopernikin teos, jossa hän esitti oman käsityksensä avaruudesta. Kopernikin käsityksen mukaan muodostaa aurinko kaikkeuden keskustan, jonka ympäri kiertotädet ynnä maa liikkuvat. Kiintotähtikehää piti hän yhäti vielä maailman rajana.

Vasta Giordano Bruno poisti kokonaan tuon rajallisen kehäteorian, opettaen, ettei maailmalla voi olla minkäänlaisia rajoja.

Miten Kopernik sai nuo tietonsa Georg Trapezundilaisen kautta ja Giordano Bruno Maurilaisten kautta ikivanhoista Vedälähteistä, jättää kirjoittaja selittämättä. Jokatapauksessa olemme me täten suomalaisen jumaluusopin tohtorin johdolla päässeet moosekselaisesta rajallisesta maailmankopista tieteelliseen rajattomuusoppiin. Se on jo perin suuri ja tärkeä askel.

Seuraa sitten kehitysoppi ja me saamme samaten lyhyissä pääpiirteissä kulkea Aristoteleen ahtaasta eläintieteellisestä järjestelmästä lähtien Darwinin kehitysopin kautta Hegelin ihanneoppiin asti. Ja tästä lopputuloksena me luemme teoksessa:

„Äärettömän suurien muutoksien alainen on niin-
muodoin maailmankuva viimeisten vuosisatojen ku-
luessa ollut. *Koko luonnon- ja maailman käsitys* on
nyt aivan toinen kuin siihen aikaan, milloin *raamatun
kirjat kirjoitettiin*.” Ja lisää tekijä: „Meidän tehtä-
vänämmä on sentähden tutkia, mitenkä uskontomme
varsinainen sisällys tähän uuteen maailmankuvaan
soveltuu.” „Nyky aika vaatimalla vaatii meitä tutki-
maan, missä suhteessa kristillinen usko ja nykyajan
tieteellinen maailmankäsitys ovat toisiinsa.”

Selailtuaan sitten jonkunaikaa niitä 66 käsikirjo-
tusta, jotka kirkko on nimittänyt „Pyhäksi raama-
tuksi”, ja poimittuaan siitä koko joukon lauselmia,
joista ihmisen yhäti laajeneva käsitys suhteestaan luon-
toon selvenee, huudahtaa kirjoittaja: „Sikäli kuin
uskonto on suhdetta äärettömään, johtaa todellinen
luonnontiede joka askeleella uskontoon. Ei ole sen-
tähden ihmeteltävää, että useat suuret luonnontieteilijät
ovat olleet hartaasti uskonnollisia.” (Kirjoittaja ei
tietenkäänkään tarkoita sanalla „uskonnollisia” samaa
kuin „kirkollisia”).

Raamatun kirjailijoista lausuu kirjoittaja: „Py-
hät kirjoittajat ovat niinhyvin paikalliseen kuin ajalli-
seen maailmankuvaan nähden olleet oman aikansa kehi-
tyskannalla; ei heillä *näissä kohden* ole mitään yliluon-
nollisia tietoja käytettävänä.” Siis *muissa* kohden
heillä on ollut „yliluonnollisia” tietoja, arvelee nähtä-
västi kirjoittaja ja lisää: „Eivät myöskään nykyajan
laajemmat näköalat vähennä Jumalan *kunniaa*. Tässä
me löydämme ensi viittauksen siitä, että kirjoittaja,
joka on löytänyt tieteellisen avaruuden ja ijankaikki-

suuden, ei näy haluavankaan hyväksyä niitä käsitteitä vastaavaa rajattomuusolemusta. Hän puhuu Jumalan *kunnian* vähenemisestä.

Minä ainakaan en sellaista inhimillistä käsitettä kuin „kunnia” on, voi sovittaa ijankaikkisuuden ole-mukseen. Toisessa paikassa kirjoittaja lähenee kyllä „kaikkialläläsnäolevaisuus” käsitettä sanoen: „Luon-nollinen kehitys ja Jumalan luoma toiminta eivät suin-kaan ole toisiaan poissulkevia vastakohtia. Se, joka näkee vaan edellisen, näkee ainoastaan pinnan, ulko-kuoren, uskon katse tunkee syvemmälle, sinne jossa ovat elämän ikilähteet.”

„Kehitysaate ei vaan jotenkuten sovellu yhteen jumalanuskon kanssa, se suorastaan johtaa siihen.”

Olisin odottanut tässä suhteessa selvyyttä. En näe kirjoituksesta, onko kirjoittajalla selvänä, mistä syystä luonto ja siis jumaluuskin meistä rajal-lisista ihmisistä näyttää rajalliselta, vaikka me tie-dämme sen rajattomuudeksi. Jos olisin tutustu-nut hänen käsitykseensä tästä perustotuudesta, niin voisin myöskin päättää, onko hänen jumalansa rajallinen olento vai rajattomuuden itsetietoinen elämä. Päättäen seuraavista sanoista, täytynee kuitenkin olet-taa, että hra Kaila ei ole rehellisessä pyrkimyksessään-kään saanut kirkon kasvattamaa kaihetta silmästään. Hän sanoo näet: Kuinka paljon suurempaa ja iha-nampaa on uskoa järjelliseen maailman *hallitsijaan, joka kärsivällisesti kuljettaa luotujansa* korkeita pää-määriä kohti. Jumala on maailman herra ja hallitsija, mutta hän ei ole sama kuin luonto tahi luonnonvoimain kokonaisuus.”

Ero hra Kailan ja minun käsityksessäni on siis tässä selvä. Hän kirkon rajallisuusopin mukaan puhuu yhäti rajallisesta jumalasta ja tämän ulkopuolella olevasta luomakunnasta; hänellä ei ole sellaista jumaluutta, johon sisältyy kaikkeus.

Minun kannastani luonnollisesti seuraa, että ei voi olla puhetta „tieteen ja uskonnon vaatimusten ristiriidasta” siinä, onko „Jumalalla valta luonnon yli” vai ei. Jumalalla on omien peruslakiensa rajoittama valta itsensä yli; mutta, niinkuin me hyvin harvoin näemme ihmisen hypnotisoivan toisen ihmisen pelkällä hennolla ohimojen hivelemisellä ja se siis meistä näyttää ihmeeltä, niin voipi luonnon kaikkivaltiaskin saada aikaan meidän keskellämme sellaistakin, jota perin harvoin tarvitsee tapahtua. Niitä tapahtumia me kernaasti voimme nimittää „ihmeiksi.” Mutta ne eivät millään tavalla ole ristiriidassa tieteen kanssa, vaan ovat ne kyllä ristiriidassa „materialismin” kanssa. Niitten edessä oikea tiedemies vaan tuunustaa puutteellisuutensa niinkuin Jeesuksen, Swedenborgin, korkeampien unien y. m. edessä.

Vaikka hra Kailan teos osottaa tavatonta rohkeutta, hämmästyttää sittenkin se, että hän „jumaluusopin tohtorina” rohkenee suorastaan kumota sekä lunastusopin että ehtoollisopin, tunnustamalla Jeesuksen mukaan, että luonnossa „samat voimat tuottavat aina samat seuraukset” („mitä te kylvätte, sen te myöskin leikkaatte”). Siis ovat Jeesuksen ihmetyötkin „erinomaisen miehen tekoja, *miehen*, jonka veräistä ei ole toista historiassa,”

Mitä taasen tulee uskonnon päämäärään, selittää kirjoittaja täksi päämääräksi „Jumalan valtakunnan ja odottaa sen toteutumista.”

Niin, juuri sitä jumalanvaltakuntaa, jossa luonnon orgaanisten lakien mukainen sopusointu pääsee vallitsemaan, jossa oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa, tarkoittaa oikea tieteellinen sosialismikin sekä käytännöllisellä taistelullaan että rakennustyöllään. Se vaan käsittää kehitysopin mukaisesti että „jumalanvaltakunta”, rajallisen elämän korkein muoto, saapuu kullekin maanpallolla silloin, kun tämä voi sen vastaanottaa, päästyään korkeimmalle kehitysasteelleen, ja se päättyy silloin, kun tämä on täyttänyt ajallisen tarkoituksensa.

Teoksensa lopussa kirjoittaja vielä lausuu Jumalasta että „ei hänkään voi mahtikäskyllä noita pimeitä voimia (alkohooli, taudit, itsekkyyks) hävittää”, vaan „ihmiskunnan täytyy siveellisellä taistelulla voittaa pimeyden voimat.” Kirjoittaja ei siis tarkota pimeillä voimilla persoonallista perkelettä, mutta kuitenkin sanoo Jumalasta „*että hän ei voi.*” Eikö hra Kaila huomaa, että hän tällä itse asiassa kumoaa oman kantansa. Jos luonto on Jumalan persoonallisuuden ulkopuolella oleva tulos hänen luomistyöstään, niin *täytyy hänen voida* se muuttaa ja hävittää. Jos se on hänen omaa itseään, niin hän voipi sitä ainoastaan kehittää niitten oman olemuksensa peruslakien mukaisesti, joitten lakien kautta hän on itsensä siksi kehittänyt, mitä hän luonnon kaikkeutena on,

Joka tapauksessa on teos perin arvokas ja tulee riittävästi levitettynä kaikkiin kirkollisiin kerroksiin jättämään siunattua jälkeä sinne, missä vielä perkelettä peläten palvellaan ja koetetaan ottaa järkeä vangiksi.

Jeesuksen opin ydin.

Isän tahto.

Jokainen, joka on perusteellisesti koettanut saada selville elämämme suurta kysymystä ja totisella vakavuudella ja mielenpuhtaudella tahtonut päästä pois kirkon hirvittävästä sokkelokäytävästä, tuntee jo ympärillään aivan kuin tuoreen keväisen luonnon virkistävää tuoksua, ja kirkasta auringonpaistetta — lämmittävää ja elähyttävää —, joka kuitenkin silmiä häikäisee. Vai erehdyinkö? Niin minä ainakin tunsin, kun toisten osviittoja seuraten tunsin päässeeni kirkon holhouksesta luonto-äitini välittömään yhteyteen.

Mutta ei se riitä, että me hylkäämme kaiken tuon vanhan petollisine tyydytyksineen sekä kauhuineen.

Ei kenkään paikkaa vanhaa vaatetta uudella tilkulla. Kun vanha on jätetty ja uutta elämää tahdotaan alottaa, niin että „Isän tahto” meidän keskuudessamme tapahtuisi, niin on meidän oltava tarkoin selvillä siitä, mistä on uusi elämämme alotettava. Ettei „Isän tahto” suinkaan ole siinä, että me sunnuntaina huokailemme, veisaamme, käymme nielasemassa Mestariimme lihaa ja verta, siitä me nyt jo — me totuuden

etsijät — lienemme selvillä. Eikä se ole siinäkään, että me emme varasta, emme tapa, emme huorin tee j. n. e. Kaikki hyvä, mitä on luonnon olennoilla, mitä on rikkailla ja oppineilla ja paljon lisäksi me saamme, kunhan me vaan muistamme, mistä kaiken tämän saanti riippuu: „Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin kaikki (nämä) teille annetaan.”

Niitten, jotka epäilevät „vanhain totuuksien” hylkäämistä, on syytä myöskin muistaa, mitä Jeesus vastasi Pietarille, kun hän valitti, sanoen: „katso: me olemme kaikki antaneet ylönn ja seuranneet sinua.”

Ei kenkään, joka luopuu Jeesuksen neuvoa totellen aikansa Baalia palvelemasta, ole saamatta satakertaisesti jo tällä ajalla takasin sitä, mitä hän on menettänyt, ja tulevassa maailmassa ijankaikkisen elämän. (Katso Mark. 10: 28—30).

Mutta jos me nyt siis olemme selvillä siitä, ettei Jeesus o'lut mikään epäkäytännöllinen haaveilija, joka opetti mahdottomuuksia, vaan että hän tosiaan tarkoitti uuden elämän järjestämistä, jossa luonnon lakien mukaisesti „Isän tahtoa” kaikin puolin noudatettaisiin — (joka ensi vuosisatoina hänen kuolemansa jälkeen kristittyjen kesken tapahtuikin) niin on meidän velvollisuutemme pyrkiä opin ongelmain ja filosoofisten todistelujen alalta käytännölliseen elämäämme aivan niinkuin me olemme uskonnonkin ottaneet rikkiviisaitten narrien huostasta, ja asettaneet jokaisen ajattelevan ihmisen omaksi asiaksi.

Kun me nyt myöskin olemme selvillä siitä, että ihminen nykyisellä asteellaan on hedelmä luonnon

tähänastisesta kehityksestä, niin luonnollisesti tulee meidän luonnon mukaiseen sopusointuisuuteen pyrkiessämme pitää mielessämme, mitä kehitys tähän asti on opettanut. Tietäessämme etenkin, että pääasiallisena esteenä korkeassa pyrkimyksessämme ovat meissä jällellä olevat eläimelliset intohimomme, on meidän jo eläinkunnassa esiintyviäkin ilmiöitä otettava varteen. Ja eläinkuntaa tarkastamaan ruvetessamme huomaamekin eräitä ilmiöitä, jotka sitten ihmiselämässä ovat tulleet kaiken muun perus-ehdoiksi.

Me näemme ensiksi, että uros kohtelee aina naaraa (ainakin omaansa) hellyydellä ja suojellen vihollisiansa vastaan. Tämän korvaa taas naaras kärsivällisyydellä ja pesän puhtaudella.

Puhtauden ja järjestyksen pito kotona näyttävät siis olevan ne naaraan ominaisuudet, ja huolehtiminen perheen toimeentulosta uroon ominaisuuksia, jotka perhe-elämän tekevät mahdolliseksi. Ja me näemme että niissä oloissa, missä heimot vielä ovat toinen toisensa kanssa alituisen sotajalalla, miesten yleisenä tehtävänä on metsästys, kalastus ja sodankäynti, naisten taas kotiaskareet ja lasten kasvatus.

Seuraava askel kehitykseen tuon perhesuhteen muodostumisen jälkeen näkyy olevan järjestymisen tarve, joka sekin jo esiintyy eläinkunnan piirissä. Me näemme kurkien järjestyvän kolmikulmioksi helpommin ilmaa halkaistakseen, hevosten ympyräksi varsojen ympärille susia vastaan turvautuakseen ja apinain ketjuiksi pienokaisia yli joen auttaakseen.

Mutta mihin loppuu eläinkunnan kehitys ja mistä alkaa ihmiskunnan?

Me tiedämme, että vaikka vanhalla kukolla olisi ympärillään 50 kanaa, niin se ei tahtoisikaan sallia nuoren kukon olla mukana. Saman ilmiön näemme eläinkunnassakin kaikkialla niissä ylemmissä eläinlajeissa, jotka elävät suurissa parvissa ja joista ihmisenkin alkurodun kantaisa on lähtenyt.

Millä tavalla voimme ajatella ihmisrodun ratkaisuun tuon jokapäiväisen riita- ja taistelukysymyksen?

Arvattavasti sillä tavalla, että „nuoret kukot” ymmärtävät sopia keskenään yhteisestä toiminnasta „vanhaa kukkoa” vastaan. Järjestyminen oikeuksiensa saamiseen se nähtävästi ratkaisi asian. Väkevimmälläkin heimon keskellä oli väkevämpänsä yleisessä mielipiteessä. Kun puhelahja oli muodostunut niin laajaksi, että jo voitiin keskustella yhteisistä asioista, niin saatiin siis yleisen mielipiteen kuri kaikkien heimon jäsenien intohimoja hillitsemään. Kun yleinen mielipide tietysti etupäässä riippui heimojen kokeneimmista ja enimmäkseen luottamusta nauttivista jäsenistä, huomattiin pian, että vakituisten tuomarin valitseminen riitoja ratkaisemaan oli tarpeen. Tuomarit rupesivat taas vähitellen tekemään kirjallisia muistiinpanoja ja niin syntyi laki.

Me näemme siis, että tärkein vaikutin ihmiskunnan kokoamiseen pois eläimellisten viettien vaikutuksesta alkoi sen kautta, että yhteiskunta ryhtyi turvaamaan heikompien oikeutta väkevempien sortoa vastaan. Että me tässä jo löydämme sen peruslain: „Mitä te tahdotte muitten teille tekevän, tehkää te myös heille”, lienee ilmeistä.

Jos me nykyisessä kapitalistisessa yhteiskunnassa turhaan etsimme tätä kaiken sivistyksen peruslakia,

heikompien turvaamista väkevämpien sortoa vastaan, niin älkäämme epäilkö sen sellaisen yhteiskuntajärjestyksen kukistumista. Ja näyttäköön se nyt kuinka mahdavalta hyvänsä, sen kukistaa se uusi yhteiskunta, joka ottaa heikompain (s. o. lasten, sairaitten, vanhojen ja naisten) turvaamisen pääasiakseen.

Se yhteiskuntajärjestys, jossa jokainen sovittaa oman elämänsä sellaiseksi, että hän valvoo sopusointuisuutta, se myöskin heikompain turvaamisessa tulee löytämään suurimman tyydytyksensä.

Pyrkikäämme siis ihmisten keskuuteen, jotka puhtauden ja hyvän järjestyksen nojaan rakentavat sellaisen yhteiselämän, missä jokaisella — heikoimmallakin — on kaikki mitä hän tarvitsee. Silloin kasvavat ihmiset „Isänsä tahtoa” noudattaen pois kateudesta, panettelusta, vihasta, kostosta ja muista eläimellisyyksistä.

Olkaa puolikin vuotta hyvän johtajan ohjaamassa laulukunnassa, niin te huomaatte sävel-aistinne ihmeellisesti kehittyvän. Kun te olette vuoden sellaisen yhteiskunnan jäsenenä, jossa kaikki ovat saman perheen jäseniä, niin ihmettelette, kuinka te saatoitte viipyä niin kauan tuossa rosvomaailmassa, jossa jokainen kirkuu omaa ääntänsä niin, että koko maailma nyt on yhtenä hulluinhuoneena.

Mutta valmistuessanne jäseneksi sellaiseen sopusointuiseen yhteiskuntaan, harjotelkaa itseänne hillitsemään, niin ettette milloinkaan suutu, milloinkaan panettele tahi kadehdi, niin olette hyvällä tiellä siihen mielialaan, joka voipi rehahtaa pyhäksi innostukseksi

uhrautumaan yhteiselle hyvälle. Siinä se vasta korkeimmassa muodossaan esiintyy „Isän tahdon täyttäminen.”

Kaksi käskyä.

Meidän jälestämme vedenpaisumus!” sanoi itsevalttias 18 vuosisadalla. Tämän vuosisadan alussa näyttää siltä, kuin kaikki vallassaolijat saisivat sanoa samalla tavalla. Sillä neuvottomuus, epätoivo on ainoa ilmiö, millä hallitsevat luokat nykyaikana vastaavat kansain syvien kerrosten valitushuutoihin ja uhkauksiin.

Kuitenkin on pelastus mahdollinen, jos vaan tahdottaisiin pelastua. Ja meidän, yhteiskunnallisen uutisviljelyksen raivaajain, on koetettava parastamme, saada ksemme niin useat kuin mahdollista heräämään unestaan ja käsittämään tehtävänsä.

Ennenkuin me kuitenkaan voimme täydellä varmuudella tarjota muille oppejamme, jotka heistä näyttävät vaan meidän etujemme edistämiseksi keksityiltä, on meidän oltava selvillä siitä, *palvelemmeko me uusine aatteinemme totuutta* sen ankarimmassa muodossa.

Jos me edes olemme siitä yksimielisiä, että Jeesus Natsarealainen opetti puhtahinta jumalallista totuutta, niin olisi meidän ensi asiaksi oltava selvillä siitä, mitä hän toden teolla opetti.

Vai ollaanko tosiaan siitä selvillä?

Eikö se väite pidä paikkaansa, että perin harva ihminen nykyaikana viitsii vaivata itseään, tutkimaan Jeesuksen elämän-filosofiaa niitten puutteellisten kirjoitusten avulla, joissa meille on tietoja hänen opistaan säilynyt? Tyytyväthän useimmat mukavassa itseksyläisyydessä siihen puretukseen, mitä heille kulloinkin tarjotaan.

Toiset halveksivat tahi kammoavat koko suuren Natsarealaisen nimeäkin. Ainoastaan perin harva uskaltaa yrittääkään lähteä omin neuvojin etsimään selvitystä elämän salaisuuteen.

Voidaksemme päästä tämän pyrkimyksemme perille, saadaksemme selville, missä suhteessa aikamme suurin kysymys on suuren Mestarin oppiin, on meidän vapaina kaikista oppikaavoista ryhdyttävä tarkastamaan, missä oikeastaan on Jeesuksen opin selkäranka tahi ydin. Kun se on tehty, selviytyy muu vyyhti itsestään.

Jos me nyt tässä vielä lähemmin ottaisimme tutkiaksemme, *mitä Jesus tarkoitti Isän tahdon täyttämisellä*, niin onko meillä toivoa vyyhdin selviämisestä?

Voimmeko pitää tätä kohtaa Jeesuksen opin nurkakivenä, vai onko se katsottava vähäpätöiseksi väitteeksi, joka on jätettävä unhotuksiin esim. sen kysymyksen rinnalla, josta Luther ja Kalvin riitelivät, kristikunnan vaellettua tuhat vuotta katoollisuuden pimeydessä. Kumpi on meille elämän tarkoitusta ymmärtääksemme tärkeämpää tietää, sekö mitä Jesus tarkoittaa Isän tahdon täyttämisellä vai sekö mitä hän tarkoitti vertauksellaan lihastaan ja verestään?

Minä uskallan väittää, että edellinen on tärkeämpi, vaikkakin kirkko katoollisuuden liepeillä huolellisesti pysytellen, tyytyy yhä väittämään, että kun me vaan uskomme nielasevamme Herran temppelissä Jeesuksen lihaa ja verta, niin meidän ei tarvitse vaivata päättämme ymmärtämään, mitä hän tarkoitti Isän tahdon täyttämällä.

Sillä kenen runoutta kaihoava henki ei käänny inholla pois mokomasta runollisen vertauksen lihallsesta selityksestä? Siksi on syytä väittää, että me nyt uuden vuosisadan kynnyksellä olemme suuressa tienhaarassa.

Valittavana on: *pelkkä usko vai tieto*. Sinun on, ystäväni, joko yhä edelleen kompuroitava kirkon pimeässä sokkelokäytävässä, jonka kirkko itse — poikkeuksia lukuunottamatta — sanoo vievän suoraa pääätä tuliseen helvettiin, tahi on sinun noustava omin jaloin astumaan auringon paisteessa, tutkimaan jumalallista luontoa ja opittava tuntemaan ijankaikkisuudesta lähteneen henkesi tarkoitusta.

Jos me todenteolla tahdomme korvata, mitä on laiminlyöty, jos me tahdomme ymmärtää Jumalaa, itseämme ja yhteiskunta-elämäämme, on meidän, hyvät ystävät, ensi asiaksi oltava selvillä siitä, mitä Jeesus Natsarealainen opetti Isän tahdon täyttämisestä ja sitten vasta, kun tämä on selvillä, ryhdyttävä, ketä siihen haluttaa, tarkastamaan, kumpi, Luther vai Kalvin, oli oikeassa ehtoollis-opissa, luterilainen kirkkoko vai katoollinen on lähempänä totuutta, metodistinen, baptistinen, laestadiolainen vai mikä muu uskonlahko paraiten täyttää tarkoituksensa.

Niinkauvan kuin meillä ei ole tarkoin selvillä, mitä Jeesus itse opetti elämän tarkoituksesta, ovat näitten eri katsantotapoja edustavain uskonnollisten yhdistysten erimielisyydet ala-arvoisia.

Lähtekäämme siis tarkastamaan, mitä Jeesus tarkoittaa Isän tahdon täyttämisellä.

Kun häneltä fariseukset nimenomaan kysyivät, mikä on suurin käsky laissa, niin me tiedämme hänen vastanneen:

„Sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalatas kaikesta sinun sydämmestäsi, sielustasi ja mielestäsi. Tämä on ensimmäinen ja suurin käsky. Ja toinen on tämänkaltainen: sinun pitää rakastaman sinun lähimmäistäsi niinkuin sinua itseäsi. Näissä kahdessa käskyssä kaikki laki ja profeetat riippuvat.”

Saammepa me toisessa paikassa tietää, että sen, joka tahtoo tulla Jumalan pojaksi, ei ole tyydyttävä rakastamaan lähimmäistensä, vaan on hänen rakastettava nimenomaan vihollisiansakin ja siunattavat niitä, jotka häntä sadattelevat, tehtävä niille hyvää, jotka häntä vihaavat, rukoiltava niitten edestä, jotka häntä vainoovat ja vahingoittavat.

Itse asiassa nämä kohdat Jeesuksen opissa riittävät meille lähtökohdaksi Isämme tahdon ymmärtämiseen.

Kun hän kerran ensimmäisenä ja tärkeimpänä käskynä pitää rakkautta Jumalaan, niin herää meissä kuitenkin heti ajatus, miten voimme osottaa rakkautta sille, jota me emme ymmärrä. Emmehän me tiedä, mikä ja millainen on Jumala voidaksemme kohdistaa hänelle rakkautemme.

Tässä kohden saamme Jeesukselta hyvin niukalta selitystä niistä kirjoituksista, jotka meille ovat säilyneet. Etsiessään etupäässä sydämenpuhtautta ja valittuaan siitä syystä kaikkein yksinkertaisimman kansan keskuudesta opetuslapsensa, ei Jeesus nähtävästi tahtonut autautua niin vaikeata käsitettä laveammin selvittämään, kuin itse luonnon suuri Herra, hänen ja kaikkien ihmisten Isä on. Vertauksessaan viinapuusta hän kuitenkin selvään viittaa siihen, kuinka ääretön eroitus on ihmisten, hänen itsensä ja Jumalan välillä. „Minä olen se totinen viinapuu ja minun Isäni on peltomies”, sanoi hän opetuslaksillensa. „Minä olen viinapuu, te olette oksat!”

Seuratessamme hänen sanojaan ja ajatellessamme hänen vertaustensa syvällisiä merkityksiä, näemme kuitenkin riittävän selvästi, ettei Jeesus suinkaan tahtonut opetuslapsiansa saada pysymään siinä käsityksessä, mikä heillä oli Mooseksen opin mukaan Jumalasta. Hänen Isänsä ei ollut partasuu ukko erehdyksineen, katumuksineen ja suuttumuksineen, vaan kaikkialle avaruuteen ylettyvä, niinhyvin jokaisessa pienimmässä olennossa, kuin taivaankappaleissa ja koko avaruudessa elävä itsetietoinen, luova ja kaikkien olemuksensa pienimpäinkin osien edistymisestä iloitseva Henki, josta kaikki elämä alkunsa saa ja jonka yhteyteen kaikki ihmishenget takaisin pyrkivät.

Uudemman ajan tie on sen sijaan täyttänyt sen aukon, mikä on ollut käsityksessämme kaikkialla läsnäolevasta Jumalasta. Sen avulla me vasta ymmärrämme tuon Jeesuksen ensimmäisen ja suurimman käskyn.

Jos koko avaruus, luonto sellaisena kuin me sen näemme, tunnemme ja olevaksi tiedämme, on yksi ainoa suuri olento, jonka Henki meissä joko näkyvässä ja näkymättömässä, rajallisessa ja rajattomassa luonnossa elää, niin onko meidän silloin vaikea ymmärtää, mitä on se rakkaus, jonka tulee olla meissä ylinnä kaiken muun. Niinkuin kaikki avaruuden lukemattomat kappaleet mitä suurimmassa täydellisyydessä muodostavat yhden ainoan sopusointuisan kokonaisuuden, niin pyrkii luonto meissä ihmisissäkin sopusointuun. Kaikkialla missä me löydämme sopusointuisuutta, oli se äänien soinnussa, värien luontevassa vaihtelussa, perheellisessä illanvietossa tahi suuren ihmisjoukon yksimielisessä esiintymisessä, kaikkialla tunnemme me korkeata, vihlasevaa, henkistä nautintoa, jota emme voi sanoin selittää. Me nimitämme sitä milloin kauneudeksi, milloin rakkaudeksi ja runoudeksi, milloin pyhäksi innostukseksi.

Se on sitä sopusointuisuutta, johon henkemme pyrkii ja johon sitä Jeesus ensimmäisellä käskyllään kehoittaa pyrkimään. Rakkaus Jumalaan on juuri siinä, että me pyrimme tekemään eläimellisten risti-riitaisuuksien alaisen alemman itsemme sen korkeamman olemuksemme pyrkimyksen mukaiseksi, joka saattaa meitä katumaan kiivauttamme, häpeämään valhettamme ja pelkäämään rikoksiemme seurauksia. Me rakastamme Jumalaa juuri siinä, että antaudumme täyttämään hänen tahtoansa semmoisena, kuin se meissä pyrkii vaikuttamaan. Ja jos me hänen tahtonsa täyttämisen otamme pää-asiaksemme, unohtaen sen rinnalla huolen huomisestakin, niin löydämme sen rau-

han, jota me kaihoamme, sen sopusointuisuuden, joka meidät kasvattaa Jumalan pojiksi ja tyttäriksi.

Mutta ei siinä kyllä, että kukin meistä erikseen löytää tämän sisäisen rauhan ja yhä kiinteämmin liittyy Isän tahdon täyttämiseen. Jeesus lausui myöskin toisen käskyn, jota ei saa unohtaa, niinkuin, paha kyllä, moni hyvinkin korkealle henkisessä kehityksessä päässyt henkilö on itsekkäästi tehnyt.

Jeesus käskee rakastamaan lähimmäisiä niinkuin itseämme, ja toisessa paikassa hän lausuu saman ajatuksen sanoilla:

„Mitä te tahdotte muitten teille tekevän, tehkää te se heille.”

Tässä toinen käsky.

Miten on meidän sitä ymmärtäminen ja elämässä toteuttaminen, jotta Isän tahdon täyttäisimme?

Mitä tahdomme me muitten meille tekevän? Auttavan meitä tyydyttämään tarpeitamme, joita meillä on kahta lajia. Me tarvitsemme ravintoa, lämpöä ja suojaa ja me kaipaamme rauhaa, ystävyyttä ja tietoa.

Miten Jeesus tämän käytännöllisen puolen kysymystä ratkaisi, siitä saamme tarkan selon evankeliumista. Hän kieltää meitä kokoamasta sellaista, jota koi syö ja ruoste raiskaa, käskee antamaan velat anteeksi ja lahjoittamaan kaikki, mitä meillä on, vaivaisille ja surkuttelee rikkaita, sillä „huokeampi on kamelin käydä Neulansilmä-portin läpi, kuin rikkaan tulla taivaan valtakuntaan.” Luottaen taloudellisten lakien kehitykseen, jättää Jeesus tulevan ihmiskunnan asiaksi järjestää yhteiskunta-olonsa niin, että kaikille

riittää niinkuin taivaan linnuille yllinkyllin kaikkea, mitä kukin tarvitsee; hän vaan lausuu sen pohjaperiaatteen, että ihmisten on kilpailtava antamisessa eikä ottamisessa. Jos tahdotte muitten teille antavan, niin antakaa te myös heille; jos tahdotte muitten teitä suojaavan, niin suojatkaa te myös heitä j. n. e. sanoo Jeesus.

„Minkä te teitte yhdelle näistä pienemmistä, teitte te myös minulle”, lisää hän. Ihmiskunta onkin myöhemmin päässyt taloudellisessa kehityksessä sille asteelle, että Jeesuksen käsky on toteutettavissa pysyväksi yhteiskuntajärjestykseksi ja myöhimmän ajan sosialistinen tiede on osottanut, että jos yhteiskunta kaikilla aloilla astuu yksityisten rikkaitten sijalle työnantajaksi, tuotannon ja kulutuksen järjestäjäksi, niin kaikki yhteiskunnan jäsenet tulevat saamaan yllinkyllin kaikkea ja kuitenkin pysyy saavutetusta kulttuurista kaikki se, mikä siinä on hyvää ja hyödyllistä.

Mitä taasen tulee siihen toiseen puoleen ihmiselämän tarpeista, johon tuo Jeesuksen antama käsky viittaa, niin ei meidän ole vaikea siitäkään itsellemme täyttää selvyyttä tehdä.

Mikä estää meitä saamasta nauttia rauhaa, ystävyyttä ja saamasta tietoa? Keskinäiselle riidalle ja taistelulle rakettu yhteiskuntajärjestys.

Jos me siis tahdomme tässä suhteessa täyttää Jeesuksen lausuman toisen käskyn rakkaudestamme lähimmäisiä kohtaan, niin on meidän kiinnitettävä etupäässä huomiomme yhteiskuntajärjestyksemme epäkohtiin, n. k. yhteiskunnallisiin valheisiin. Ja tähän tarkastuk-

seen ryhtyessämme on meillä jo mahdollisuus löytää kaiken pahan alkujuuri.

Yksityiskapitalistien käsissä olevan yhteiskunnan tekopyhät ihailijat väittävät kyllä yhä vielä, että perhe on valtion ja yhteiskunnan perustus. Mutta toiselta puolen he eivät ole huomaavinaan, että vapaakilpailun nimellä temmeltävä yksityiskapitaali on perhe-aatteen äärimmäinen vihollinen. Muistakaamme näet, että perhe ei ole rakentunut keskinäiselle taistelulle olemassaolon puolesta, joka on vapaakilpailun perustana, vaan rakentui se keskinäiselle avuliaisuudelle, molemminpuoliselle antamiselle eikä ottamiselle.

Patriarkaalinen yhteiskunta oli vielä tällä perheen ihanteellisella pohjalla. Mutta sitten on se askel askeleelta häipynyt pois. Nyt on ihmiskunta korkeasta kulttuuristaan huolimatta vaipunut takasin eläinten kannalle, keskinäiseen eläimelliseen eripuraisuuteen. Se sopusointuisuuden luonnollinen sävel, joka patriarkaalisessa yhteiskunnassa soi kaikkien jäsenten yhteistä parasta, on vaiennut ja sijassa on korkeasti oppineitten petojen kiljunta ja pimeään kurjuuteen painettujen otuksien huokaukset. Kulttuuri-ihminen on jälleen, niinkuin Nietzsche aivan oikein sanoo, eläin, korkeilla hengen lahjoilla varustettu, mutta Jumalan tahdon täyttämisestä kauvas vieraantunut eläin, jonka pääpyrintönä on eläimellisten nautintojen tyydyttäminen ja lähimmäistensä veren imeminen. Vai eikö ole? Katsokaa ympärillenne! Mikä tekee eläimen eläimeksi? Eikö se ole se, että eläin voipi tyydyttää rajattomasti, s. o. ilman vastuunalaisuutta intohimojaan. Syököön se sikana kuinka paljon hyvänsä, juoskoon koirana

narttujen perässä, pettäköön kettuna yksinkertaisia torpankanoja, hävittäköön ahmana uuttermimpia ja hyödyllisimpiä olentoja. Ei eläin siitä vastuunalainen ole. Tämä vapauden väärinkäyttäminen on nyt kerran eläinkunnan tehtävä. — Mutta onko nykyinen kulttuuri-ihminen ylempänä näitä eläintyypppejä? — Ei! Me tiedämme päinvastoin, että eläimen harjoittaessa vääryyttä vaiston pakottamana, tekee sitä kulttuuri-ihminen vapaasta tahdosta, vasten parempaa tietoaansa ja vasten sielussaan kuuluvaa Jumalan ääntä. Vai tahtooko joku väittää, että yhteiskunta, jossa suuri vatsa on miehen arvon mitta ja jossa kupongin-leikkaajan asema on ihmisten korkein ihanne, jossa hevosten ja koirain rääkkääjät kilpa-ajoissaan ja kennelklubeissaan humalaisina puhuvat ihmiskunnan jumalallisesta edistyksestä ja jossa sirkustaiteet on jälleen korotettu kulttuuri-ihmisten tärkeimmiksi ajanvietoiksi, tahtooko joku väittää, että tämä yhteiskunta on korkeammalla kuin eläinkunta? Niin väitti roomalainenkin väkivalta-kulttuuri gladiaattori-taisteluistaan ja kristittyjen rääkkäyksistä puhuessaan. Kukapa silloinkaan olisi sokeitten silmiä voinut avata.

Minä myönnän, että tämä alennustila on kehittyneimpänä vaan suurissa kulttuuri-keskuksissa, mutta nehän ne syrjäseutulaisiakin jälessään taluttavat, nehän ne ovat niitä aurinkoja, joitten myrkyllisessä valossa kunnan salomaalainenkin jo lämmitteleikse.

Niin, arvoisat kansalaiset! Minä uskallan yhtyä Lombrosoon, väittämään, että mitä kulttuuri-ihmiskuntaan tulee, on se muuttunut suureksi hulluin-huoneeksi.

Jumalan ääni on kulttuuri-ihmisten rinnassa tukah-
tunut ja sijalla on niinkuin, prof. Hilty sanoo, sairaloii-
nen moraali (moral insanity), joka näkyy heitä johta-
van kuni morfinisteja yhä kauvemmas alennukseen.
„Näyttää siltä”, sanoo John Ruskin, „kuin olisi taivas
määrännyt 19 vuosisadan esittämään kaikkien aikain
varalta varoittavaa ja loistavaa esimerkkiä räikeim-
mästä hurjuudesta.”

Ja milloin alkoi tämä hirveä luisuminen pois totuu-
den tieltä kristikunnassa?

Kun kerran Jeesus opetti, että kaikki ihmiset ovat
„Jumalan lapsia”, niin ei hän siis suinkaan eksyttänyt
ihmisiä pitämään itseään mahdottomina hyvään nou-
semaan.

Jo kristikunnan ensiaikoina löydämme kristillisyy-
den jotenkin sellaisena elämän ja uhrautuvaisuuden
oppina, jota Jeesus oli tarkoittanutkin. Mutta sitten
näemme kristittyjen elämän sekä opin muuttuvan. —
Kristinopin myi, niinkuin kirkkohistoriasta näemme,
loiston ja maallisen vallan hurmaama papisto väkivallan
ja rosvouden palvelukseen. Se antautui Konstantinus
Suuren aseitten palvelukseen. Tämä voimakas soturi
ja älykäs valtiomies näki, kuinka ihanteellista väkeä
kristityt olivat ja hänen onnistui kuin onnistuikn saada
kristikunnan jumalattoman valtansa palvelukseen.
Papisto möi kristikunnan, niinkuin Judas Iskariot möi
Mestarinsa. Siitä lähtien ei tarvinnut enää noudattaa
elämässä Jeesuksen esimerkkiä. Sillä elävän opin sijalle
kohotettiin uskonkappaleet. Usko tuli nyt tiedon ja
vakuutuksen sijalle; ulkonaisten muotojen noudattami-
nen tuli Isän tahdon täyttämisen sijalle. Kristityiltä

otettiin pois oikeus itsenäiseen uskonnolliseen pyrki-
mykseen, ajattelemiseen ja arvostelemiseen. Heidät
opetettiin vuosisadalta vuosisadalle seuraamaan tahdot-
tomina, turvattomina lampaina itsekkäitten ja vallan-
himoisten paimeniensa tahtoa. Jumalan ääni ihmisessä
pantiin viralta ja sijalle nousi vanha Aatami; kaikkii-
valtias, kaikkialla läsnäolevan ja kaikkia ihmisiä lapsi-
nansa ja oman olemuksensa osina rakastavan suuren
Isän alituinen vaikutus kiellettiin ja ihmisen jokapäi-
väiseksi seuralaiseksi julistettiin „kiljuva jalopeura,
joka kaikkialla ympäri käypi ja etsii ihmisiä nielläk-
sensä.” Ja me tiedämme, että ihminen nyt epäilee omaa-
tuntoansa, s. o. kieltää juuri ne ominaisuutensa, joitten
avulla hän on eläimiä korkeammalla. Sen sijaan, että
he Jeesuksen oppia ymmärtäen pitäisivät itseään Juma-
lan poikina ja tyttärinä, luulevat he ansaitsevansa
autuuden mölistessään saamattomina: „Minä vaivai-
nen syntinen ihminen, joka synnissä ja pahuudessa
synnyin.”

Luonto.

Jotta me kuitenkin repiessämme samalla voisimme
uutta luottamuksella sijalle rakentaa, jotta me tästä
alennustilasta pois pyrkiessämme itsenäisesti voisimme
muodostaa käsityksemme oikeasta, on meidän tutustu-
minen Jeesuksen opin ohella eräisiin huomattavimpien
sivistyskansojen historiassa tarjolla oleviin kulttuuri-
kuviin. Sillä vasta silloin kun meillä on tilaisuus vah-

vistaa käsitystämme Jeesuksen opin käytännöllisestä sisällöstä muitten kansain suurien miesten opeilla, saatamme turvallisesti sovittaa elämänyinmäärksemme nykyisiin oloihin ja ryhtyä elämäämme muodostamaan sellaiseksi, että itse voimme ottaa pääpyrkimyksellemme Isän tahdon täyttämisen ja toisiammekin siihen ohjata saatamme.

Muistakaamme, näet, ettei Israelin kansa yksin ole tuon tuostakin luopunut Jumalasta ja tullut yhä uudelleen johdetuksi pois eksyksistä. Saman kohtalon alaisina ovat olleet muutkin kansat. Niinkuin vesi eteenpäin vieriessään muodostuu laineisiin, jotka joskus nuolasevat pohjasärkkiä, joskus taasen korkealle pilviä kohti ponnahtavat, niin näkyy ihmiskunnan kehityskin olevan tällaista alennustilan ja kohoamisen vaihtelua. Onnellinen se kansa, joka alennustilasta ylös pyrkiesään osaa käyttää hyväkseen kokemukset eksyksissäolonsa ajalta. Mutta voi sitä, joka ei kylvä ja leikkaa tulevan talven varalta silloin, kun on siihen tilaisuus.

Aivan samalla tavalla niinkuin me Israelin kansan historiasta näemme, mitenkä aika ajottain kansan riveistä kohosi miehiä, jotka nousivat henkensä uhalla tapain turmelusta vastaan, kehottaen hallitsijoita, hallitsevaa luokkaa ja koko kansaa palaamaan luonnonomaisien elämäntapojen kautta Jumalan yhteyteen, niin näemme kulttuurikansain kesken samaa aatetta nimittettävän *pyrkimukseksi luonnon kannalle*. Jo vanhain kreikkalaisten kesken on tämä pyrkimys luonnon kannalle saanut selvän muotonsa ja sitä tuon tuostakin saarnataan. Etenkin näemme sen käsityksen n. s. valistusaikana kehittyvän korkealle.

Kun yhteiskunta-elämän vilkastuttua, kansassa heräsi itsetietoisuus ja arvosteluhalu, vedettiin tieteet ammattimiesten pölyisistä kamareista päivänvaloon, käytöllisen elämän arvosteltaviksi. Ja silloin huomattiin, että tiedemiehet olivatkin unohtaneet sen luonnon, missä ihminen elää ja jonka erottamaton osa hän on. Kun ruvettiin vertailemaan eri kansain ja eri aikain siveyssääntöjä, lakeja ja kulttuurilaitoksia toisiinsa, niin huomattiin, että „mitä toinen kansa piti pyhänä, se oli toiselle usein kauhistus.” Mutta luonto on kaikkialla sama, noudattaa kaikkialla samoja johdonmukaisia lakeja. Siksi jo silloin asetettiin luonto kulttuurista vastaan ja päästiin niinkin pitkälle oikeaan suuntaan, että eräät suurimmat miehet alkoivat vaatia orjuutta pois, koska kaikki ihmiset ovat luonnostaan yhdenvertaisia.

Etujensa valvojat kyllä huomauttivat, että luonnossakin väkevämpi syö ja sortaa heikompaansa, joten siis luonnon kannalta yhtä hyvin voi puollustaa kansanvaltaa ja harvainvaltaa kuin hirmuvaltaa, mutta me näemme jo silloin tämän väitteen kumotuksi. Jos kerran yhteiskuntaa tahdotaan ylläpitää, eikä hajota takaisin kaikkien taisteluun kaikkia vastaan, niin on pyrkimys perheelliseen sopusointuun pidettävä yhteiskunnan perussääntönä. Kun kerran pyrkimys onneen tunnustetaan kaikkien ihmisten yhteiseksi ja korkeimmaksi pyrkimykseksi ja tätä kulttuuri-ihmiset etsivät järjestyneessä yhteiskunnassa, niin on jokaisen ihmisen, sanoo Plato „pyrittävä siihen, ettei hän ensinkään tarvitse kuritusta; mutta jos hän sitä tarvitsee, hän tahi joku hänen omaisistaan, olkoonpa yksityinen tai yhteis-

kuntakin, niin tulee rangaista ja kurittaa, jos mieli onnelliseksi päästä. Siihen suuntaan pitää jännittää kaikki voimat sekä omat että yhteiskunnan, että oikeus ja siveä mieliala vallitsevat siinä, joka tahtoo onnelliseksi tulla.” „Näin on minusta elettävä”, jatkaa Plato. „eikä niin, että eläen rosvon elämää, laskee himonsa valloilleen ja koettaa niitä tyydytellä. Sillä eipä semmoinen himojensa orja liene rakas ihmisille eikä jumalille, koska hän on mahdoton mihinkään sopusointuisuuteen; vaan kenen kera ei ole sopusointuisuutta, se ei myös saa ystävyyttä. Mutta viisaatpa miehet sanovat, että yhteistoiminta, ystävyys ja sopusointuisuus, himojen hillintö ja oikeus liittävätkin toisiinsa maan ja taivaan, ihmiset ja jumalat; sentähden, tämä maailmankaikkisuus heidän käsityksensä mukaan onkin sopusointuinen järjestö, eikä mikään hillitön sekasotku.” Tällä tavoin suuri Plato.

Mutta Kreikan kansa ei korjannut aittaansa sitä jumalallista viljaa, mitä sen suurimmat miehet sille kasvattivat. Kansa pysyi kyllä pahimmasta turmeluksesta vapaana, sillä uudet opit eivät tulleet sen tietoon, eivätkä järkyttäneet sen entisiä siveyskäsitteitä. Mutta sen sijaan että yläluokka olisi omistanut sille tarjotut uudet aatteet kokonaisuudessaan, ryhtynyt toteuttamaan luonnonlakeja kulttuurissaan, käytti se tilaisuutta hyväkseen, irtaantuakseen entisistä siveyssiteistä ja heittäytyäkseen irstaaseen ja tunnottomaan eläimellisyyteen, kehuen olevansa siten luonnon kannalla.

Kreikka painuikin pian sivistymättömän, mutta luonnon tilassa olevan Makedonian alusmaaksi. Jättäen sikseen ne sangen opettavat havainnot, joita meille

on tarjona Rooman kansan historiasta, katsokaamme vielä myöhemmältä ajalta suurta historiallista aikakautta, jolloin, kulttuurin painuttua pahennuksen pohjakerrokseen, taasen huutavan äänenä korvesta kuului kehoitus siirtymään luonnon kannalle. Se oli Rousseauin mahtava ääni, joka taasen tämän suuren totuuden soihdun nosti valasemaan kolmen Ludvigin pimentämää Ranskaa. Alas väärä kulttuuri, palatkaamme luonnon kannalle, oli hänen nuoruuden-tunnussanansa. Vasta silloin kun ihminen, irtautuneena niistä moninlaisista suhteista, jotka häntä sitovat yhteiskunta-elämässä toisiin ihmisiin, pääsee antautumaan luonnon välittömään yhteyteen, ikäänkuin ammentamaan luonnon salaperäisestä aarraitasta, löytää hän todellisen onnen, silloin tuntee hän täydellistä vapautta ja sopusointuisuutta. Rousseauin käsitys Jumalasta tulee näkyviin seuraavista sanoista:

„Minä löydän Jumalan kaikkialla hänen töissään, minä tunnen hänet itsessäni, minä näen hänet ympärilläni; mutta niin pian kuin minä tahdon tarkastaa häntä semmoisenaan, tutkia, missä hän on, mikä hän on, millainen on hänen olemuksensa, niin seisattuu ajatukseni, henkeni joutuu sekasin, menettää varmuutensa.”

Me näemme, että tämä 18 vuosisadan suurin profeetta ajatteli *luontoa ja Jumalaa samaksi käsitteeksi* ja kehotti poistamaan sitä kulttuuria, joka ei ollut sopusoinnussa luonnon jumalallisten lakien kanssa.

Mutta Ranskan kansakaan ei jaksanut lentää niin korkealle, mihin tämä tie viittasi. Vanha yhteiskunta hävitettiin suuressa vallankumouksessa, mutta sen

sijaan, että olisi lähdetty pyrkimään luonnonlakien turvissa sitä sopusointuisuutta kohti, joka on kaiken kehityksen päämäärä ja johon Jumalan henki meitä tahtoo ohjata, kiellettiin Jumala ja ihmisen rajallinen käsitys ulkonaisesta luonnosta pantiin kaiken mitaksi ja määrääjäksi.

Se riemun sävel, joka sai korvin kuultavan muodon Marseljeesissa ja joka näytti avaavan ihmiskunnalle portin korkeampaan elämään, ei johtanutkaan Ranskan kansaa sopusointuisuuden järjestämis-työhön sivistyskansain keskuudessa, vaan Napoleonin veritöihin. Napoleon petti jumalallisen kutsumuksensa ja syöksi ihmiskunnan uutta alennustilaa kohti.

Mutta totuus ei sammu milloinkaan. Sen liekit voivat tukehtua, muuttua tupruavaksi, kuolettavaksi savuksi, mutta heti kun uusi tuulen henkäys haihduttaa savun, välähtää se uuteen liekkiin. Sen loimotus kauhistuttaa silloin niitä, jotka eivät enää ole muistaneet sitä olevaksikaan, kooten lähistöönsä sellaisia aineita, jotka se nielee, mutta se riemastuttaa niitä, jotka ovat sen valoa, lämpöä etsineet ja ikäviäineet.

Niin on taasen nykyaikana nousemassa kaikkien yhteiskunnallisten uudistuspyrintöjen yhteiseksi tunnussanaksi pyrkimys luonnon kannalle. Tietysti ne, joilla on etua yhteiskunnan vanhasta järjestyksestä, puollustavat asiain entistä menoa alaspäin; he pitävät kapakoita, vankiloita, kasarmeja, porttoloita kulttuurin välttämättöminä kukkina ja vaativat meitä rakastamaan sitä yhteiskunta-järjestystä, jossa kaikki yhteiskunnalliset edut on sovitettu pientä vähemmistöä varten, mutta jossa suuri enemmistö on johdettu

niin kauas luonnon kannalta, ettei se saa edes tehdä työtä niin paljon kuin se tahtoo. Mutta uusi aika on jo koittanut. Kaikkialla sivistyskansain keskuudessa on kansan valistunein kerros jo oppinut tarkastamaan nykyaikaisen rahavallan kulttuuria totuuden valossa ja nähnyt sen kurjuuden. Siksipä nyt nuo etujensa valvojat yölepakkojen tavalla liitelevät seinästä seinään heidän odottamattaan ilmaantuneen soihdun valossa, käsittämättä, mitä oikeastaan on tekeillä ja mitä seurauksia uusi ilmiö tulee tuottamaan.

Mutta katsokaamme vielä tarkempaan tätä uuden ajan hirviötä. Mitä merkitsee siis pyrkimys luonnon kannalle. Me voisimme selvyynen vuoksi jakaa tarkastuksemme kahteen osaan.

Jumala ja luonto on kaikille yhteinen! Tässä väite jonka todistaminen tulkoon ensi tehtäväksemme.

Suuri aikalaisemme prof. Max Müller opettaa, että on ollut aika, jolloin ihmisillä ei ollut vielä laisinkaan Jumala-käsitettä, vaan näkivät he ainoastaan ulkonaisen luonnon, joka heidän mielestään oli täynnä käsittämättömiä ilmiöitä. Aamurusko, tuuli, sade, olivat heille yhtä ihmeellisiä ilmiöitä kuin ukkonen, tai vaankaari ja muut harvinaisemmat ilmiöt. Kaikki nämä herättivät heissä ihmettelyä, kunnioitusta ja pelkoa. Vähitellen heissä kuitenkin kehkeytyi ajatus jonkinlaisista olennoista, jotka olivat noitten luonnon ilmiöitten ja voimien takana, ja vihdoin muodostui käsite kaikkein korkeimmasta, mahtavimmasta olenosta, kaiken tämän koossapitäjästä ja johtajasta. Ja jokainen kansa antoi tälle luonnon suurelle herralle oman nimensä. Israelilaiset kutsuivat häntä Jehovaksi,

vanhat suomalaiset Ukko Ylimmäiseksi. Mutta niinkuin israelilaisten historiasta näemme, eivät kansat tyytyneet yksinomaan palvelemaan tätä luonnon suurta herraa, vaan tahtoivat he omistaa hänet omakseen väittäen, että heidät se Jumala muka vaan oli omaksi kansakseen valinnut eikä mitään muuta kansaa. Sanoiivatpa he suoraan, että he olivat oikeassa liitossa Jumalan kanssa, jossa kontrahdissa oli kummallakin puolella oikeuksia sekä velvollisuuksia. Samalla tavalla muutkin kansat omistelivat Jumalaa omakseen, niin että kun kansain kasvaessa ja maanpinnan ahtaamaksi tullessa alkoi ahdinkoa tulla ja riitoja syntyä, niin riideltiin yhtäikaa sekä maan pinnan että Jumalan omistamis-oikeudesta. Veiväthän voittajat joskus jumalankuvat sotavankien mukana tahi ainakin hävittivät voitetun kansan jumalain pyhätöt, niinkuin tiedämme ruotsalaisten meidänkin maassamme tehneen.

Mutta ei siinä kyllä. Kun Jumala kerran tunnustettiin kansan korkeimmaksi herraksi, niin pian syntyi kiistaa siitä, kuka saisi olla lähinnä tätä mahtia. Ja siten kehittyi papisto väliasteeksi kansan ja Jumalan välille. Millä huolella papisto kaikissa maissa on osannut tämän erikois-oikeutensa Jumalan hyvyyteen muuttaa kiliseväksi kullaksi, sen me, Jumal'paratkoon, kyllin hyvästi tunnemme omista oloistamme, vaikkakin jo on 19 vuosisataa kulunut siitä, kun suuri Natsarealainen, paljastaen kaikki pappisjuonet, osotti että jokainen ihminen, joka tahtoo tulla Jumalan pojaksi tahi tyttäreksi, löytää hänet ilman mitään papillista asianajajaa omassa kammiossaan. Jeesus Natsarealainen murti yksityisen yhteiskuntaluokan ja

kansankin oikeuden Jumalan omistamiseen. Hän se lähetti oppilaansa „kaikkeen maailmaan” katsomatta yhteiskunta-luokkiin ja kansoihin.

Mutta hänen oppinsa saatiin, niinkuin jo osotin, kukistetuksi ennenkuin se ehti kaikkeen maailmaan levitä. Hänen kävi aivan niinkuin Platon ja Rousseauin. Hänen rakkauttauhkuvan oppinsa sijalle siirtyi jälleen se samanen pappisoppi, jonka hän juuri oli kukistanut. Erityisen kansan, erityisen yhteiskuntaluokan oikeus Jumalan omistamiseen tuli taasen voimaan ja kehittyi viimein siihen korkeimpaan kukkaansa, että ainoastaan yksi ihminen, paavi, on suoranaudessa yhteydessä Jumalan kanssa, muut ainoastaan väliasteitten kautta.

Sittemmin on tämä järjestelmä murrettu, mutta ainoastaan nimeksi. Yhä vielä väittää erityinen yhteiskunta-luokka olevansa laillisesti oikeutettu vartioimaan armon välikappaleita ja nauttii tästä mukavasta vastustaan runsaita tuloja.

Aivan samalla tavalla kuin omistusoikeus Jumalaan on myöskin omistusoikeus luontoon kehittynyt. Sekin on alkujaan ollut kaikkien yhteisenä hyvänä. Jokainen sai sen omakseen, mitä hän työllään luonnosta irti sai. Mutta sitten ruvettiin luontoakin jakamaan. Jaettiin ensin kansain kesken ja sitten vallassaolijat keskenään; eri maissa, vallanpitäjän olosuhteitten mukaan, eri tavalla. Ja me tiedämme, että sekin osa luontoa, jota me Suomenniemeksi nimitämme, on nyt, linnuista ja kaloista puhumattakaan, niin huolellisesti jaettu, ettei ole osattomiksi jääneitten menemistä enää marjoja, sieniä tahi käpyjäkään haltuunsa ottamaan.

Voipiko arvoisa lukijani nyt edellisen johdolla sanoa, mihin on pyrittävä, kun nykyinen kehityssuunta huomataan vääräksi ja mahdottomaksi jatkaa? Luonnon suhteen on tehtävä sama, minkä Jeesus Natsarealainen teki Jumalan suhteen. Luonto on saatava taas kaikille yhteiseksi, niinkuin Jumalakin kaikille yhteinen on.

Pääsköön „sointula-aate” yhteiskuntalaitoksen perusohjeeksi! Siinä toinen väitteeni.

Mitä käsitämme me nyt „sointula-aatteella?” Eikö se ole keskinäinen sovinnollisuuden, avuliaisuuden, sopusointuisuuden perheaate? Eikö se sisällä sitä, että jokaisella sen jäsenellä pitää olla hänen työvoimaansa, sivistykseensä ja ikäänsä katsomatta samallinen oikeus elämäntarpeisiin?

Kuitenkin tiedämme, että jo koulussa valmistetaan lapsia, ei sopusointuista perhe-elämää varten, jossa vahvempi auttaa heikompaansa, vaan eläimellistä taistelua varten olemassa-olon puolesta. Ovathan meidän nykyiset kulttuuriyhteiskunnan herrat isännät tottuneet pitämään yhteiskunnan hyödyllisimpiä jäseniä, nimitäin työmiehiä, niin johdonmukaisesti kauppatavarana, että he kauhistuvat, jos kuulevat sosialistien vaativan samanlaista palkkaa kaikille saman työn tekijöille, tuotantokykyyn katsomatta.

Kuitenkin on heikommilla työvoimilla varustetulla kansalaisella perhe-aatteen kannalta oikeus ihan samoihin, jopa parempiinkin toimeentulo-ehtoihin, kuin niillä, jotka täysvoimaisina kykenevät kovempaan työhön. Vai eikö heikkovoimaisin veli saa oikeassa perheessä

syödäkseen maukkainta palaa, nukkua pehmeimmällä vuoteella ja käydä mukavimmissa vaatteissa?

Miksi on nyt pedot otettu ihmisten esikuviksi? Miksei kernaammin sitten — jos Darwinin kehityslakia taistelusta olemassa-olon puolesta välttämättä tahdotaan jumaloida — apinat tahi hevoset tahi mehiläiset tahi muurahaiset? Tiedämmehän, ettei ne eläinrodut, joilla yhteiskunta-elämän alkeita on nähtävänä, elä keskinäisessä taistelussa, vaan riippuu yhteiselämän eheys siellä keskinäisestä avuliaisuudesta.

Me näemme, että jos tahdotaan perhe-aate saada kaiken yhteis-elämän perussäännöksi, niinkuin se alkuaan on ollut, niin tulee kulttuurin johtaa kehityksensä takaisin puhtaan luonnon kannalle, ottaa noudatettavakseen sen keskinäisen avuliaisuuden perusohjeen, jonka mukaan ihminen patriarkaalisessa luonnon tilassa loi kulttuurikukkansa. Niin nykyinenkin ihmiskunta voipi pelastua alennustilastaan, palata takaisin kehityksensä oikealle uralle.

Vasta silloin kun ihmiset järjestävät olonsa niin, että he, joka hetkellä huolellisesti noudattaen niitä lakeja, joitten alaisia me ruumiillisesti sekä henkisesti olemme, ottavat pääpyrinnökseen tuon luonnon-omaisen lain toteuttamisen itsessään sekä yhteiskunnassaan, pääsee ihminen nykyisestä alennustilastaan ja saapi Jumalan äänen jälleen kuulumaan keskuudessaan. Silloin loppuu eläimellinen taistelu olemassa-olon puolesta ja sijalle tulee rauhallinen yhteiselämä yhteisen Jumalan turvissa ja yhteisen luonnon avulla.

Silloin on ihmiskunta se, miksi sitä jo Plato sanoi: sopusointuinen järjestö, eikä hillitön sekasotku. Silloin

ovat ihmiset „yhtä Isän kanssa”, sanoaksemme saman ajatuksen Jeesus Natsarealaisen sanoilla.

Tähän tällaiseen järjestymiseen pyrkii kansainvälinen sosialismi. Se se pyrkii muodostamaan sellaista yhteiskuntajärjestystä, jossa tulevat yhtä mahdolltomiksi ne luonnottomuudet, joihin suuret rikkauudet ihmisiä eksyttävät, kuin ne kärsimykset, joita ajattelemaan ja luonnon yltäkylläisyydestä iloitsemaan syntyneet ihmislapset ovat koneitten osiksi ja kauppatavaraksi painuneina joutuneet. Sosialismi se pyrkii siihen, että kaikilla yhteiskunnan jäsenillä olisi heidän olemuksensa luonnon mukaisesti yhtä paljon tarjona henkistä kuin ruumiillista työtä.

Se, joka luontoa ymmärtäessään, tutustuu Jeesuksen opin ytimeen, hän saattaa tyynellä mielellä katsoa niitä mustia varjoja, jotka yhä synkempinä pimittävät ihmiskunnan tietä rauhaan, kehitykseen ja onneen, sillä hänellä on selvänä sopusointuisuuden molemmat ehdot: tieto Jumalan tahdosta ja käsitys keinoista sen toteuttamiseen yhteiskunta-elämässä.

Mooses vai Jeesus.

Hengen ja aineen, totuuden ja valheen taistelulle on tämän maailman kehitys rakennettu. Kaikkialla luonnossa tämän kehityslain löydämme, mutta ihmisessä se selvimmin tulee näkyviin. Hän se on ikäänkuin luonnon vastakkaisimpain voimain polttopisteessä. Hänessä ne molemmat, henki ja aine, kuumimman kamppailunsa kestävät. Mutta verratessamme ihmisen kehitystapaa luonnon alempiin asteisiin, metalliin, kasviin, eläimeen, saamme kuitenkin sen tyydytystä tuottavan vakuutuksen, että hengen valta aineen yli, vaikka meidän mittojemme mukaan hitaastikin, yhäti kuitenkin edistyy. Kehityksen lainet kyllä nousevat ja laskeuvat kuni meren aallot, milloin eteenpäin voimakkaasti vyöryen, milloin taasen hienoksi pinnalla liikkuvaksi virinäksi raueten, näyttääpä kehitys joskus hetkeksi seisattuvankin, mutta se on vaan hetkellistä lepoa, niinkuin luonnon öinen uinahdus, voimain kokoamista uuteen ponnistukseen; milloinkaan ei kehitys taukoa kokonaan.

Että sivistyneessä maailmassa on meidän aikamme eletty henkisen elämän laskuaikaa, on helppo nähdä. Kaikilla julkisen elämän aloilla pistävät aineel-

liset voimat näkyviin aasinsorkkansa, pääjanteena on nykyajan huomattavimmissa pyrinnoissa leipä, varallisuus, ahverit. Perin harvat enää todellisella innostuksella rohkenevat puhua uskonnosta, sillä pitäähän se kansanluokka, joka itseään yhteiskunnan kermaksi nimittää, uskonnollisia taipumuksia yksinkertaisuuden ja kehittymättömyyden merkinä. Tiedämmehän, aikakauden nerojen kilpaillessa uusien ampumakoneitten ja räjähdysaineitten keksinnössä, perin harvojen tiedemiesten nykyaikana uhraavan työvoimaansa henkisten pulmain ratkaisemiseen. Eikä ole edes taide ja kaunokirjallisuuskaan pysynyt vapaana rahan orjuuttavista vaikutuksista. Melkein mielipuolenahan pidetään sel-laista, joka ei pidä tärkeinnä huolenansa varallisuutensa lisäämistä. Mikä olikaan ylioppilaskunnan merkitys maassamme parikymmentä vuotta sitten, mitä on se nyt? Silloin hehkui se aatteitten lämpöä, nyt kompuroipi se unisena ruunun puuropataa kohti.

Ja miksi tämä muutos? Siksi, että pääehto, mikä sopusointuisan yhteiskunnan tekee mahdolliseksi, se, että jokaisen kansalaisen on muistettava velvollisuutensa yhteiskuntaa kohtaan, on unohtunut. Aineellisuus on johtunut kaikkien sotaan kaikkia vastaan. Sen luonnonomaisen velvollisuudentunteen, joka aron hevosenkin saa yhtymään renkaaseen varsojen puolustukseksi susia vastaan, mikä muurahaisen ja mehiläisen saattaa ylläpitämään yhteiskuntarakennusta, se, kaiken yhteiskuntaelämän perusehto, on kultasen vasikan ympärillä tanssittaessa unohdettu. Kaiken terveen ihmiselämän ja yhteiskuntaelämän perussääntö: Mitä te tah-

dotte muitten teille tekevän, tehkää te heille!” se se on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi.

Siitä tyytymättömyys, siitä hajaannus, siitä synkät tulevaisuuden aavistukset. Siksi on yhteiskuntamme sairas!

„Kun valo, joka meissä asustaa, on tullut pimeydeksi, niin onko kumma, että pimeys on niin suuri!”

Mutta uusi aamu sarastaa taasen sivistyskansoille. Uudet aatteet, uudet virtaukset sähköittävät mieliä ja innostavat henkisten pyrintöjen palvelukseen. Yhä useampi työnikeen alta valistukseen päässyt luonnonlapsi on ruvennut arvostelemaan ja tutkimaan terveen järkensä kannalta olevia kulttuuri-oloja, ja tehnyt sen havainnon, että olot ovatkin aivan nurinniskaisia. Rakkaus, tunnollisuus, keskinäinen avuliaisuus ovat aivan poissa julkisen elämän alalta. Rajaton itsekkäisyys temmeltää kaikkialla *vapaan kilpailun* kauniilta näyttävän lipun alla. Aatteen miehet, joilla ei ole tapana tungetella, katselevat neuvottomina aineellisuuden rajatonta herruutta.

Mutta heillä ei ole enää aikaa pysyä katselijoina. Uusi aika kutsuu heitä koolle, kansan ydinkerrosten huudot, ihmiskunnan sivistystyö vaatii heitä kutakin omassa piirissään näyttämään, että on kyllästytty aineellisuuden johtoon. Näemmehän jo ajan merkeistä, että aineellisuuden vallan peruspylväät horjuvat. Puhumattakaan vanhain kansantaloudellisten teoriiain haaksirikosta uusien yhteiskunta-olojen myrskyssä, alkaa aineellinen katsantotapa joutua viisaustieteittenkin alalla yhä enemmän kireälle. Uusien, ihmisessä asuvain henkisten voimain löytö viittaa tiedemiestä aloille,

joissa entiset aineellisuuden perustotuudet ovat yhtä kömpelöitä kuin tähtitiede oli ennen Kopernikia.

„Eiköhän — kaikenlaisesta taikauskoisuudesta ja papillisesta humpuukista huolimatta —” lausui vastikään aivan oikein muuan maamme etevimmistä naiskirjailijoista, „eiköhän materialistin, niin varma kuin hän onkin tieteen kyvystä tunkeutumaan luomakunnan syvimpiin salaisuuksiin, ole pakko tunnustaa, että ihminen on kaikkialla silminnähtävien tosiasiain kanssa tekemisessä, joita tiede voipi yhtä vähän selittää kuin kieltää?”

Sanalla sanoen alkavat *vanhat totuudet* kaikilla aloilla yhä enemmän joutua varjoon, uusien elinvoimisten vesojen nostaessa päitään yhä korkeammalle.

Mutta vaikka näin on laita ja se itse vanhoillisuuden pääkortteereissakin jo tunnustetaan, vaikka yhteiskunnallinen epäkohta toisensa jälestä vedetään julkisen arvostelun päivänvaloon ja saadaan kuni lumilinna kevät auringon säteissä kukistumaan, on suurin valhe vielä yhä koskematta, se, josta kaikki muut valheet elinvoimia itseensä imevät.

Mikä se valhe on, siihen tahtoisin tällä kirjoituksella kääntää eteenpäin pyrkivien kansalaisteni huomion.

Silloin vasta kun se valhe on selväksi saatu, joka muodostaa suurimman totuuden vastakohdan, silloin voimme ruveta yhteiskunta-elämämme ilmiöitä oikeassa valossa arvostelemaan. Silloin selviytyy jokaiselle yksiyksiykselle, mitä hän on kokonaisuudelle velkaa!

Että kansan kaikissa kerroksissa, huolimatta sen erilaisista ilmausmuodoista, uskonnolla on syvällisin, voimakkain vaikutus ihmisten katsantotapoihin, sen me tiedämme. Ja että uskontomme kaikkine opinkappaleineen ja kirkollisine seremonioineen, perustuu erääseen kirjakokoelmaan, jota kutsutaan pipliaksi, senkin me tiedämme. Mutta niin perin suuri merkitys kuin onkin tällä kirjakokoelmalla, jossa Israelin kansan ikimuinaiset aikakauskirjat on sovitettu yhteen kristikunnan ensivuosisadoilta säilyneitten käsikirjoitusten kanssa, ei vielä ole paljon mitään tehty sitä varten, että suomenkielinen yleisö pääsisi tutustumaan niihin tuloksiin piplian eri kirjain luotettavuudesta, mihin tutkiva tiede on päässyt. Kansain syvät rivit ovat yhäti vielä siinä keskiaikaisessa luulossa, että kaikki, mitä pipliassa on sanottu, on puhdasta, erehtymätöntä Jumalan sanaa. Valistus, joka on avannut yksinkertaisimmillekin sivistyskansain jäsenille luonnontieteellisten sekä kansantaloudellisten kysymysten portit, on uskonnollista pyrkimystä totuuden perille pitänyt kapaloissa. „Ihmisjärkeä on kirkko kohdellut niinkuin villipetoa, jota on rautakangella pidettävä kurissa”, sanoo syyllä kardinaali Newman.

Että tämän tietämättömyyden varjossa on voinut piillä ihmiskunnan suurin valhe, ei itse asiassa ole kummaa.

Tämän kirjoituksen tarkoitus ei kuitenkaan ole ryhtyä tutkivan tieteen rikkaita tuloksia suomalaiselle yleisölle kokonaisuudessaan esittämään. Se vaatii laveata perinpohjaista tiedemiehen työtä.

Mutta jotta se avain, joka ajattelemaan ja arvos-telemaan harjaantuneelle henkilölle avaa uskonnollisen valheen portit, ei tulisi tarjotuksi asiaan aivan perehtymättömän lukijan käteen, on syytä ensin tutustua edes pääpiirteissään siihen, mitä raamatun luotettavimmat ja suosiollisimmat tutkijat sen luotettavaisuudesta ovat sanoneet.

Tarvitsee vaan tietää mitä t:ri F. W. Farrar pitää piplian tutkimuksen perusehtoina saadakseen aavistuksen siitä, mihin piplian eri kirjain tieteellinen tutkimus jo on johtanut.

„Ihmisjärki ei ole mikään viettelevä vihollinen, vaan taivaan lähettäjä tienviittaaja.” „Sillä ainoastaan järjen kautta voi ilmestys tulla meidän tykömme; eikä taivaasta tuleva ääni voi antaa orakelivastauksia, jotka ovat suoranaisesti ristiriitaisia keskenään.”

„Mikä usein vahvistaa ihmisiä vihamielisyydessä (kirkkoa vastaan) on se, että kristillisyys tehdään samanveroiseksi sellaisten mielipiteitten kanssa, joitten kanssa se ei ole minkäänlaisessa todellisessa yhteydessä. Yksi näistä mielipiteistä on luuloteltu kaikkien raamatullisten kirjain, lauseitten ja sanain erehtymättömyys.” „Tulkoon toki tunnetuksi, mitä me uskomme ja mitä emme usko, mitä me voimme ja mitä emme voi väittää ja puollustaa.” „— ei mikään oppi piplian erehtymättömyydestä ole milloinkaan ollut kristillisen uskon välttämättömänä ehtona.”

„Me olemme olleet arkoja tunnustamaan tekstin väärennyksiä, teosten julkasijain myöhempiä lisäyksiä, tuota tavallista keinojen käytäntöä ja ihmisellistä tapaa asioita esitettäessä.” „Me olemme sekottaneet pyhän

innostuksen kaikkitietäväisyyden kanssa ja unohtaneet, että aarre pyhiä totuuksia on sijoitettu maallisiin astioihin.”

„Hyvän ihmisen tärkeimpiin velvollisuuksiin kuuluu nykyaikana se, että hän koettaa saada kristillisen uskonnon yksinkertaisemmaksi, johtaa sen takasin alkuperäisiin todellisiin elementteihinsä, puhdistaa sen vuosisatain vieraista vaikutuksista, *erottaa se aineksesta, jotka eivät johdu sen jumalallisesta perustajasta itsestään*, vaan pakanallisista tahi juutalaisista jätteistä, itämaisesta mystisismistä ja manikealaisesta vääräoppisuudesta. Kristinoppia on vahingoittanut sanomattomasti ihmisten turhamaisuus, ihmisten omat keksinnöt, omavaltaisuudet ja kaikkein enimmäin se sekasorto, tapainturmelus ja tietämättömyys, joka muinaisina pimeinä aikoina ja keski-ajan paavinvallan aikana saattoi kristittyjen vapauden kahleisin, sammutti tahi koetti sammuttaa sitä valoa, joka tuli taivaasta, heitti vapaat ihmiset julmaan ja alentavaan orjuuteen oppimattomien opettajain johtoon ja *kokonaan runteli alkupe räisen evankeliumin totuuden ja ihanan yksinkertaisuuden.*”

„Luopukoot siis kristityt piintyneestä itsepäisyydestään, intohimoisista etuluuloistaan ja ennen kaikkea hurjasta verentahraamasta vanhain muodollisuuksien jumaloimisesta, jotka estävät heitä vastaanottamasta *uusia totuuksia*. Nämä uudet totuudet, jotka tekevät, että kristittyjen käsitykset useista asioista niin suuresti vaihtelevat vuosisadasta vuosisataan, eivät ole sen enempää eikä sen vähempää, kuin lakkaamatta jatkuva ilmestys. Totuus ei ole paikallaan seisova rapakko,

vaan alituisen virtaava lähde. Virta on ijankaikkinen, mutta sen väreet muuttelivat alituisen ja puhdistuvat lakkaamatta.”

„Se esineenpalvelus, johon hengetön ulkokultaisuus aina johtaa ja ihmisten turhamainen halu päästä erehtymättömäksi auktoriteetiksi kaikissa niissä kysymyksissä, jotka hänen ympärillään liikkuvat, hävitti juutalaisilta vähitellen sen *siunatun totuuden, että ihminen voi olla alituuisessa yhteydessä taivaallisen Isänsä kanssa*; juutalaiset siirtyivät Isän yhteydestä siihen kylmään, mekaaniseen käsitykseen, että Jumala on asettanut erään kirjan sijaansa, ja että tämä kirja muka oli jonkinlainen pyhä ihmeittentekijä, jota oli pideltävä erityisellä kunnioituksella. Sen sijaan, että raamattua olisi edelleen pidetty kokoelmana ihmisten ihmisiä varten kirjoittamia kirjoja, joitten kirjottajat — vaikka heidän tietonsa olivatkin rajoitetut ja heidän valistuksensa puutteellinen — kumminkin suuressa määrin olivat Jumalan johdon alaisina, sensijaan alkoivat he vähitellen pitää sitä ihan yliluonnollisena kirjana.”

Näin puhuu Farrar, yksi nykyajan kristillisen kirkon tärkeimmistä pylväistä.

Ja Luther itse sanoi: Ei kirkko voi millekään antaa suurempaa arvoa ja mahtia, kuin sillä itsellään on. Ei mikään pappienkokous voi tehdä sellaista kuuluvaksi raamattuun, mikä ei ole raamatun hengen mukaista. Tästä seuraa, että ratkaisullemme siitä, mitkä kirjat on katsottava tosiaan kuuluviksi raamattuun, mitkä ei, me emme voi vaatia erehtymättömyyden tunnustusta, vaikka me pidämmekin omaa luuloamme varmana ja oikeana. Se on uudelleen tarkis-

tettava joka ajan tieteellisten ja kriittisten yhtä hyvin kuin hengellistenkin vaatimusten mukaan.”

Syytä on vielä tämän yhteydessä mainita, mitä Rydberg sanoo pyrkimyksestä erehtymättömään auktoriteetti-asemaan: „Se on suuri, turmiollinen erehdys”, sanoo tuo nykyajan suurin ruotsalainen ajattelija, „että uskonpuhdistus olisi päättynyt Lutheriin. Hän itsekin oli siitä toista mieltä: hän piti työtänsä vaan uskonpuhdistuksen alkuna. Turmiollinen oli sekin askel, mikä sitten otettiin, kun, näet, niin kutsutut symboliset kirjat korotettiin ihmisellisestä, ajallisesta ja parannusta kaipaavasta arvostaan, mikä niille kuuluu, pysyvälle erehtymättömyyden kunniasijalle. Se ei auttanut, että niitten kirjain tekijät itse olivat vakuuttaneet olevansa epätäydellisiä järkensä ja tietojensa puolesta, niinkuin ihmiset yleensä ovat; se ei auttanut, että he kielsivät itseltään sen, mitä he olivat paavilta ja kirkonkokouksiltakin kieltäneet: erehtymättömyyden. Niissä miehissä, joitten oli jatkettava heidän työtänsä, pääsi taasen paavillinen henki valtaan. Maailmaa ei voitu yhdellä kertaa uudestaan luoda; orjaisuuden vanha Aatami elpyi taasen eikä tyytynyt ennenkuin se löysi uuden paavin, minkä alle se saattoi kumartua. Augsburgin tunnustus oli tämä uusi paavi. Sen kautta protestantit itse kielsivät protestantismin s. o. uskonpuhdistustoimen alkukohdan ja pääperusteen.”

Tarvitseeko minun enää jatkaa tätä kumoamattomien väitteitten poimintaa. Kuinka musertavilta nuo väitteet tuntuvatkin niistä, jotka ovat tottuneet papiston tahdon mukaan pitämään raamatun joka kirjaintakin Jumalasta lähteneenä, ovat ne kuitenkin totta,

ja itse asiassa tuntuneekin meistä useimmista ihan kuin me itse olisimme ajatelleet tahi olleet ainakin taipuisia ajattelemaan ihan samalla tapaa. Ja miksikä? Siksi, että jokainen meistä, joka totuutta etsien on piplian eri kirjoja lukenut, on tuntenut itsessään heräävän halun kysyä: Kuinka on mahdollista, että jumalalliset totuudet voivat olla ristiriitaisia!

Ja tosiaan. Näemmehän me kaikkialla aineellisessa luonnossa, näemme maan tomussa, kasvien lehdistä, metsän eläimissä ja ihmisessä itsessään pelkkää johdonmukaisuutta, pelkkää jumalallista täydellisyyttä. Ja onhan meidän ihmisten jokapäiväisessä elämässä ensimmäisiä vaatimuksia johdonmukaisuus. Kuinka on siis mahdollista, että se missä täydellisyyden keskuudessamme pitäisi esiintyä korkeimmillaan, Jumalan sanassa, puuttuu johdonmukaisuutta?

Aivan samalla tavalla kuin ihmiskunta, tekemällä väkivaltaa luonnon laeille, on kehittänyt yhteiskuntajärjestyksen ristiriitaiseksi luonnon lakien kanssa ja siitä syystä taasen nykyaikana on joutunut tuskallisimpaan epätoivoon, samaten ovat eri aikoina kirkolliset mahtimiehet runnelleet sitä jumalallista Mestarin oppia, joka evankeliumeissa on löydettävänä. Siitä ristiriitaisuus, siitä sekasorto.

Mutta eihän meidän, nuoremman sukupolven, joitten harteille hautaan kallistuva vanhempi tämän epätoivon reunalle johdetun yhteiskunnan jättää, ole oltava johdonmukaisia tämän turmiollisen suunnan jatkamisessa, vaan käännättävä takasin etsimään sitä tiehaaraa, jossa uskonnollisen kehityksen vyyhti ensiksi sekaantui. Jos se on löydettävänä, niin kenties voimme

nuorisolle nousevalle vyyhdin selvittää ja ainakin sen pelastaa kärsimästä kaikkia niitä omantunnon vaivoja, mitä me olemme, totuutta janotessamme, mutta tarjolla olevin keinoin sitä turhaan etsiessämme, saaneet kärsiä.

Mutta missä on se suuri tiehaara, missä totuus ensi kerran johdettiin valheen poluille?

Tämän kirjoituksen alussa jo huomautin, että luonnossa kaikki elämä ja kehitys rakentuu vastakohtain johdonmukaiselle vuorovaikutukselle.

Mitenkä voisimmekaan me, taivaallisen Isämme rakkauden ja huolen esineet, ymmärtää luonnon jumallista täydellisyyttä, jollemme tuota luonnon vastakohtaisuuksille rakentuvaa oppia käsittäisi. Voiko puhua kevään ihanuudesta, kesän suloudesta sille, joka ei ole milloinkaan talvea kokenut? Mitä arvoa osaa se antaa onnen-nektarille, joka ei koskaan ole vastoin-käymisten katkeraa mehua nauttinut?

Kaiken tajunnan, kaiken käsityksen, tiedon perusehto on vertaaminen. Ja se se selittää meille ihmisille, miksi on meidän täällä „surun laaksossa” ponnisteltava, vaikka tiedämme luonnon suuren Isän meitä rajattomasti rakastavan. Hänen oman elämänsä sisälön muodostamme me hänen olemuksensa ajattelevat hiukkaset ja hänen ilonsa, tyydytyksensä on siinä, että me, maan matokset, nähdessämme vihan temmiellystä, opimme rakkautta ymmärtämään, käsittäessämme pahan syvyyden opimme hyvän korkeudelle arvoa antamaan.

Kaikessa tarkoituksenmukaisuudessaan on sallimus laittanut niin, ettei ainoastaan luonto ja jokapäiväinen elämä opeta meille tätä vastakohtain filosofiaa,

vaan itse „Pyhä raamattukin”, tuo 66 eri teosta sisältävä kirjakokoelma, jonka inhimillinen rikkiviisaus on julistanut pelkkää totuutta sisältäväksi yhdeksi ainoaksi kirjaksi, itse asiassa on juuri siitä syystä niin arvokas, täydellinen, että se sisältää pyhimpäin totuuksien ohella niitten äärimmäiset vastakohdat. Kuinka äärettömän moninainen onkaan sen, tuhansien vuosien kuluessa syntynyt, sisältö.

„Sitä, mitä me Raamatuksi nimitämme, on ollut kirjoittamassa ihmisiä kaikista ihmisluokista ja ammateista, köyhiä ja rikkaita, alhaisia ja ylhäisiä, kuninkaita ja talonpoikia, pappeja ja profeettoja, sotilaita ja käsityöläisiä, runoilijoita ja historioitsijoita, hehkuvia innostuksenmiehiä ja rauhallisia ajattelijoita, oppimattomia maalaisia ja aleksandrialaisia teologeja; filosoofeja, jotka järkiperusteilla, mystikereitä, jotka sisällisen haltiansa, käytännöllisiä miehiä, jotka kokemuksensa avulla olivat oppineet jumalallisia totuuksia tuntemaan.”

Mutta ei siinä kyllä, että me jumalalliset totuudet löydämme raamatusta monivärisessä rikkaudessaan; me löydämme siellä myöskin loppumattoman sarjan kuvia entisaikain rumimmasta aistillisuudesta, aineellisimmasta itsekkäisyydestä. Syystä sanookin Heine, että „raamattu on juutalaisten suuri perhekrönika. Me löydämme siellä lapsellisia viisauksia, kappaleita oikeudenkäyntitavoista, tapainkuvauksia, historialla, lainsäädäntöä, uskonoppia, siveysoppia, sananlaskuja, kaunotarinoita, runoutta, kirjeitä, — tosia, salanimillä varustettuja ja nimettäviä — kaikki yhteen sullottuina ja kokoonpantuina toisistaan niin kaukaisten aikain

kuluessa, kuin kuningas Alfredin ajasta on kuningatar Victorian aikakauteen.”

Niin! Jos ehdottomasti vapaan kritiikin avulla rupeamme raamatussa esiintyviä henkilöitä toisiinsa vertaamaan, niin voimme empimättä väittää, että samalla kuin siellä löydämme „Jumalan pojan” kaikessa majesteettisuudessaan, ei ole vaikea löytää hänen äärimmäistä vastakohtaansaakaan. Ja sen selville saanti, mikä Raamatussa on totuuden lipun jumalallisen kantajan ja hänen oppinsa vastakohta, se se on ensimmäinen ehto, jos tahdomme nykyaikaisen uskonnollisen sekasorron tähden hämmentyneet siveyskäsitukset saada jälleen puhdistumaan.

Me tiedämme kaikki, mitä Jeesus Natsarealainen opetti.

Ihmisen suurin onni on Isän tahdon täyttämisessä, opetti hän ja terotti mieleemme inhimillisen elämän tarkoituksen olevan siinä, että voittaa halunsa noudattamaan omia pyyteitensä, omaa tahtoansa sitä tahtoa vastaan, joka, salaperäisesti kullekin kuiskaten, koettaa askeleitamme ohjata, ja elämän kokemuksien ihmeellisellä tarkoituksenmukaisuudella opettaa meitä yhä tarkemmin yhä hienommissa muodoissa vertailemalla erottamaan hyvää pahasta.

Mutta ei siinä kyllä, että Jeesus meitä Jumalan tahtoa ehdottomasti neuvoo noudattamaan ja siten luopumaan itsekkäisyydestämme. Toistemme suhteen

opettaa hän meitä noudattamaan samaa periaatetta. Anteeksi káskee hän meitä antamaan toisillemme rikoksia, káskeepä rakastamaan vihollisiamme, tekemään hyvää niille, jotka meitä vihaavat, siunaamaan niitä, jotka meitä kiroilevat ja rukoilemaan niitten edestä, jotka meitä vahingoittavat. Jos joku meitä lyö poskelle, niin káskee Jeesus sitä kostamaan sillä, että käännämme toisen posken.

Siinä hänen oppinsa ydin, joka kaikkialla esiintyy johdonmukaisena sekä hänen sanoissaan, että elämässään. Sanalla sanoen, Jeesus opettaa meitä elämään toistemme eikä itsemme vuoksi, káskee meitä palvelemaan toisiamme eikä vaalimaan itseämme. Hänen oppinsa siis on Jeesuksen opin vastakohta, s. o. teellistä sanaa käyttääksemme, oikeata altruismia.

Jotta me nyt raamattua täydellisesti ymmärtäisimme ja voisimme hyväksemme käyttää, on meidän kysyttävä, missä siis on Jeesuksen opin vastakohta. Kenen oppi on hänen rakkaudenevankeliuminsa vastakohta?

Tarvitseeko siihen vastata?

Kuka se oli, joka opetti, ettei ihmiskunnan kaikkivaltias Isä, avaruuden kaikkialle ulottuva Henki ollutkaan kaikkien kansain, vaan ainoastaan yhden ainoan, erään korvessa vaeltelevan raakalaiskansan Jumala? Kuka se opetti, että tämä Jumala oli tehnyt sopimuksen, kontrahdin, tämän raakalaiskansan kanssa, jonka mukaan kummallakin puolella oli etuja ja velvollisuuksia? Kuka se oli, joka heimossa vastuunalaisena johtajana käski? „Näin sanoo Herra Israelin Jumala:

jokainen sitokoon miekan kupeellensa: vaeltakaat läpitse ja palatkaat portista porttiin leirissä ja tappa-kaat itsekukin veljensä ja kukin ystävänsä ja kukin lähimmäisensä?” ja sitten kääntyi Jumalan puoleen selittäen, että näin minä olen tehnyt, jos sinä katsot kontrahdin rikotuksi „niin pyyhi minut nyt pois sinun kirjastasi, jonka kirjoittanut olet.” Kuka se sallii ihmisuhrejakin Jehovalle pyhitettämän? Ken se kertoo Jumalan puhuneen sellaista tyrannin kieltä kuin esim. „minun vihani julmistuu niin, että minä tapan teidät miekalla ja teidän emäntänne pitää tulla leskiksi ja teidän lapsenne orvoiksi.” Kuka se väitti Jumalan kostavan kolmanteen ja neljänteen polveen isäin pahat teot ja kenenkä oikeuskäsitteihin kuuluu „silmä silmästä, hammas hampaasta, käsi kädestä, jalka jalasta, poltto poltosta, haava haavasta, sinimarja sinimarjasta.”

Se oli raamatun Mooses!

Mooseksen uskonnossa ne ovat korkeinna siveys-oppina: „Ei sinun pidä varastaman”, „ei sinun pidä tappaman”, „ei sinun pidä huorintekemän.” Mutta kelpaavatko ne siveysopin perusteiksi 20:llä vuosisadalla, johon ihmiskunta pian siirtyy?*) Eivät kelpaa! Nykyaikana opettaa metsästäjä koiralleen piiska kädessä: ei sinun pidä varastaman, tappaman, eikä huorin tekemän. Ihmisten siveysoppi on syvennyt hen-genelämälle ohjeita antamaan. „Mooseksen uskonto sisälsi lain, joka sääti, mitä oli tekeminen tai jättäminen tekemättä palvellakseen Jumalaa”, selittää Leo

---

*) Tämä on kirjoitettu v. 1898.

Tolstoi. „Mutta Kristuksen oppi on elämän ymmärtämistä.”

Ja niinhän tosiaan onkin.

Jeesus tietää ihmiselämän peruslait ja käsittää, että teot ovat vaan seurauksia ajatuksissa tehtyistä rikoksista. Siksi neuvoo hän jokaista etupäässä hengessään taistelemaan pahaa vastaan.

„Jokainen, joka katsoo naiseen himoitakseen häntä, hän huorintekkee jo hänen kanssansa sydämessään.” „— jokainen joka —*) vihastuu veljeensä, hän on vikapää tuomioon.” Ne ovat Jeesuksen ihmiskunnalle antamia elämänohjeita.

„— jotta menestyisit ja kauan eläisit maan päällä” tahikka „sinun siemenesi pitää oleman kuin maan tomun”, ovat suurimpia lupauksia, mitä Mooses osaa paraimmillensa luvata, mutta toista lupaa Jeesus, hän, joka ei sano valtakuntansa olevan „tässä maailmassa”: ijankaikkisen yhteyden taivaallisen Isän kanssa hän niille ihmisille lupaa, jotka eivät tyydy huudahtelemaan „Herra, Herra”, vaan tekevät, mitä hän sanoo.

Mikä ääretön erotus tosiaan Mooseksen ja Jeesuksen välillä. Toinen täydellinen materialisti, jolla ei ole edes käsitystä ihmishengen kuolemattomuudesta, toinen puhdas henki-olento, joka tietää tulleensa lihaan ainoastaan ihmiskuntaa pimeydestä pelastaakseen.

---

*) Suomenkielisessä raamatussa (Math. 5: 22) on ajatus lievennetty sanalla „tyhmästi“, mutta se on todistettu väärennys. Sitä kreikalaista sana *εἰς*, joka merkitsee „aiheettomasti“, mutta on vapaasti suomennettu sanalla „tyhmästi“ ei ole vanhimmassa tallella olevassa käsikirjoituksessa (Fischendorf) laisinkaan, ja useissa myöhemmissäkin sitä puuttuu.

Toinen oli ihmiskunnan alhaisimmalla sivistysasteella olevan verenhimoisen ja aineellista voimaa uhkuvan muinaiskansan armoton sotapäällikkö ja lainsäätäjä, joka ajatteli vaan oman kansansa etuja ja menestystä, rakentaen sen tulevaisuuden ruumiillisen voiman ja väkivallan nojaan; toinen tulevan ihmiskunnan ihanne, joka hylkää kaikki aineellisuuteen perustuvat keinot, tietäen, että hyvyys, rakkaus, anteeksiantavuus ovat ne keinot, joitten kautta ihminen voi täyttää elämäntarkoituksensa.

Johdonmukaisena opilleen ei Jeesus estänyt vastustajiansa viemästä häntä kuolemaankaan. Mutta jos me tahdomme olla selvillä siitä, mikä mahti se Jeesuksen ristipuuhun ripusti, niin hylätkäämme se väärä raamatun selitys, että Jeesus muka tuli Mooseksen lakia täyttämään. „Ijankaikkisuuden, pyhyyden, rakkauden lakia tuli Jeesus täyttämään” huudahtaakin Leo Tolstoi „mutta tähtäsi koko elämänsä Mooseksen lain kukistamiseksi”. Siksi on aivan väärä se väite, että ne juutalaiset, jotka sanovat: „Meillä on *laki* ja meidän lakimme mukaan hänen täytyy kuolla”, muka olisivat olleet pelkkää fariseusten yllyttämää roskaväkeä, sillä samaa huusi koko se *Mooseksen lain nojaan* rakettu yhteiskunta, jonka perustuksia Jeesus järkytteli.

Tarvitseeko edes johdattaa mieleemme Jeesuksen sanoja valanteosta, sabbatista y. m. ollaksemme täysin selvillä Jeesuksen suhteesta Mooseksen lakiin.

Niin ja niin opettaa teidän lakinne, mutta minä sanon näin!

Se on Jeesuksen opetuksen perussävel ja sen jo pitäisi olla kylliksi osottamaan, mitä hän ajatteli Mooseksen opista.

Eläimellisessä pimeydessä vaeltavalle orjajoukolle saattoi Mooseksen oppi olla hyvinkin tarkoituksenmukainen, mutta verrattuna Jeesuksen jumalallista kirkkautta säihkyvään elämänoppiin, edustaa Mooses pimeyttä, jos tunnustamme Jeesuksen valon herraksi.

Me näemme siis, että raamatun tutkimuksessakin on löydettävänä kaiken tutkimuksen perusehdot, niin sanoaksemme, luonnollisen kehityksen navat. Jos näitä napoja lähemmältä toisiinsa vertaamme, laukeaa muu vyyhti itsestään. Syynä siihen, ettei meille ole Jeesuksen ja Mooseksen oppien oikeata suhdetta opetettu, ettei ole meitä neuvottu mielessämme pitämään raamatussa totuuden ohella myöskin valeen piilevän on se, että ne molemmat ovat siinä niin kovassa punoksessa, että tottumattoman on vaikea niitä toisistaan erottaa. Mutta ne, joitten varsinaisena tehtävänä on ollut raamatun selitys, joko eivät ole itsekkäistä syistä rohjenneet totuutta julkilausua tahi ovat suorastaan tahtoneet sitä kansalta salata. Heille on kyllä tuttua milläs silmin itse Luther katsoi Mooseksen lakia, sillä lausuihan hän m. m. : „Jos joku ottaa esille Mooseksen ja hänen lakinsa ja tahtoo pakottaa teitä niitä noudattamaan, niin sanokaa: Mene juutalaisten luo Mooseksesi kanssa. Minä en ole juutalainen. Jätä minut rauhaan Moosekselta.”

Kristittyä ihmiskuntaa on kuitenkin kaikkein karmalimpain rangaistusten uhalla vuosisatain läpi vaadittu uskomaan ja tunnustamaan, että niin hyvin Mooseksen kuin Jeesuksen opit ovat ehdotonta totuutta.

Kun yksinkertainenkin järki sanoi, että valkea ei voi olla samaa kuin musta, päivä samaa kuin yö, rak-

kaus samaa kuin viha, antaminen samaa kuin ottaminen, altruismi samaa kuin egoismi, niin *julistettiin ihmisen järki*, se, minkä avulla hän on voinut nousta ylemmäs eläintä, *sokeaksi, valheelliseksi*. Kun omatunto pani inholla vääryyden ja rosvouden oppia vastaan, niin *julistettiin omatunto epäluotettavaksi*. Ja niin rajattomasti on väkivalta osannut totuuden kahlehtia, että toden totta vielä tänä päivänä 19 vuosisataa siitä, kuin Jeesus oppinsa julisti ja sen kuolemallaan vahvisti, valhe herrastelee totuuden vaipassa, esiintyy kodissa, kadulla ja „Herran temppelissä.” Käsitys hyvästä ja pahasta on tullut niin himmeäksi, tieto oikeasta ja väärästä on niin sekaannuksissa, että kunnollisimpienkin ihmisten näemme eri olosuhteissa noudattavan erilaista siveysoppia. Mooses ja Jeesus esiintyvät kaikkialla sekasin niin kuin valkea ja musta väri sekoitettuina. Siksi onkin kaikkialla harmaata, keskinäkertaista, epäitsenäistä. Siksi ovat ihanteellisimmatkin pyrinnot takertuneina mammonaan, siksi uskaltavat rumimmatkin pyyteet tekopyhinä esiintyä aatteellisuuden kaapuun pukeutuneina. Siksi on edistyksen pyörä seisattunut, siksi on parempain aikain elähyttävä toivo himmennyt ja epätoivo astunut sijalle.

Mutta kehityshän näkyy tarvitsevan seisahduksia. Päivän työ kaipaa yön lepoa, Jumalan hyvyyden suuruus näkyy selvimmin vasta mammonan palveluksen korkeimmilleen päästyä. Sillä vasta täydellisessä pimeydessä valon arvo paraiten käsitetään.

Ei meillä siis ole syytä tulla toivottomiksi. Nähdessämme kehityksen lainen alhaalla materialismin pohjaa tavottelemassa, on meillä syytä toivoa sen pian

heilahtavan korkealle ihanteellisuuden harjalle. Sillä ei väärään suuntaan mennyt kulttuuri toki ole syvissä riveissä kytevää elämäntulta sammutetuksi saanut. Se on vaan odotellut sitä aikaa, milloin se pääsee väärän kulttuurin myrkyllisiä kaasuja polttamaan. Se aika on, niinkuin tiedämme, tullut. Sähköiset virtaukset kulkevat nykyaikana syvien rivien läpi, herättävät arvosteluhalia ja opettavat kansaa jälleen *järkeensä ja omaantuntoonsa luottamaan*. Mooseksen rosvo-opin turvissa temmeltävän kapitaalın sortamana, löytää työmies Jeesuksessa ystävänsä ja alkaa omin neuvoin oppia totuutta valheesta erottamaan. Aikaa vaan, niin on Jeesuksen ihana oppi vapautettu tuhatvuotisista kahleistaan ja kirkkaana, elähyttävänä tulee rakkauden evankeliumi taasen kaikumaan. Mutta Mooseksen oppi tulee väistymään kuin yö nousevan päivän tieltä.

Jos ihminen kehitystä tutkiakseen kasvattaisi lapsen niin, että kaikki mitä se näkisi ympärillään: huoneen seinät, vaatteet, huonekalut olisivat harmaita; jos sitä sitten täysikäiseksi asti pidettäisiin puolihämärässä, jossa ilma aina olisi tarkkaan samanasteista lämpöä, niin voisiko siten kasvatetun ihmisen saada sanoin selittämällä ymmärtämään, mikä on värinsä puolesta kaunis ja ruma, mikä kylmä ja lämmin? Jotta ihmisen elämä olisi alituista havaintojen tekemistä, oppimista, on hänellä luonnossa kaikilla aloilla nähtävänä äärimmäisiä vastakohtia. Alkaen päivän ja yön, kesän ja talven, kylmän ja lämmön vaihtelusta, siirtyy luon-

non verraton vastakohtain rikkaus äärettömän hienoihin vivahduksiin asti. Vaikka musta ja valkea ovat äärimmäisiä vastakohtia väreinä, tiedämme niitten väliin mahtuvan kaikkien muitten värien, sillä valkea sisältää itsessään kaikki värit. Vaikka yö ja päivä ovat äärimmäisiä vastakohtia, on yöllinen aamunsarastus jo päivää, ja viimeinen iltarusko on vielä päivän jatkoa, mutta toiselta puolen ei ole sitä päivää, missä varjot eivät yötä muistuttaisi.

Samaten on kesän ja talven laita. Kuinka selvä onkaan kesän lämpimän ja talven pakkasen eroitus. Mutta kuitenkin muodostavat ne kevään ja syksyn yhdistäminä yhden ainoan kokonaisuuden, jossa on mahdoton selvää rajaa vetää. Me saamme talvella usein nauttia valon rikkautta ja joskus kesällä väristä vilusta; takatalvista ja syksyisistä tuomenkukkimisista puhumattakaan.

Samaten henkiseläkin alalla. Raakuus ja valistus ovat vastakohtia, mutta raaimmankin kansan tavoissa löydämme valistuksen sarastusta. Vihan ja rakkaus ovat vastakohtia, mutta elämästä ja kuolemasta taistelevat soturit voivat kuitenkin osottaa toisilleen rakkautta, jota silloin nimitämme sääliksi ja jalomielisyydeksi; tiikeri ja kärppä osaavat nekin erottaa ystävänsä vihamiehistään. Plus ja minus ovat vastakohtia mutta plus'issakin voi mennä minukseen päin ja minuksessa ottaa plus-askeleita.

Itse asiassa on siis yössä päivää ja päivässä yötä, talvessa kesää ja kesässä talvea, on rakkaudessa vihan mahdollisuutta ja vihassa rakkauden mahdollisuutta. Plus on minusta ja minus on plus'ia. Eroitus on vaan

siinä, minnepäin katsotaan. Jos matka on Riihimäeltä Tampereelle, niin vapaa kyyti Toijalaan on plus'ia, mutta jos päästävä olisi Helsinkiin, niin on kyyti Toijalaan tietysti minusta.

Tämä asia pitää kuitenkin olla meillä selvänä, jos emme tahdo eksyä väärinymmärtämään ja väärinkäyttämään sitä keinoa raamatun ymmärtämiseen, mikä tarjoutuu asettamalla Mooseksen Jeesuksen vastakohdaksi.

Pää-asia tässä vertailussa on jokatapauksessa se, opettiko *Jeesus vaan juutalaisia vai koko ihmiskuntaa*. Jos hän syntyi pelkkiä juutalaisia varten, niin silloin sanottakoon hänen tosiaan tulleen täyttämään Moosekselle annettuja kontrahti-lupauksia, ja lepyttäneen Mooseksen ihmisellisen jumalan tyranni- maista vihaa, niinkuin kirkko lunastus-opissaan opettaa. Mutta jos hän tuli koko ihmiskuntaa varten, niin täydensi hän kaikkien niitten opit, joilla ihmiskunnan keskuudessa siihen asti oli jumaluutta ja elämän suurta salaisuutta koetettu selittää. Ja ihmiskunnan historiaa tarkastaessamme ei olekaan meidän vaikea havaita, että tosiaan tässä niinkuin kaikessa alemman luonnon ja ihmiselämän vaiheissa on löydettävä suurenmoista tar- koituksenmukaisuutta.

Se maaperä, jossa Jeesuksen jumalallisen opin siemenet pääsivät kukkimaan, ei suinkaan ollut juutalais- ten uskonnollinen ryytimaa, Talmud, ei. Aleksand- riassa, koko silloisen maailman keskipisteessä, missä länsimainen miehuus ja toimintakyky löivät kättä itä- maiselle syvämietteisyydelle, missä länsimainen käytän- nöllisyys ahmien otti vastaan itämaalaisten kokemuk-

set, siellä, missä tunnettiin yhtä hyvin Buddha kuin Plato, Zaratustra kuin Ammonin oppi, siellä kehittyi juuri Jeesuksen oppia vastaanottamaan „uusplatoonilaisuus”, jolla pääasiassa muu jo oli selvänä paitsi yksi: todistus siitä, että on tosiaan voinut olla olemassa „ihmisen poika”, joka sekä elämällään ja töillään että kuolemallaan näytti rakkauden-opin kelpaavan yhtä täydellisesti jokapäiväiseksi elämänohjeksi, kuin se tyydyttää uskonnollisen viisaustieteen korkeimmat vaatimukset, niinkuin ensivuosisatain suuret kirkkoisät juuri Aleksandriasta käsin todistivat.

Tältä kannalta Jeesus Natsarealaisen verratonta oppia käsittäessäni siis kysyn:

Mooses vai Jeesus?

toinen niistä kahdesta, mutta ei molemmat.

Kuka se alentaa Jeesuksen arvoa? Sekö, joka näkee hänessä luonnon kaikkien valolähteitten esiintyvän yhtenä ainoana päivänpaisteena, vai se, joka väittää, ettei hänen jumalallista kirkkauttansa voi nähdä oikeassa valossa ilman Mooseksen talikynttilää.

Minä en ainakaan epäile väittää, että nekin puutteellisetkin tiedot, mitä meille on oppimattomain kalastajain kautta Jeesuksen opista säilynyt, riittävät todistamaan meille, että „ajan täyttäminen” oli sen maljan kukkuralle nousemisessa, johon ihmiskunnan kaikki kulttuurikansat olivat paraimman mehunsa koonneet.

Vasta silloin kun Jeesuksen oppia tältä kannalta ruvetaan tutkimaan, ja huolellisesti erottamaan se Mooseksen ahtaista käsitteistä, tulee siitä se uskonto, joka voipi lämmittää yksityisiä rakastamaan viholli-

siansa ja ryhtymään sellaisiin toimiin, että kansainväliset verityöt loppuvat ja yhteiskuntajärjestys lakkaa nojaamasta kansalaisten epätoivoiseen kamppailuun toimeentulon puolesta.

Kirkosta luontoon.

Me tiedämme, että kirkon eri opinkappaleet ovat kiinni toisissaan, niinkuin patsaat palatsissa. Kaada yksi, niin koko palatsi alkaa hajota. Helveti-oppi riippuu ehtoollisopista, ehtoollisoppi lunastusopista, lunastusoppi luomistarina, luomistarina kansan tietämättömyydestä, kansan tietämättömyys sokeasta uskosta, sokea usko siitä, että ei osata omaa järkeä käyttää tutkimiseen, ja tämä kykenemättömyys taas sen siitä, että kirkko tuomitsee helvettiin sen, joka uskaltaa kirkon valheita epäilläkään vääriksi. Niin sitä sitten oravan tavalla pyörivän renkaan ympäri juostaan, kunnes uusi asukas on kypsä hullujen huoneeseen.

Ainoa keino tästä hirvittävästä valhe-verkosta päästäksemme on se, että me käännämme selkämme koko kirkolle ja alamme luonnon-tieteitten turvissa itse tutkia elämää.

Mutta tiedemiesten puoleen kääntyessämme on meillä uusi vaikeus edessä. Tiedemiehet ovat hekin enemmän tahi vähemmän kirkosta riippuvaisia. He eivät uskalla väittää ohjaavansa totuuden etsijää elämän ymmärtämisen lähteille.

„Mitä varten harjoitetaan tieteitä?” Tähän vastaavat nykyajan oppineet: „Tieteitten itsensä vuoksi”,

s. o. tehdään työtä työn vuoksi, eikä sitä varten, että saataisi jotakin hedelmiä. Mutta miksikä vastaavat nuo tiede-urheilijat tuolla tavalla? Siksi, että he eivät uskalla tunnustaa tieteitten oikeaa tarkoitusta, joka on:

„Tullaksemme tuntemaan ulkonaisessa luonnossa ja elämässä meiltä vielä enemmän tahi vähemmän salassa olevaa totuutta.”

Se tiede, joka ei pyri totuuteen, se menee pois totuudesta, menee valheeseen, eikä siis ole enää tiedettä, vaan puoskaroimista.

Vaikka kaikkina aikoina on ollut paljon oppineita puoskareitakin, on tieteitten harjoittajain suurmiehet aina johtaneet ihmiskuntaa askel askeleelta lähemmäs suuren luonnon-salaisuuden ymmärtämistä.

Niinpä ovat tieteet papistojen vainosta huolimatta yhäti ja yhäti pitäneet uskonnonkin alalla vireillä totuuden tulta, niin suurella tarkkuudella kuin pimeyden suojelijat ovatkin sitä ympäröineet siellä, mistä eivät ole kyenneet sammuksiin saamaan.

Mitä opettavat nyt siis tieteet luonnon suuresta salaisuudesta? Tässä eräitä tärkeimpiä piirteitä.

Fysiikka opettaa meille, että kaikkialla avaruudessa vaikuttavat samat luonnon lait, jotka pitävät koko avaruuden koneiston eheänä, säännöllisenä kokonaisuutena. Näistä laeista on huomattavin se laki, jonka vaikutuksesta kaikki luonnonkappaleet ovat alituisessa liikkeessä. Sen jälkeen tärkein on se, jonka vaikutuksesta niinhyvin suuremmat kuin pienemmät avaruuden kappaleet ovat kahden voiman vaikutuksen alaisina. Yksi voima pitää niitä kiinni jossakin keskipisteessä

(attraktioni voima): toinen pyrkii repimään siitä irti (repulsioni voima).

Tässä on meillä luonnon kehityksen pääilmiöt alkumuodossaan. Attraktioni voima on se, joka pitää huolta eheydestä, järjestyksestä, sopusoinnusta; repulsiooni voima on se, joka pyrkii repimään, hajottamaan, rakentamaan epäsointua. Mutta näitten molempien lisäksi on kolmas, tuo liike-voima. Se on kehitys, joka ei milloinkaa seisatu, se on se totuuden virta, joka „ei ole seisova rapakko vaan alituisen virtaava lähde.”

Kemia opettaa meille puolestaan, että

a) erilaisilla avaruuden aineilla (lentotähtien ja auringon valospectrumien avulla tiedetään, että aine on kaikkialla avuruudessa samaa vaikka eri ryhmityksissä) on valintakyky. Toiset ovat vastenmielisiä toisilleen, toiset myötätuntoisia (epäsointuisia ja sopusointuisia).

b) että kaikki kovat aineet voivat muuttua juokseviksi ja kaasumaisiksi aineeksi; ja päinvastoin kaikki kaasumaiset aineet voivat muuttua juokseviksi ja koviksi. Pää-asiallisena voimana näihin muutoksiin on lämpö, joka syntyy kovasta liikkeestä.

c) että — viimeisten tutkimusten mukaan — kaikkien ainemuotojen alkumuoto onkin pelkkä liikkeenä oleva voima.

Mutta kun me seuraamme kemian horjumattomia lakeja, niin näemme että kemiallisia aineita liikutellessa joudumme tekemisiin eräitten kemiallisten yhdistysten kanssa, joita kutsutaan fermenteiksi. Näillä on se ominaisuus, että kun ne joutuvat alkuaineitten seosten kanssa tekemisiin, niin ne aikaan saavat n. k. käymisen (esim. taikinassa). Tämä käyminen taas on

todistettu kemiallisten aineitten järjestymiseksi kasviliseen kehitykseen. Ne mikro-organismit ja bakteriat, jotka tällä laajalla ja yhäti vielä kesken olevalla työalalla ovat tiedemiehen tarkastuksenalaisina, eivät enää kuulu kemiaan, vaan siirty työ huomaamatta ja rajaa jättämättä kasvikuntaan.

Kasvitiede sitten, erikoisesti kasvikuntaa tarkastaessaan, opettaa meille, että valintakyky täällä jo alkaa olla huolellisempaa. Sellainen kasvi, jossa jo miljoonat mikro-organismit ovat yhtyneet yhdeksi järjestyneeksi olennoiksi, valitsee ilmanalaa, lämpöä, kosteutta; jopa on niinkin tarkka eräissä kehittyneemmissä tapauksissa, että kuolee pois, jos se esim. joutuu vastenmielisen (epäsointuisen) kasvin naapuriksi.

Mutta tuolla pienois-luonnossa mikro-organismien ja bakterioitten seassa me löydämme lukemattoman määrän erikoista lajia olentoja, jotka meistä näyttävät alkukehitysasteellaan hyvin vähän eroavan kasvikunnan alkuolentoista.

Sen sijaan, että katsottaisiin luonnollisen kehitysoopin todistamiseksi olevan tarpeen sellaisen kasvin löytäminen, mikä vielä toisella jalalla olisi kasvikunnassa, toisella eläinkunnassa, on mahdoton enää sanoa, missä kasvikunnan ja eläinkunnan raja oikeastaan on. Sillä sitä ei ole olemassa.

Mitä opettaa meille nyt *eläintiede*? Se opettaa, että valintakyky yhäti kehittyy. Eläin ei tyydy enää valitsemaan yksinomaan valon, lämmön ja ravinnon välillä. Se valitsee mukavuuksien, nautintojen välillä. Se herkuttelee. Ja sillä on oikeus siihen. Sillä joskin sillä on melkoinen vapaus ulkonaisessa valitsemisessa,

täytyy sen ehdottomasti noudattaa vaistonsa luonnonmukaisia määräyksiä, joten sillä ei ole mitään vastuunalaisuutta.

Huomattavin ilmiö mikä eläinkunnassa jo astuu näkyviimme on „aviovalinta”, jonka Darwin kumoamattomasti todistaa. Tämän aviovalintalain kautta ne aina kehityskulun mukana korkeamman eläinrodun etevimmät löysivät toisensa ja pariutuivat, alottaen uuden rodun. Niinpian kuin tällainen uusi rotu oli päässyt taatulle taimelle, hävisi se välirotu (vedenpaisumisella, rutolla tahi muulla sellaisella) joka sen yhdisti alempaan rotuun, ja sekaantumisen mahdollisuus siten katkesi.

Millä tavoin se ensimmäinen itsetietoinen olento, jolle valkeni tieto hyvästä ja pahasta, ja siis myös edesvastuusta, löysi vertaisensa naisen, siitä meillä ei ole taattua tietoa. Ei ole mikään mahdottomuus, että hänen nimensä oli Adam. Mutta että se naikkonen, jonka kaitselmus oli katsonut hänen vertaisekseen, olisi tehty hänen kylkiluustaan, se jo kylliksi osottaa, kuinka lapsellisella kannalla olleella ihmiskunnalle tuo itsessään soma luomistarina oli aiottu.

Ilmeistä on, että tarina Noakista on hämärä muisto alemman rodun häviämisestä ja seuraavan alkamisesta. Ja näin sitä näkyvä luonto on yhäti kulkenut, nousten äärettömien aikakausien mukana rotu rodulta suurempaan valinta-kykyyn, tietoon, valtaan, vastuunalaisuuteen ja henkisyyteen. Ja kun nykyisen rodun kehitysaika on päättynyt, niin siirtyvät ne, jotka ovat kehittäneet kylliksi henkistä valintakykyänsä, taa-sen korkeamman rodun kantajoukoksi, päästen näke-

mään kirkkautta, jonka rinnalla nykyisen rodun tieto on kuni vahakynttilän valo sähkönn rinnalla.

Tässä jo pääpiirteet luonnon kehitysoista. Tuntuvatko ne hullutuksilta luomistarinan rinnalla? Jos tuntuvat, niin pitäköön lukija kaikin mokomin kiinni kirkon opista. Jos eivät tunnu, niin lähteköön ulos kuolleesta kirkosta elävään luontoon etsimään elämää. Kuitenkin on edellä oleva selitys vielä perin yksipuolinen jo siihenkin nähden, että siinä jälleensyntymisopin merkitys on tahalla jätetty pois alottelevan ajattelijan ensi askeleita helpottaaksemme.

Kehitysopin pääpiirteet.

„Alussa oli logos, logos oli Jumalan tykönä, Jumala oli logos”, sanoo se aleksadrialainen oppinut, jonka luullaan kirjoittaneen Johanneksen evankeliumin. Minä tahtoisin sanoa tuon perusväitteen näin: „Alussa oli Henki, Henki oli Jumalassa, Jumala oli Henki.”

Kaikki, missä on elämää, on Hengestä, elämän eri muodot, aineellisetkin, ovat Hengen eri ilmauksia.

Miten ymmärtäisimmekään luonnon hievahtamattomaa tarkoituksenmukaisuutta, kuinka voisimme tajuta elämän jumalallista suurenmoisuutta yhtä hyvin pienimmissä hiukkasissa kuin mahtavissa avaruuden kappaleissa, jos tyytyisimme oletamaan niitten vaan tottelevan jotakin Korkeimman niille määräämiä lakeja. Kaikkialle ulettava Henki se itse niinä elää ja vaikuttaa aivan samalla tavalla kuin me ihmiset pientä hiukkas-maailmaamme (ruumista) johdamme ja henkemme mukaan muodostamme.

Me tiedämme, mitenkä mineraalit ovat juoksevista aineesta koviksi jäähtyneet, tiedämme myöskin, että on ollut aika, jolloin ne eivät olleet ehtineet juoksevaankaan muotoon, vaan kaasumaisina hiukkasina

muitten alkuaineitten seassa täyttivät avaruuden. Rajoitetuista voimistaan huolimatta, on ihminen tutkimustensa avulla saanut selville tärkeän sarjan ijan-kaikkisuuden kehityksestä, näyttäen toteen, että se, mitä me aineeksi nimitämme, on ollut sen hienompaa, sen henkisempää, minkä kauemmas ijankaikkisuuden entisyyteen pääsemme tunkeutumaan. Pyrkiessään sen salaisuuden perille, miten ajatuskoneistomme solujen avulla toimii, on aivojen tutkija huomannut, että minkä kauemmas pienuuteen päin hän suurennuslasin avulla pääsee, sen pienempiin osiin hajoaa tutkittava näkö-ala. Mitä todistaa se? Sitä, että tiedemiehen lopulla, pääs-tyään kylliksi pieniä aivojen osia tarkastamaan, täytyy joutua hengen salaperäiselle alueelle. Arvattavasti ei hänen tarvitse suurennuslasin avulla päästä tunkeutu-maan solumaailman salaisuuksiin kovinkaan kauas nykyisen pienuusrajan tuolle puolelle, niin hän jo voipi ottaa sellaistaikin aivotoimintaa selittääkseen, jota me nykyjään pidämme puhtaasti henkisenä.

Aivan samalla tavalla voimme, avaruuden alku-aineen kehitystä taaksepäin seurattaessa, lopulla aja-tella saapuvamme sille alalle, missä puhdas henkiolento liikkuu, ja me tulemme silloin käsittämään, ettei aine olekaan muuta kuin yksi Hengen ilmausmuotoja, yksi sen monista ominaisuuksista. Meidän ei tarvitse aja-tella ainetta kaukaisimmassa ijankaikkisuudessa sellai-seksi omintakeiseksi elementiksi, miksi me ihmiset sen tunnemme. Evankeliumin kirjoittajan mukaan on siis täysi syy väittää: „Alussa oli (vaan) Henki, Henki oli Jumalassa, Jumala oli Henki.”

Vaikea on meidän ajatella Hengen ominaisuuksia. Mutta mitäpä jumalallisempaa, ijankaikkisempaa ominaisuutta voimme korkeimmalle käsitteistämme omistaa, kuin pyrkimyksen kaukaista ihannetta kohti. Siitä lähtiessämme voimme kaikesta muustakin antaa totuutta janoovalle itsellemme tyydyttävän selityksen. Syytä on meillä olettaa, ettei *tämä* nykyinen aineellinen kehityskausi olekaan Hengelle ainoa, vaan yksi monesta kehityskaudesta, joitten läpi Henki omaa ihannettansa kohti pyrkii.

Niinkuin me ihmiset tunnemme tyydytystä pyrkinessämme valoa kohti siksi, että me tunnemme, mikä valottomuus on, osaamme ilolle antaa oikean arvonsa tietäessämme, mille suru tuntuu, ymmärrämme rakkauksen ääretöntä voimaa täydelleen, saatuaamme ensin vihan armottomuutta kokea, niin Henkikin sulki ikäänkuin itsensä ulkopuolelle sen, mikä hänen ominaisuuksistaan on äärimmäinen, loi oman olemuksensa vastakohdan, aineen.

*

Aine esiintyi ensin hienona utuna, jossa elämä oli vaan liikevoimana; alkoi sitten jakaantua äärettömiin uturyhmiin, jotka rupesivat hitaasti tiivistymään. Vähitellen kehittyivät nämä kaasumaisiksi aineryhmiksi, jotka kukin jatkoivat hiljaista kehitystään. Erilaiset hiukkaset niissä alkoivat lähennellä mieleisiänsä tovereita, ruveten siten muodostumaan erilaatuisiksi alkuaineiksi. Nämä taasen vuorostaan vaikuttivat uusien suhteitten syntymiseen, ja kun se aurinkokunta, jonka

kehitystä me voimme lähemmin seurata, oli ehtinyt jakaantua pallomaisiin osiinsa, sai mineraalien kehitys vihdoin alkunsa.

Moninaiset ovat luonnon eri muodot ja vivahdukset jo tällä kehitysasteella, mutta kuitenkin oli mineraalienkin aikakausi vaan pohjakerros niille kehitysmuodoille, jotka aineessa piilevä Henki maanpinnalle nostatti.

Mineraalit jäähtyivät, maan pinta kovenemistaan koveni, irtaantuen niistä hiukkasista, jotka sen ympärille ilmakehyksen muodostivat. Maan eri suhteet eri vuoden aikoina auringosta leviävään lämpöön vaikuttivat vuoroin sateita, vuoroin kuivuutta, jolloin kaikki edellytykset uudelle kehitysmuodolle oli tarjona. Kasvikunnan vuoro oli tullut, sen alimmat olennot saivat niin sanoaksemme persoonallisen elämän.

Meidän ei tarvitse seurata sitä äärettömän pitkää kehityskautta, jonka etevimmät kasvi-olennot tarvitsivat siirtyäkseen alimmista kasvikunnan muodoista korkeampiin muotoihin. Kehityksen suunta on selvä. Sen edistyneempiä kasveja alkaa luonto tuottaa, minkä korkeampia muotoja niissä asuva Henki kehitykseen vaatii. Ne ovat olennoita, jotka voivat menettää elinvoimansa, s. o. niissä asustava Henki voi siirtyä pois, laskien olennon raukeamaan raa-aksi aineeksi jälleen, kun sen vaatimuksia ei tyydytetä. Tiedämmehän etelämailla löytyvän kasvin, joka veden puutteeseen jouduttuaan voipi lähettää ulottimen etsimään vettä pitkään matkain päästä. Se osottaa jo liikkumishalua. Ja onhan meillä aliuiseen tilaisuus nähdä, miten usea kasvilaji, jolta syystä tahi toisesta alkavat loppua ela-

tusaineet siltä paikalta, mihin se alkujaan on juurtunut, lähettää juurensa maan pintaa pitkin tuonnemmaksi ja siirtyy uusina vesoina lopulta itsekin sinne. Siis se jo muuttaa olopaikkaansa, vaikka tämä siltä käykin vielä hitaasti ja hankalasti.

Korallilla ei myöskään vielä ole vapautta, mutta se luetaan jo eläimiin. Läheinen korallin sukulainen simpukka sen sijaan on jo ryöstäytynyt vapauteen, mutta merkkinä entisestä kehitysmuodostaan täytyy sen hinata raskasta ainekuormaa mukanaan. Sen serkku taasen, etana, on vapautunut siitäkin haitasta ja liikkuu jo vapaana eläimenä luonnon antimia nauttimassa. Kehitystä, jota näillä esimerkeillä olen kuvannollisesti koettanut selittää, näemme kaikkialla. Varsinaiset välimuodot kyllä kuolevat pois, jotta ei sukujen sekaantuminen voisi tapahtua, mutta sukulaisuuden merkit ovat selvinä jälellä.

Sen korkeammalle kehitys täten nousee, minkä enemmän Hengen vaatimukset kasvavat, pyrkiessään yhä alistamaan ainetta palvelijakseen. Korkeammilla kehitystasasteilla olevista eläimistä näemme, ettei niitten sisällisenä määrääjänä enää ole pelkkä huoli toimeentulosta, vaan alkaa niissä uusi voima päästä näkyviin. Tosin huomaamme jo kasvikkunnankin korkeammilla olennoilla olevan vaistomaisen kyvyn alkua, mutta vasta korkeammilla eläinasteilla näemme vaiston pääsevän täyteen kehitykseensä. Vaistomainen pyrkimys suvun lisäämiseen kehittyy näissä uudeksi mahtavaksi voimaksi, joka anastaa käskyvallan yli koko olennon. Vietit nousevat määrääviksi. Nautinnon himo herää. Puollustus ja hyökkäyskyky kehittyy, joista pelko,

ahneus, kateus ovat tuloksia. Kärsityt tappiot opettavat heitä varovaisuuteen, viekkauteen ja katoon. Me näemme heissä iloa ja onnellisuutta, jopa ikävää ja suruakin. Ja seuratessamme tarkemmin heidän elämäntapojansa, huomaamme pian, että heissä on jonkun verran ymmärrystäkin.

Kaikkein korkeimmilla kehitysasteilla löytyy eläimiä, jotka saattavat oman ruumiinsa alttiiksi viholliselle velvollisuuden tunnosta, kärsivät vilua ja nälkää rakkaudesta, jopa asettuvat kuolemaan surusta isäntänsä haudalle.

Eläimen kehitysasteella on Henki siis noussut uuteen ilmaismuotoon. Vietit, intohimot ovat nyt elämän ylinnä määrääjänä, jopa, niinkuin olen osottanut esiintyy Henki jo ymmärryksenä vieläpä velvollisuuksiansa täyttämään pakottavana omanatuntonakin.

Olemme tällä tavoin seuranneet Hengen voittoisaa kulkua luonnon kehityksessä itsetietoisen persoonallisuuden rajalle. Voidaksemme käsittää, miten kehitys tästä ottaa seuraavat tärkeät askeleet, tulee meidän tutustua siihen tärkeään lakiin, joka jo eläinkunnan kehityksessä on yhtenä tärkeimmistä.

Aviovalinta se on, mikä luonnon eri olentolajeista kasvattaa korkeampia muotoja. Minkä korkeammat eläimen henkiset lahjat ovat, sen huolellisempi on se valitessaan itselleen aviota. Se, joka ei omassa toveripiirissään löydä vertaistaan, hakee itselleen avion tuonnempaa, ja polvi polvelta nousee siten kunkin heimon keskuudessa valiosukuja, jotka suurempien lahjojensa avulla pääsevät yhä nopeammin nousemaan, kunnes heidän jälkeläisensä eivät enää tunnusta koko vanhaa

heimoaan sukuunsa kuuluvaksikaan, lakkaavat alempien sukuhaarojen seasta aviota ottamasta ja saavat siten oman nuoren rotunsa yhä enemmän jalostumaan. Välirodot, jotka eivät pääse ylimmän kanssa sekaantumaa, yhtyvät alempiin ja katoavat. Tällä tavoin aikakausien kuluessa uudet, entisiä ehommat rodut nousevat kehityksen etujoukkoina kulkemaan, mutta vanhojen edistyskulku seisattuu.

Siten on luultavasti ihmiskunnan alin rotu nousut eläinkunnasta. Mikä aikoja sitten kadonnut korkealle kehitysasteelle päässyt eläinlaji se näyttäytyi tarkoituksenmukaisimmaksi asunnoiksi korkeampia fyysillisiä toimintavälikappaleita tarvitseville henkilöille, ei meidän ole helppo varmuudella sanoa; eikä meidän tarvitsekaan sillä itseämme vaivata. Tähän eläinkunnasta jaloimpaan sukuun alkoivat aistimusten elämään pyrkivät siirtyä, nostaen sen vähitellen maanpallon hallitsevaksi sukukunnaksi ja Henki pääsee luomaan ainemaailmaan uusia elämänmuotoja korkealle yli sen, mihin sen siihen asti oli onnistunut ainetta kehittää.

Eläimissä näimme viettien olevan päämahtina, mutta siellä täällä pilkistaa jo, kuten olen näyttänyt, näkyviin varteenotettava ymmärrys. Se kokemus keskinäisen avuliaisuuden hyödystä, minkä esim. apinain, muurahaisten y. m. edistyneimpäin eläinten elämässä tiedämme niin tärkeäksi seikaksi, se se luonnollisesti johti ihmisenkin ottamaan ensimmäiset askeleensa yhteiskunnallisiin oloihin. Ja kun ulkonaiset vaarat hyvin aikaisin pakottivat alku-ihmisiä pysymään koossa, sai ymmärrys keskinäisen vuorovaikutuksen kautta

yhä uutta harjoitusta, ja jo teki hän ensimmäiset keksintönsä, joitten kautta hän turvasi asemansa eläimiä ja pahimmin ahdistavia luonnon voimia vastaan.

Mutta opittuaan luonnon ilmiöitä vaarinottamaan ja niitten mahtavuutta käsittämään, alkoi toinenkin ominaisuus ymmärryksen rinnalla pyrkiä selviytymään.

Luonnon mystillinen, salaperäinen puoli se nähtävästi aikasin veti ihmiskunnan huomion puoleensa ja valtasi sen kokonaan. Käsittämättä luonnon tavallisia ilmiöitä, näki ihminen, alettuaan havaintoja tehdä ja niitten syitä miettiä, ihmeitä kaikkialla, puhumattakaan niistä aave-ilmiöistä, jotka vielä tänä päivänä odottavat tutkivan tieteen selitystä. Siksi alkoi ihmisessä jo silloin alkuasteilla herätä aavistus siitä, ettei luonto hänen ympärillään ollutkaan vaan kiviä, kasveja, eläimiä, vaan oli kaiken tuon takana näkymättömän, mahtava olento, jonka edessä ihmisen oli nöyrytyminen. Tämä aavistus ja siitä johtuva vastuunalaisuuden tunne se saattoi ihmisen alimmilla kehityksasteilla kumartamaan käärmee, krokotiilin, tulen, ukkoson, auringon edessä. Niinkuin lapsi tarvitsee toimintahaluiselle mielikuvitukselleen jotakin näkyvää perustaa, mutta tyytyy iloitsemaan ja rakentamaan tuulentupiaan, kun se saapi käteensä edes puupalikan, joka on leikattu hiukan ihmisen muotoiseksi, niin alkuihminenkin, tuntiessaan hengessään kaipuuta päästä näkymättömän luonnon Hengen yhteyteen, tyytyi kumartamaan minkä mahtavan luonnonilmiön edessä hyvänsä, kunhan se vaan vaikutti hänen mielikuvitukseensa kyllin voimakkaasti. Siksi huomaa mekin, että ihminen, polvi polvelta, rotu rodulta noustessaan ja kehittyes-

sään, yhä pitää pääpyrintönään luonnon salaperäisten voimain palvelemista. Vähemmän huolii hän kysyä: miksi? Hän tyytyy siihen, että hän askel askeleelta pääsee luonnon voimia hyväkseen käyttämään. Hän nauttii hiljaisesta haaveksimisesta luonnon helmassa. tuntematta tiedon ja toiminnan halua. Siksipä vaipuu hän vihdoin uneliaaseen saamattomuuteen, joka raukasee hänen kehityskykynsä kokonaan. Siksi ovat vanhat itämaiset kulttuurikansat, hinduit ja kiinalaiset, joitten esi-isät jo ikivanhassa muinaisuudessa pääsivät sukel-tamaan syvälle luonnon salaisuuksiin, seisattuneet kehityksessä ja jääneet alemmaksi ihmisroduksi, johon myöhempäin rotujen näyttää olevan mahdoton se-kaantua.

Mutta itämaisen kehityksen seisatuttua ei Henki ole kulkuaan seisauttanut. Kun aasialainen rotu ei tarjoa edistyneille sieluille elinvoimaisia tyyssijoja, niin ovat ne alkaneet pyrkiä, kuni vesat vanhan puun kuivetta, muualla näkyviin ja niin on kehitys Euroopassa avannut itselleen uuden suunnan. Kreikassa ja Roossa rakentui fyysillisen voiman ja persoonallisen tahdon nojaan uusi kulttuuri. Pysyen niin vieraana kuin mahdollista haaveilemiselle ja mystisismille, tunnustaa tämä vaan sen, minkä se itse ymmärtää ja voipi toteennäyttää. Voimakkaan tiedon ja kunnianhimon kannustamana on se voimistumistaan voimistunut. Ja saatuaan kansain vaelluksen kautta raikasta elinvoimaa ja pulppuvaa toimintahalua, on tämä kylmän järjen kulttuuri askel askeleelta edistynyt, nostaen vihdoin ihmiskunnan uuden ajan tieteyden ja keksintöjen huipulle.

Nyt kun länsimainen tutkiva tiede omin neuvoin alkaa päästä niille luonnon salaisuuksien lähteille, joista itämaiset viisaat jo vuosituhansia sitten ovat ammentaneet, ymmärtämättä kumminkaan niitten „syntyjä syviä”, voipi sanoa ihmiskunnan päässeen sille kehityksasteelle, että molempain suurien kulttuurien varsinainen yhtyminen on mahdollinen. Länsimaisen tieteen ei enää tarvitse neuvottomana väistyä itämaisten ihmeitten edestä, vaan se koettaa jo sekä paljastaa vaikeimpiakin silmänkääntäjäin temppuja, että tarttua matemaattisella perusteellisuudella niitten luonnonlakien tutkimiseen, joitten avulla todelliset „ihmetyöt” ovat mahdollisia.

Mutta jos nyt palaamme tarkastamaan, millä kannalla näitten kulttuurivirtausten pyörteessä Hengen taistelu yksityisissä olennoissa esiintyy, niin huomaamme helposti, että, huolimatta niistä uusista oloista, joihin ihminen kehittyneen järkensä avulla on itsensä kohottanut, Henki hänessä yhäti jatkaa samaa taistelua, mitä alemmassa luonnossa olemme tarkastaneet. Vaikka hän, näet, muissa suhteissa onkin äärettömästi noussut luonnon tilasta ylöspäin, masentaen käskynsä alaiseksi yhden luonnon voiman toisensa jälestä, ei eurooppalainen kulttuuri ole vielä tehnyt paljon mitään vapauttaakseen ihmistä niistä kahleista, joissa eläinkannalta perityt vietit ja intohimot häntä pitävät. Ihminen on hankkinut itselleen uusia henkisiä kykyjä, mutta perin harva on tehnyt sanottavasti työtä irtaantuakseen siitä painolastista, joka estää häntä lentämästä uusien lahjojensa avulla korkeuteen.

Eurooppalainen kulttuuri on niinkuin aasialainenkin mennyt yksipuolisuuteen ja joutunut ristiriitaan luonnon lakien kanssa, josta pelottavat yhteiskunnalliset mätähaavat ovat seurauksia. Yksityiset kulttuuri-ihmiset taas ovat kylmää järkeä jumaloidessaan ja vallitsevia kieroja yhteiskunta-oloja ihaillessaan, joutuneet ristiriitaan sen voiman kanssa, joka kutakin meistä yhdistää luonnon suureen Henkeen, omantuntonsa kanssa. Ja taistelu ei ole helppoa.

Elämän tarpeitten tyydyttäminen on jo eläimellä nautintoa. Ihmisessä on taipumus nautintoihin monta vertaa suurempi ja monipuolisempi, sillä hänen aistimensa ovat hienonemistaan hienonneet, kehittäen nautintokyvyn yhä syvemmäksi ja perinpohjaisemmaksi. Siksipä voi intohimojen voima, jos se saa esteettömästi kehittyä päästä ihmisessä mahtavuuteen; joka kammottaa. Tiedämmehän ihmisiä, joilla elämäntarpeitten ja mielitekojen tyydyttäminen on kaikki kaikessa. Heidän elämänsä on kyllä ulkonaisesti kehittynyttä ihmiselämää, he käyttävät etevästi järkeänsä, mutta sen pyrintöjä ei jalosta elävän omantunnon valo. Ne sellaiset näyttävät tosiaan katkaisseen kokonaan sen suonen, joka yhdistää ihmisen Hengen alkulähteeseen. Mutta näin kauas pimeyteen painuneita on toki perin vähän. Suunta, mihin kehitys kaikista esteistä ja kompastuksista huolimatta pyrkii, on selvä.

Henki pyrkii nyt vapautumaan viettien ja intohimojen orjuudesta, tahtomatta kumminkaan luopua niistä kokemuksista, joita se pitkällä matkallaan on tehnyt. Se ei pyri palaamaan, niin sanoakseni, viat-

toman karitsan kannalle, sillä silloinhan sen pitkä matka olisi tarkotukseton. Eläimellisistä ominaisuuksista irti pyrkiessään, ottaa henki niistä jokaisesta kalliin helmen talteen. Voisimme esimerkiksi sanoa, että viekkaus puhdistuu neuvokkuudeksi, uteliaisuus tiedonhaluksi, orjamaisuus kärsivällisyydeksi, itsepäisyys tahdonlujuuksi j. n. e. *) Näitä ominaisuuksia ei karitsa omista, sillä ne ovat opittavissa vasta tutustumalla viattomuuden vastakohtiin „syömällä pahan tiedon puusta.” Säilyttäen täten perinnölliset ominaisuutensa ainoastaan jalostuneimmassa muodossa, irtaantuu ihminen siitä sielun kuonasta, jota siihen alemmilla asteilla on takertunut.

Kasvikunnassa oli ainoana huolena toimeentulo, eläinkunnassa pääsivät vietit määrääviksi ja korkeimmassa ihmisessä alkaa nyt omatunto nousta valtaistui-melle. Se ei salli ihmisen enää pitää huolta yksin-omaan itsestään, vaan huomio alkaa yhä enemmän kääntyä muihin ihmisiin, kaikkiin ihmisiin, koko luon-toon, niin, pyrkimiseen ihannetta, sitä suurta käsittä-mätöntä kohti, jota, vastaavampaa käsitettä ilmasevan sanan puutteessa, on nimitetty meidän kaikkien Isäksi. Tämän luonnon Isän yhteyteen pyrkivä ihminen ei voi iloita, ei nauttia, jos hän näkee toisten olevan onnetto-mia; hän alkaa etsiä nautintoa, tyydytystä muitten kär-simysten lieventämisessä. Ja minkä enemmän hän tälle taipumukselleen antautuu, sen suuremmaksi kasvaa tarve. Se kielto, mikä ihmiselle oli vaan „älä tapa” ja joka sitten muodostui kielloksi „älä tee pahaa”,

---

*) Lue Pohjustuksia. Kirj. Matti Kurikka.

kirkastuu nyt käskyksi „tee hyvää” ja pakottaa ihmistä uupumattomaan työhön, uhrauksiin muitten ihmisten hyväksi. Huolehtien omasta huomisestaan luopuu yksi vaan siitä, mitä hän välttämättä ei tarvitse, mutta toisessa voimistuu omatunto niin vaateliaaksi, että pakottaa luopumaan kaikesta omaisuudestaan; sillä hän ei löydä rauhaa, niin kauan kuin hän tietää elävänsä mukavammin kuin yksikään hänen lähimmäisistään. Fransiscus Assicilainen luopui kaikesta, mitä yhteiskunta hänelle tarjosi, rikkaudesta, nautinnoista, kuniasta, saadakseen omantuntonsa mukaisesti palvella ihmiskuntaa. Jeesus Natsarealainen vihdoin antoi ristiinnaulita itsensä nähdessään, ettei hän ilman kuolemaa voisi avata ihmisten silmiä totuutta näkemään.

Olemme ny päässeet siihen, jossa Henki meidän seassamme nousi jumalalliseen täydellisyyteen. „Rakastakaa vihollisianne, tehkää hyvää niille, jotka teitä vihaavat; siunatkaa niitä, jotka teitä kiroilevat; rukoilkaa niitten edestä, jotka teitä vahingoittavat.”

Hän kyllä näytti ihmiskunnalle tien ihannetta kohti jo silloin kun länsiminen ja itämainen kulttuuri Syyrian kauppateitten varsilla olivat kohdanneet toisensa — kun „aika oli täytetty” — mutta ihmiskunta ei silloin vielä ollut kypsynyt lähtemään hänen oppinsa turvissa onnellista tulevaisuutta kohti. Ainoastaan hänen ulkonaiset työnsä silloinen ihminen käsitti, ei hänen oppiansa. Mutta niin vaillinaisena ja ristiriitaisesti käsitettynä, kuin hänen oppinsa onkin esitetty niissä alkuperäisissä käsikirjoituksissa, jotka ovat meille säilyneet, riittävät ne kuitenkin osottamaan,

miten ihmisen on elettävä, jotta Henki hänessä pääsisi nousemaan täydellisyyteen.

Että hän todella neuvoi ihmistä jokapäiväisellä elämällä, Isän tahdon täyttämällä, s. o. hänessä vielä vallalla olevien eläimellisten voimien nöyryyttämällä, pyrkimään täydellisyyttä kohti, siitä tulee jokainen vakuutetuksi, tutkiessaan, mikä oli hänen oppinsa läpikäyvänä perusaatteena. Ja ettei hän pannut ihmisen kohtaloa kuoleman jälkeen lopullisesti, ijankaikkisesti riippuvaksi tästä lyhyestä ajan heilauksesta, minkä ihminen viettää maan päällä tuhansien ulkonaisten vaikuttimien ruhjomana, sen lausuu Jeesus selvään opilaan „uudestasyntymisestä.”

„Tuuli puhaltaa, kussa se tahtoo ja sinä kuulet sen humun, vaan et tiedä, kusta se tulee tahi minne se menee: samaten on jokaisen hengestäsyntymisen laita”, sanotaan Johanneksen evankeliumissa Jeesuksen itsensä lausuneen ja vähäistä ennen: „Ellei ihminen synny vedestä*) ja hengestä niin ei hän taida Jumalan valtakuntaan päästä.”

Missä ihmishenki on niinä väliaikoina, joka kuluu kuoleman ja uudestasyntymisen välillä, sitä ei meidän ole mahdoton ajatella, jos lähdemme vastausta etsimään luonnon tarjoamista esimerkeistä. Mitä kaipaakaan kasvi kuuman päivän jälkeen? Rauhaisaa yötä. Mitä odottaa luonto yhtämittaisen, raikasta elinvoimaa uhkuvan kesän jälkeen? Pitkää talvenlepoa. Mitä kaihoaa se, joka on ikänsä taistellut ja kärsinyt? Rauhaa, rakkautta.

---

*) Vesi oli vanhain Kreikkalaisten käsityksen mukaan se alkuaine, mistä kaikki muu oli muodostunut.

Jos luonnonlait ovat Jumalan lakeja, niin tarvitseeko epäillä, millaiseen olotilaan ihmishenki pääsee, irtaannuttuaan raihnaisesta ainetaakastaan?

Mutta se siitä.

Siirtykäämme takasin Hengen taistelua aineen kanssa seuraamaan.

Ensi kysymyksemme on nyt, mitenkä voimme ihmiskunnan tulevaisen kehityksen suuntaa määrätä. Eikä se meille ole mahdotonta. Kun fysiikan ja matematiikan alalla voimme yhdestä osasta saamiemme tietojen nojalla tarkalleen määrätä kokonaisuuden, niin miksi emme tällä alalla voisi.

Me olemme nähneet, että kaikki inhimillinen kehitys on ollut Hengen taistelua aineen ominaisuuksia vastaan, sen vapautumista aineen tuottamista kahleista. Jos voimme määritellä, mitkä ne kahleet ovat, jotka henkisyYTEEN päin pyrkivää ihmisolentoa kammitsoivat, niin saamme selvän koko tulevaisuuden kehityksen suunnastakin.

Nykyisessä olotilassa täytyy ihmisen tyytyä muodostamaan käsityksensä viiden aistimen tajuntakyvyn mukaan, vaikka hän on tieteittensä avulla kumoamattomaksi todistanut sen, että aistimet häntä koko ajan pettävät. Hän näkee kiintonaaisia kappaleita, joita ei ole laisinkaan olemassa, sillä opettaahan meille pelkkä suurennuslasi, ettei löydy laisinkaan ehdottomasti kovia kappaleita, vaan ovat kaikki aineet: metallit, puu, luu aivan niinkuin vesi ja höyrykin pelkkiä aineryhmiä avaruudessa. Vesipisarassa pienet hiukkaset hyrräävät toinen toistensa ympäri suhteellisesti yhtäpitkien välimatkain päässä niinkuin taivaankappaleet. Näyttävät-

hän meistä ääni, lämpö, valo, luonnon keikkein erilaisimmilta ilmiöiltä, ja kuitenkin tiedämme niitten syntyvän ainoastaan erilaisista liikkeistä. Toiselta puolen taasen tuntee ihminen mahtavia luonnon voimia ja hallitsee niitä, tietämättä kumminkaan, mitä ne oikeastaan ovat, niinkuin sähkö, magneetti, hypnoosi. Ja kaiken tämän lisäksi saa hän joka hetki kurkistaa avaruuteen, jonka rajattomuus häntä pyörryttää, eikä hänellä kuitenkaan ole vähintä toivoakaan tuon arvoituksen selittämiseen aistimiensa nojaan rakennetulla käsityksellään. Tarvitseeko siis vastata kysymykseen, mistä ihmisolento pyrkii vapautumaan? Jos nykyinen elämänmuoto vielä rakentuu vaillinaisille käsitteille, niin täytyy toki kehityksen tarjota ihmiselle olotiloja, joissa hän näkee täyden todellisuuden. Kun tämä elämä kasvattaa vaan kysymyksiä, joitten suorittamiseen etevimmät ihmisolennot turhaan uhraavat itsensä, niin on meillä toki syytä odottaa korkeampaa kehitysastetta, jolla vastaukset ovat löydettävissä.

Ihmisen on siis vapauduttava niistä kahleista jotka estävät häntä totuutta näkemästä. Hänen on vapauduttava aistimiensa rajoituksista.

Että ihmishengellä tosiaan on laveammat aistinvoimat, kuin se ainekoneisto, jonka avulla hän tavallisissa oloissa toimii, siitä on meillä selviä todistuksia.

Säännöllisissä oloissa huomattavin todistus ihmisessä piilevistä ja ainoastaan silloin tällöin esille pulpuamaan pääsevästä henkisistä voimista on n. k. inspiratsioni.

Suurien hengenmiesten elämäkerroista, joissa heidän sieluelämänsä kuvataan, näemme, mitenkä he suurimmat työnsä, puheensa, kirjoituksensa, taideteoksensa, sävellyksensä ovat luoneet sellaisina hetkinä, jolloin he ovat aivan kuin antautuneet toisen heille itselleen käsittämättömän voiman johdettaviksi. Moni heistä selittää, ettei hän itse inhimillisin voiminensa ole luonut suurimpia nerontuotteitansa, vaan on hän niitä synnyttäessään tuntenut olleensa ainoastaan tulkina, välittäjänä häntä mahtavammalle luojalle.

Samaan ilmiöön on meillä tilaisuus alituisen nytkin tutustua. Ottakaamme esimerkiksi sellainen puhuja, joka voipi inspiratsioonille antautua. Hapuiltuaan alussa kankeasti sopivia sanoja ja muodosteltuaan sääntöjen mukaisesti lauseryhmiä, pääsee puhuja vihdoin sellaiselle alueelle, missä hän alkaa tuntea lämpiävänsä, jossa ikäänkuin hänen sisimpänsä, äsken vielä välinpitämätön ja uinuva, yhtyy puheeseen. Ja me huomaamme, kuinka puhujan huulilta alkaa virrata sana sanalta, ajatus ajatukselta, joita hän ei näytä enää itse laisinkaan sommittelevan. Hän antautuu vaan hehkuvalla mielellä kuuluville pulppuavan ajatusjuoksun tulkiksi. Voimalla, jonka salaperäistä vaikutusta jokainen lienee ollut tilaisuudessa tuntemaan, valtaa puhuja silloin kuulijansa. Välinpitämättömyys haihtuu, arvostelemishalu unohtuu, yhtenä hengitystään pidättävänä kuulijana seisovat tuhannet yhden henkilön kautta vaikuttamaan päässeet Hengen lumoamana. Puhujasta sanotaan silloin; „hän on hengen mies” tahi „hänellä on haltija.” Samaten säveltäjä. Hän tuntee päässeensä uuden, aivan itsenäisen säveleen

jälille. Se ikäänkuin katkonaisina säikeinä soinnahtelee hänen sielunsa korviin, aivan kuin etsien kuulokoneistossa niitä äänisäikeitä, joitten kautta se pääsisi hengenalalta siirtymään aineväreilyksi. Onnellisuuden tunne, jota aineellisemmalla alalla harvoin nautitaan, valtaa hänet ja nyt antautuu säveltäjä kokoamaan katkelmia ja se, mitä hän ei suurimmillaan ponnistuksilla olisi tahtomalla saanut luoduksi, virtaa nyt tulvimalla itsestään hänen henkensä aarreaitasta fyysillisen sävelkoneiston käytettäväksi.

Se on inspiratsioonina.

Kun me nyt tiedämme, että jotkut ihmiset eräissä mielentiloissa omistavat kyvyn, jota he itsekään eivät jokapäiväisissä oloissa omista, niin mikä on luonnollisempaa kuin se oletus, että nämä harvinaiset ominaisuudet luonnonmukaisesti yhä kehittyvät, kunnes ne fyysillisten kahleitten lauettua pääsevät pysyviksi.

Mutta meillä on muitakin todistuksia siitä, että ihmishenki nyt jo omistaa suuremmoisia voimia, vaikka ne eivät vielä pääse muuten kuin poikkeustapauksissa näkyviin.

Sitä todistavat ne lukemattomat tosiasiat, että jaloluontoiset henkilöt, jotka eläessään olivat pyrkineet Hengen vaatimuksia noudattamaan, kuolinhetkillään ovat tietäneet ja todistaneet tietävänsä asioita, jotka ylettyvät kauas yli viiden aistimen rajojen.

Sitä todistaa se tosiasia, että sellaisia henkilöitä kuin Svedenborg on ollut olemassa ja on tänä päivänäkin, jotka voivat pitkäin matkain päästä seurata rakkaistensa tärkeimpiä elämänvaiheita. Aivan niinkuin uusimpain keksintöjen mukaan voi yhdestä sähköpatte-

rista lähettää ilman johtolankaa toiseen tietoja, samaten ovat nämä tällaiset ihmiset henkisesti niin alttiita luonnon salaperäisille vaikutuksille, että yhden hengessä tapahtuvat voimakkaat värähdykset jättävät sen yhteydessä elävän, pitkään matkainkin päässä olevan toisen henkeen selvästi ymmärrettävän jäljen.

Muistettava on sekin, että hypnootiseen tilaan saatettujen ihmisten aistinvoinat ovat tavallisista inhimillisistä aistinrajoista riippumattomia. He voivat eräissä tapauksissa kuulla ja nähdä asioita, joista heidän nukuttajallaan ei ole mitään tietoa.

Samaten voipi unissakävijä toimittaa kaikkia jokapäiväisiä askareita, niinkuin valveillakn, mutta sen lisäksi voipi hän sellaista, mitä materialisti pitää mahdottomana.

Ja unet vihdoin, tuo salaperäinen ala, jolla oppineet tuntevat itsensä niin neuvottomiksi, nekin ovat omansa todistamaan hengen elämää yläpuolella tämän jokapäiväisen aine-elämän, sillä todistettavissa on, että ne, niin sanoakseni, henkisimmässä muodossa esiintyvät sattuvina vertauskuvina, jotka varteenottavalle ihmiselle ovat verrattomia osviittoja tärkeimmissä elämänkäänteissä.

Kaikki nämä asiat ovat kumoamattomia todistuksia siitä, että ihmisellä on kykyä ammentamaan luonnon suuresta aarre-aitasta meille vielä käsittämättömiä voimia, joita fyysillisen koneistomme kömpelyys nykyisellä kehitysasteella estää meitä vapaasti hyväksemme käyttämästä. Mutta noudattamalla samoja kehityslakeja, mitkä ovat aineessa esiintyvän Hengen vieneet voitosta voittoon, ovat nuo esteet pois-

tettavissa. Kun ihmiskunnassa alkaa yleisemmin selvitä se, että ainoa tie päämäärään on taistelu niitä aineen voimia vastaan, mitkä eläinkunnasta ovat vielä ihmiskunnalle perintönä, antautuu tähän taisteluun yhä useampi niistä, jotka tuntevat olevansa siihen kykeneviä. Luonnon määräämä aviovalinta-laki, jota nykyinen polvi, kultavasikan ympärillä tanssiessaan, niin räikeästi loukkaa, pääsee jälleen täysiin oikeuksiinsa, ja ihmiskunnan keskuuteen alkaa kasvaa uusi rotu, polvi polvelta entistä jalompi ja lahjakkaampi, kunnes se huomaa olevansa siksi paljon edellä aineenorjia, että kaikki aviollinen sekaantuminen tulee mahdottomaksi. Uhkuvalla voimalla, niinkuin uusien rotujen on nähty alemmillakin kehitysasteilla tehneen, alkaa tämä raikas ihmisrotu voimistua, mutta vanha lakkaa kehittymästä, jääden niinkuin alempien rotujen on käynyt, ainoastaan väliasteeksi jälestä päämääräänsä rientäviä olentoja varten.

Yhä väljemmälle päässeet hengenlahjat tarjoavat uudelle rodulle uusia näköaloja. Puhumattakaan sellaisesta eläimellisyydestä kuin syömis-, juomis- ja siittämistarpeen käyttämisestä nautintona, irtaantuu tämä yli-ihminen — niinkuin sitä uus-saksalainen filosofiia nimittää — kaikista niistä intohimoista ja paheista, jotka nykyistä rotua estävät omaatuntoansa noudattamasta.

Silloin, kun ihmisessä on yksinomaan vallitsevana tinkimättömän omantunnon alainen järki, saapuu hän vihdoin fyysillisen elämän rajalle. Hänen ottelunsa aineen kanssa päättyy ja kirkastuneena saapuu hän takasin elämän alkulähteeseen.

Kun tällä tavoin äärettömien aikakausien kuluessa kaikki henki-olennot ovat palanneet sinne, mistä ne ikäänkuin ulos singahtivat, silloin on tämä kiertokulku lopussa ja suuri Henki voipi antautua uuden kehityskauden vaiheisiin.

Kaikenyhteisyys.

Luonto on suuri poikkeukseton laki.

Luonnon koko elämä on rakettu vastakohtain vaihtelulle; ilman vastakohtia ei olisi vertailun mahdollisuutta; ilman vertailua ei olisi tajuntaa eikä tietoa.

Rajattomuuden vastakohta on rajallisuus; rajallisuus ilmenee joko sopusointuisina, järjestyneinä tahi epäsointuisina, järjestymättöminä muotoina.

Järjestöjen (organismien) ilmeneminen on luomista, elämänmuotojen syntymistä; järjestöjen hajoaminen on häviämistä, kuolemaa. Avaruus on suuri järjestö, se on makrokosmista elämää; ihminen on järjestö, se on mikrokosmista elämää. Jokainen avaruuden kappale on pieni itsenäinen järjestösolu makrokosmin järjestössä; jokainen hitunen ihmisruumiissa on itsenäinen järjestö mikrokosmin järjestössä. Milloin ikinä luonnon olento osaa muitten olentojen kanssa yhtyä järjestöksi, on hän luonut uuden mutta lain mukaisen järjestön. Kun tarpeellinen määrä kemiallisia olentoja järjestyy, niin siitä puhkeaa yhteisenä tuloksenä kasvi, kukka. Milloin hyvänsä vastakkaiseen sukupuoleen kuuluvat olennot järjestyvät, saavat ravintoa, kykenevät suojelemaan terveyttään, tuntevat itsensä

tyytyväisiksi, niin heistä puhkiaa kukka, he hedelmöivät. Milloin hyvänsä laittomuuden, anarkiaan vallitessa riittävä määrä ihmisolentoja on kokoontunut yhteen ja järjestynyt sopusointuiseksi kokonaisuudeksi (roomalaiset maankulkijat Capitolion vuorelle, kristityt katakombeihin, geusit Hollannin rannikoille, siirtolaiset Amerikan rannikoille, työmiehet uniooneihinsa y. m.) silloin he aina ovat kyenneet luomaan uutta elämää. Mutta kun luonto on yhtämittäisesti jatkuvaa liikettä, kehitystä, jossa vastakohtat aina astuvat toinen toisensa sijalle, ja tämä vuorovaihtelu ei rajoitu ainoastaan maapallon liikkeisiin, niin on historiassakin nähtävinä suuri kulttuuri-keväitten, kesien, syksyjen ja talvien vuorovaihtelu.

Me elämme nykyisin suurta kevätkautta. Kaikki edellisen ajanjakson talviset erehdykset on havaittu mahdottomiksi uusissa keväisissä oloissa. Luonnon suurta totuutta, elämän ehdotonta lakia ei kuitenkaan ole vielä saatu suurelle enemmistölle selitetyksi.

Kapitalismi opettaa, että „elämä on taistelua”, ja toteuttaa tätä oppia pitämällä yhteiskuntaa suurena pelihelvettinä, jossa suur’rahasilla pelaajilla on kaikki edut puolellaan, rahattomilla ei mitään.

Sosialismi opettaa, että elämä on järjestystä, veljeyttä, oikeuden mukaista tasa-arvoisuutta.

Kirkko opettaa, että Jumala on tyranni, joka vaatii kumartelemista ja lahjoja ja syöksee ihmis-enemmistön kauheaan ijankaikkiseen räkkäy-spaikkaan. Tiede opettaa, että luonnossa on jokaisella syyllä oma välttämätön seurauksensa, ja ihminen omistaa omassa olemuksessaan kaikki ne voimat, mitkä luontoa hallit-

sevat. Meidän on siis hylättävä kirkon opit; meidän on tutkittava niitä luonnon voimia itsessämme ja ulkopuolellamme, joista luonnon herruus riippuu. Meidän uskontomme tulee olla totuuden herkeämätöntä etsimistä niilläkin aloilla, joille tutkiva tiede ei ole vielä ehtinyt. Ja mitä me löydämme, sitä me kiiruhdamme muille tarjoamaan, sillä totuus on kaikille yhteistä. Mitä avaruus ja elämän kaikkeus on, sen me voimme jättää avoimeksi kysymykseksi, kunhan olemme siitä tulleet selville, että sen vastakohta, rajallisuus on pelkkä apinallisten aistimiemme kautta vastaanottamamme kömpelö varjo todellisuudesta, johon me olemme tilaisuudessa silloin tutustumaan, kun olemme riittävän laajasti perehtyneet todellisuuden vastakohtaan ja siis voimme, sitä todellisuuteen vertaamalla, tajuta elämän suurta salaisuutta.

„Luonnon koko elämä on siis rakennettu vastakohtain vaihtelulle.” Suurin näistä vastakohdista on rajallisuus ja rajattomuus. Näistä me tunnemme ainoastaan rajallisuuden. Mistä syystä? Siitä syystä, että nykyisessä olotilassamme (aamun ja illan; syntymän ja kuoleman välillä) meidän käytettävinäme olevat keinot havaintoja tekemään ja niitä vertailemaan ovat yksinomaan rajallisia. Emmehän ole niin typeriä, että yrittäisimme korilla, jolla me kyllä voimme kantaa rajallisia kapineita, viedä mukanamme kaasua. Vielä vähemmän me voimme ajatuksiimme tarjota ystävällemme korissa kotiin vietäviksi. Minkä abstraktisempia ovat asiat, joita käsittelemme, sen abstraktisempia täytyy olla käsittelyjen välineitten. Avaruus ja ijankaikkisuus ovat käsitteitä, joita apinanjälkeläisen rajalli-

nen ajate ei voi käsitellä. Korkein tutkimuksen tulos, mihin hän voi rajallisen ajatteensa avulla päästä, on tieto siitä, että rajallisuus on todellisuuden vastakohta, on ainoastaan perin kömpelö varjokuva totuudesta.

Mutta samalla kuin me tämän todellisen tiedemiehen „nöyryydellä” tunnustamme, me toiselta puolen saamme tietää suurimmilta ajattelijoilta, niiltä, jotka jo ovat olleet elävän tiedon „lähteillä”, että luonto on tosiaan poikkeukseton laki, s. o. luonto on ehdoton systeemi, järjestö, jossa kaikilla abstraktisimmilla ilmiöillä on konkreetiset vastineensa rajallisuudessa.

Siitä syystä jo ikivanhat vedantistit kuvasivat rajallisuutta yksinkertaisimmalla rajallisuus-kuviolla, kolmikulmiolla ja avaruutta loppumattomalla spiraalilla.

Jos me lähemmältä ryhdymme näitä kuvioita tarkastamaan, niin me löydämme niistä pohjattoman rikauden tietoa ja elämän ymmärrystä.

Mitä varten on meillä *kaksi* silmää eikä yksi keskellä otsaa? Sitä varten että me, katsoessamme yhtäikaa kahdella silmällä samaa kappaletta, voisimme päättää, kuinka etäällä kappale meistä on. Meidän silmämme väli muodostaa silloin kolmikulmion aseman (hypotenosan) ja kumpaankin silmään tuleva säde kolmikulmion molemmat sivut.

Siinä se nyt on se jokapäiväinen kolmikulmio, jonka avulla me vertailemalla tutkimme ympärillämme olevaa luontoa. Sen samasen kolmikulmion avulla on mittausoppi kehittynyt siksi tieteeksi, joka laskee matkan pituuden maasta kuuhun ja muihin avaruuden kappaleisiin. Yhdellä kolmikulmiolla me kuitenkin emme

voi mitata esim. vuoren korkeutta, sillä meidän on silloin yhtäaikaa mitattava kaksi etäisyyttä, sekä kuinka korkealla se on maasta, että myöskin, kuinka etäällä sen huippu on meistä. Yksi kolmikulmio riittää ainoastaan pinnalle; kappaleen mittaamiseen tarvitaan kaksi eri kolmikulmiota. Siitä syystä onkin esim. nykyajan teosoofien tunnusmerkissä kaksi kolmikulmiota renkaan sisällä.

Mutta perille me emme näillä kuvioilla pääse. Elämää löytyy, näet, useampaa kuin kolmeen suuntaan, kuten kuutiokappaleessa. Sähköä ei voi mitata kuutiottain, vielä vähemmän ajatuksia. Mistä syystä? Siitä syystä, että „luonnon elämä on rakettu vastakohtain vaihtelulle.” Löytyy suoraviivaisia ja vääräviivaisia kuvioita. Kolmikulmion vastakohta pinnalla on kehä. Mutta mikä on kuution vastakohta? Säännöllinen loppumaton spiraali.

Onhan tiede meille jo todistanut (viimeksi nyt prof. Ramsay), että kaikki aine on voimaa ja voima on väreilyä. Siis on väreily yhtä hyvin ajatukset, sähkö, valo, lämpö, vedenaallot, kuin kuun, maan ja auringonkin kiertokulku.

Mutta jokaisella seuralaisella on oma luonnonlain mukainen syynsä ja jokaisella syyllä ehdoton seurauksensa. Kuu on saanut aikanaan töytäyksen kimmaltamaan spiraalinmuotoisessa kiertokulussa pois maasta kuten maa auringostakin. Mutta kun tämä töytäys on saavuttanut seurauksensa, alkaa kuu vähenevän spiraalin muodossa palata takasin maahan päin *), niinkuin

---

*) Muuan tiedemies väittää että maapallolla on ollut ennen toinen kuu, joka on palannut maahan takaisin; se on Austraalia.

maa aurinkoon. Eikä meillä ole mitään syytä olettaa, ettei aurinko, jonka senkin tiedämme kulkevan omaa rataansa, noudattaisi samaa lakia.

Huomatkaamme kuitenkin, ettei tämä tapahdu yksinomaan kolmen diinenssioonin piirissä, „kuutioalassa” jos niin saamme sanoa. Jokaisella kappaleella on korkeuden, leveyden ja paksuuden lisäksi myöskin niin sanoaksemme „mikroskooppinen tiiviys.” Ja me tiedämme, että tämä tiiviys on eri muodoissa esiintyvää väreilyä. Tämä tiiviys, jos sitä oikein ymmärrämme, muodostaa juuri *neljännen dimensioonin*. Teosoofian opettamat eri elämäntasot tätä luonnonopin puolta lähemmin selittävät.

Jos me siis käsitämme tuon avaruuden kappalten astronoomisen spiraali-kiertokulun, niin ei ole mahdollon myöskin ymmärtää vertauksena käytettyä kehityksen spiralia *).

Kaikki aine on luonnon alkuvoiman (jumalallisen tahdon) vaikutuksesta ensin esiintynyt rajallisiksi muodoiksi kuvautuneena eheänä ajatuksena. Tämän ajatuksen vireet ne kehittyivät voimaksi ja vihdoin tämä (sähkö) voima kitkeytyi kaasuksi sekä juokseviksi ja kiinteiksi ainelajeiksi.

Kun tämän ijankaikkisen, jumalallisessa majesteesissaan esiintyneen, ajatustöytäyksen vaikutus on tehnyt tehtävänsä, niin aineen eri muodot katoavat, palaten voimana takasin rajallisen aistimus-elämän jopa mikroskoopinkin ulottumattomissa olevalle voimata-

---

*) Samalla oikeudella kuin matematiikin opettaja turvautuu todistelmissaan *analogiaan*, on filosoofilla oikeus turvautua *allegoriaan*.

solle, siirtyen lain mukaisesti voimatasolta takasin ajatusvireitten tasolle, kunnes elämä lakkaa aaltoilemasta, ja vastakohtain myrsky tyyntyy. Rajattomuus, ijan-kaikkisuus, kaikkiihtisyys lakkaa muodostamasta varjoja; todellisuuden valo, elämän sopusointu, yksi ainoa eheä yksiys vaan on olemassa.

Kun tämä meidän ymmärtääksemme kuitenkin olisi elämän loppu, ja ijankaikkisuudessa ei ole loppua, niin täytyy uuden kiertokulun alkaa silloin, kun vanha on „kesänsä” loppuun kulutettuaan, valmiina uusia kokemusten myrskyjä alkamaan.

Olemme siis siitä selvillä, miten meidän on kehityksen suurta kiertokulkua ymmärrettävä. Aistimillamme me tutkimme rajallisia suhteita, mutta ajatuksemme tähtäävät rajattomain suhteitten tajuaamiseen. Ja me lienemme jo yksimielisiä siitä, että kaikki elämä on liikettä ja tämä liike ilmenee spiraalinmuotoon vie rivänä aaltoiluna, aina avaruuden äärettömistä auringoista ajatuksiin asti. Rajallisimmassa muodossaan tätä liikettä nimitetään *aineeksi*, mutta niinpian kuin liike esiintyy vireilynä joka ei rajoitu kolmen dimensioonin sisälle, niin sitä sanotaan *voimaksi*. Meille tutuissa ilmausmuodoissaan esiintyy voima hienoimmillaan *ajatuksena*, jota nyt vasta uudenaikaisin tutkimus on oppinut käytännöllisessäkin elämässä mahtavana voimana käyttämään *).

Luonto on ehdoton, poikkeukseton laki. Siis täytyy luonnon liikkeen kaikissa ilmausmuodoissaan esiintyä määrätyn lain mukaisesti. Tämän lain pääomina-

---

*) Lue „Ajatusten laki“, kirj. W. W. Atkinson.

suus on se, että sillä on tarkoitus, se laki on siis *järjellinen*. Kaikella luonnon liikkeellä on yhteinen, varma päämääränsä. Tämä päämäärä on nähtävänä kaikilla elämän eri kehitysasteilla. Se päämäärä on rajattoman *kokemuksen* hankkiminen, sillä eihän ole tietoa ilman kokemusta, ja kokemus on saatavana yksinomaan *vastakohtain vaihtelussa* tarjoutuvan vertailun kautta. Vastakohtain vaihtelua laajimmassa muodossaan me nimitämme *luomiseksi ja hävittämiseksi*.

Luomisen ja hävittämisen vuorovaihtelu on luonnon elämän varsinainen pääpiirre. Sen me löydämme luonnon kaikilla kehitysasteilla ja kaikissa eri suhteissa. Meille ihmisolennoille tutuimmat ovat päivän ja yön, kesän ja talven, lapsuuden ja vanhuuden (jälleensyntymisopin mukaan) vuorovaihtelu. Mutta ihmiskunnan historia todistaa meille saman lain vallitsevan yhä laajemmissa ajanjaksoissa.

Missä suhteessa nämä eri ajanjaksot ovat toisiinsa, siitä antaa meille lopussa oleva taulu selvän kuvauksen.

Alkakaamme esim. siitä vallattoman vapauden aikakaudesta, siitä kevättulvain, kaikesta vastuunalaisuus tunnon puutteen aikakaudesta, jolloin jokainen ajattelee vaan itseään. Mikä on silloin lähin ja luonnollisin tunne jokaisella: turvattomuuden tunne. Jokainen kaipaa luotettavaa ystävää, (päivän lämpöä, kesän rauhaa ja onnea). Ihan vaistomaisesti hän siitäsyytä ymmärtää antaa arvoa kaikelle avuliaisuudelle, tajuten, että „hänen on tehtävä muille, mitä toivoo muitten itselleen tekevän.” Avuliaisuus, kestiystävyyys, on aina todellisesti vapaitten olojen luonnollinen seuralainen.

Lukiessamme entisajoilta kertomuksia Amerikasta me tähän totuuteen tutustumme ja kaikkialla, missä ihmiset elävät hajallaan luonnon helmassa, me olemme tilaisuudessa tämän havainnon tekemään. Luonnollisesti satunnainen avuliaisuus — jos se saa usein uudistua, — kehittyy toveruus-suhteeksi, joka pysyvästi suo toiselle, mitä toivoo toisen itselleen suovan. Jos tämä toveruus pääsee kasvamaan sellaisten henkilöitten kesken, jotka kaipaavat pysyvästi toistensa apua ja seuraa, niin suhde kasvaa ystävyudeksi. Silloin kun tämä ystävyys on saavutettu yhteiskunnallisesti, on turvattomuuden tunne voitettu. Pysyvä tyytyväisyys astuu sijalle, mutta vereksessä muistossa oleva tieto entisestä turvattomuudesta pitää *velvollisuuden tuntoa* aina valppaana.

Silloin vallitsee onni (keskikesä, kukoistava nuoruus, uuden kulttuurin nousuaika) ihmisten keskuudessa, joka puhkeaa avioliitoksi ja suvun lisääntymiseksi. — Keväisissä kulttuuri-oloissa, todistaa Darwin, on sikiäväisyys aina tavattoman suuri. — Mutta aviosuhdetta seuraavat nautinnot, kuten kulttuuri-elämäkin. Nautintoja seuraa niitten väärinkäyttäminen. Väärinkäyttöä seuraa epäsopua, toivomusten ristiriitaisuuksia. Niin kauan kuin *sääli* on voittajan korkeimpana tunteena voitettua kohtaan, lämmittää vielä vapauden ja valppaan oikeustajunnan aurinko yhteiskuntaa.

Mutta nautinnot kasvavat ja ristiriitaisuudet niitten kanssa. Yhteinen oikeustajunta — „hyvä tuomari on parempi kuin mikään laki” — ei riitä enää sisäistä turvallisuutta takaamaan. Täytyy turvautua *lakiin*.

Mutta kutka lainsäätäjiksi? Kärkkäimpiä ne, joilla on enimmäen turvattavaa yksityisomaisuutta ja joitten „ruokahalu” nautintoihin on kehittynein. Sen sijaan, että todellinen oikeustajunta pääsisi yhteiskuntaoloja järjestämään, sekaantuu siihen vääryyden iltahämyä: Ahneus pääsee vaikuttamaan. Minkä enemmän ahneus onnistuu tarkoituksissaan, sen enemmän se kateutta kasvattaa. Näitten yhteisenä tuloksena on keskinäinen viha, joka järjestöjä luotuaan esiintyy *luokkataisteluna* ja saa yleisen yhteiskunnallisen *hädän* aikaan.

Mitä yön pimeydessä, hädän ja kurjuuden vallitessa tapahtuu, sen me tiedämme. Kamalin näistä ilmiöistä on ryöstö- ja kosto-tarkoituksissa kylmästä harkinnasta tehtyt kansalaismurhat. Silloin kun nämä tulevat tavaksi, s. o. kun niitten tekoa puollustetaan luonnollisena seurauksena „luokkalaistelusta”, astuu julmuus, despotismi laillisuutta turvaamaan. Sen lujuudesta sitten riippuu, kuinka kauan perinpohjainen anarkiia, kaikkien taistelua kaikkia vastaan, kestää, ennenkuin epätoivoiset ihmiset pääsevät riemuiten uuden päivän sarastusta, uuden kevään vapautta vastaanottamaan.

Mutta missä suhteessa on tuo taulu siihen spiraaliiin, joksi koko luonnon kehityksen tiedämme? Se on läpileikkaus spiraalista. Kaikissa eri suhteissaan, kaikilla eri asteillaan on sanottu spiraali läpileikkauksessaan aina tuon taulun mukainen.

Tämän ymmärtäessämme, me voimme kuin voimme kernaasti myöntää, että ihmiskunnalla tosiaan on kaukaisessa entisyydessä ollut kehitys-historiallinen „syntiin-lankeemuksensa” kuten vanhat vedantistiset

opettajat väittävät ja niinkuin profeetta Esra neljän sihteerinsä kanssa kyhäämissä Mooseksen kirjoissa kuvannollisesti kertoo. On nähtävästi ollut aika maapallon korkeimman olennon kehityksessä, jolloin hän, luonnon holhouksenalaisen aikansa läpi käytyään, ja nautintojen etsinnässä kylliksi harhailtuaan*) oli kohonnut ihmisolemuksen vastuunalaisuuteen, mutta kuitenkin heittäytyi himojen hillittömään tyydytykseen. Muuan mystiikki väittää „hengessään” nähneensä sen hetken ja vakuuttaa *alkohoolin* satunnaisen keksinnön tämän lankeemuksen aikaan saaneen. Silloin *naiset* alkohoolin vaikutusta tuntematta ensi kerran heittäytyivät miesten temmellykseen, he rikkoivat naaraitten luonnonomaisen siveyslain. Silloin painui kehityksen spiraali alimmalle, totuudesta kaukaisimmalle asteelle. Mutta tämän rodun on meille tuttu vedenpaisumus hävittänyt. Sittenmin on ihmiskunnan kehitys ollut nousemista. Vastakohtain vaihtelu on tullut yhä pienemmäksi. Spiraalia voipi siis verrata suippenemaan vuoreen, jonka ympäri ihmiskunta yhäti ylöspäin vaelttaa. Tuo tavallinen kehityksellinen tie, jota enimmäkseen ihmiset vaeltavat, on tasainen ja säännöllinen. Vuoroin siinä ollaan auringon, vuoroin varjojen puolella. Totuuden tiedon hävitessä pois ihmisten keskuudesta, he kyllä tuottavat itselleen kärsimyksiä. Mutta kärsimyksetkin koituvat lopulla salapukuisiksi siunauksiksi. Roomalainen ahneus kokoaa maailman suuren Issan rakkauden oppia vastaanottamaan. Keskiajan ritarien ahneus järjestää ihmisryhmät uusiksi kansalli-

---

*) Lue Elämän koulua II. Kirj. Matti Kurikka.

suuksiksi. Cardovan kulttuurin hävitys tuo sivistyksen kristittyyn eurooppaan ja turkkilaisten tunkeutuminen ajaa homehtuneet tiedemiehet liikkeelle Konstantinoopelista. Kirkon ja feodaalilaitoksen sorto pakottaa maankulkijat järjestymään porvarillisiksi kaupungeiksi. Kapitalistinen ahneus ajaa työväestön tutkimaan yhteiskuntaopin syntyjä syviä. Aina siis vääryys lopullakin vie kehityksen spiraali-vuoren ympäri aamun sarastukseen, josta uusi kehityksen päivä alkaa.

Mutta suuren „massan” vaeltaessa tasaista kehityksen tietä, erkanevat vallattomimmat kehityksen kulusta, lähtien hihkasten alasmäkeä nautintojen hetkelliseen tyydytykseen. Siitä, kuinka korkealle kukin jo on saapunut vastuunalaisuudessa, riippuu hänen turmionsa syvyys.

Mutta löytyy myöskin niitä, jotka eivät tyydy kehityksen hitaaseen edistykseen. He lähtevät aika-laistensa vihan ja vainon alaisina omin neuvoin kiipeämään suoraan vuoren huippua kohti. Hirvittäviä ovat lankeemuksen vaarat tällä matkalla. Mutta se, joka kaikesta huolimatta nousee perille asti, löytää sen, mitä alempana olevat turhaan etsivät: totuuden. Hän näkee huipulta yhtäikaa kaikki vuoren osat, valon ja varjon, vihan ja rakkauden ja hän saapi tiedon *kaiken-yhteisyydestä*. Niitä sellaisia on joskus nimitetty jumalanpojiksi, sillä jumala on kaikkeutta, ja he näkevät olevansa yhtä kaikkeuden kanssa.

Jeesuksen opetustavasta sen näemme.

Olihan Jeesus Natsarealaisen opetuksessa huomattavimpana ulkonaisena piirteenä se, että hän osasi vaikeimmatkin totuudet, suurimmatkin luonnon

lait esittää konkreettisessa muodossa. Niinkuin matematiko ensin todistaa asian yksinkertaisimmassa muodossaan ja sitten sanoo „ex analogia” vaikeammin tajuttavankin väitelmänsä todistetuksi; aivan niinkuin kieliopin opettaja ensin esimerkillä tutustuttaa oppilaan outoon lauselmaan ja sitten selittää, miten tämä sanojen ryhmitys on selitettävissä, aivan samalla tavalla elämänopettaja esittää elämän lakeja ensin kaikkein yksinkertaisimmassa kuvannollisessa muodossa ja sitten vasta ryhtyy selvittämään pääpiirteitten avulla niitten takana piileviä tuhatvivahteisia elämänilmauksia.

„Mitä te kylvätte, sen te myös leikkaatte: syyn ja seurauksen laki.

„Se joka katsoo vaimoon, himoitakseen häntä, huorin tekee jo sydämessään”: ajatusten laki.

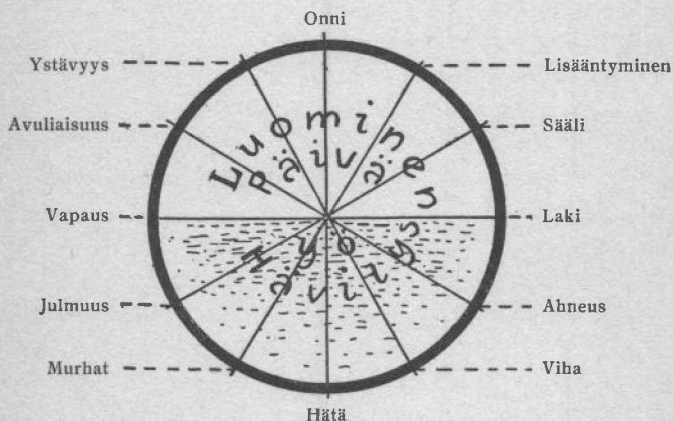
„Tehkää muille, mitä toivotte muitten itsellenne tekevän”: yhteiskunta-opin peruslaki.

„Älkää vannoko lainkaan”: kansalaisvapauden ensi ehto.

„Rakastakaa niitä, jotka teitä vainoovat ja sadattelevat”: tosi veljeyden perusehto.

Miten on selitettävissä se, että Issa saattoi näin perin yksinkertaisesti opettaa elämän vaikeimpia lakeja? Totuus on vaikea sille, joka ei ole kypsynyt näkemään sitä kokonaisuudessaan. Sille, joka on nousut tuon spiraali-vuoren huippuun, on totuus hämmästyttävän helppo. Vaikeata on vaan saada muita sitä tajuamaan senkään vertaan, että „uskoisivat” totuuden olevan siellä löydettävänä, mistä veljeys-rakkaus kehoittaa eksyneitä sitä etsimään.

Jeesus, hän jos kuka oli vuoren huipulla, hän näki elämän eheänä kokonaisuutena, hänellä oli täysi tieto „kaikenyhteydestä”, hän näki kaikki luonnon ilmiöt systeemissä aivan niinkuin me tieteittemme avulla jo näemme avaruuden kappaleet, metallit, kasvit, eläimet, matematiikin käsitteet jopa säveleekin ehdottomassa systeemissä. Meidän tutkiva tietemme ei vaan ole ehtinyt perille. Jumalattomalla kirkolla on ollut liian suuri mahti, salliakseen täyden totuuden pääsemästä sen valherakennusta kumoamaan. Mutta se on jo tuomittu. Kansan syvät rivit, joiden tietämättömyyden turvissa kirkko on vapaata ajatusta pitänyt kahleissa, ovat jo päässeet tieteitten makuun. Ne ahmivat jo tietoa kaikilla aloilla. Tarvitsee vaan suurimpain totuuksien osata ajan käsitteitten mukaisesti pukeutua helppotajuiseen yksinkertaisuuteen, niin kansa on ike-ajoksi kohotettu yläpuolelle kirkollisen noituuden.

Hinta 1:25.